

[Home](#) [Punjabi Poetry](#) [Sufi Poetry](#) [Urdu Poetry](#)

Heer Damodar

[Hindi Poetry](#) [Translations](#)

ਹੀਰ ਦਮੇਦਰ

1. ਜਾਣ ਪਛਾਣ

੧

ਨਾਉਂ ਦਮੇਦਰ ਜਾਤ ਗੁਲਾਟੀ, ਆਇਆ ਸਿੱਕ ਸਿਆਲੀਂ ।
 ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਸਲਤ ਕੀਤੀ, ਬੈਠ ਉਥਾਈਂ ਜਾਲੀਂ ।
 ਵੱਡਿਆ ਵੰਜ ਚੂਚਕ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੇ, ਜਿਥੇ ਸਿਆਲ ਅਬਦਾਲੀ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਖੁਸ਼ ਹੋਈਸੁ, ਵੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਲੀ ।

੨

ਉਥੇ ਕੀਤਾ ਰਹਿਣ ਦਮੇਦਰ, ਉਹ ਬਸਤੀ ਖੁਸ਼ ਆਈ ।
 ਚੂਚਕ ਨੂੰ ਜੋ ਵੰਜ ਮਿਲਿਆ ਸੇ, ਨਾਲੇ ਕੁੰਦੀ ਤਾਈਂ ।
 ਚੂਚਕ ਬਹੁੰ ਦਿਲਾਸਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਦਿਲਰੀਗੀ ਲਾਹੀ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੋਇਆ ਦਿਲਾਸਾ, ਹੱਟੀ ਉਥੇ ਬਣਾਈ ।

੩

ਵਿਚ ਸਿਆਲੀਂ ਰਹੇ ਦਮੇਦਰ, ਖੁਸ਼ੀ ਰਹੇ ਸਿਰ ਤਾਈਂ ।
 ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਤਮਾਸਾ ਸਾਰਾ, ਲੱਖ ਮੱਝੀਂ, ਲੱਖ ਗਾਈਂ ।
 ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਜੋ ਅਕਬਰ ਸੰਦੀ, ਹੀਲ ਨਾ ਹੁੱਜਤ ਕਾਈ ।
 ਪੁੱਤਰ ਚਾਰ ਚੂਚਕ ਘਰ ਹੋਏ, ਦਮੇਦਰ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ।

੪

ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਘਰ ਚੂਚਕ ਸੰਦੀ ਬਹੁੰ ਸੋ ਮਿਲੇ ਵਧਾਈ ।
 ਦਏ ਖੈਰਾਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਚੂਚਕ, ਬਹੁਤੀ ਖਲਕਤ ਆਈ ।
 ਬਹੁ ਸਿਕਦਾਰੀ ਚੂਚਕ ਸੰਦੀ, ਭਲੀ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਲੰਘਾਈ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਵਾਰ ਬੁੱਢੇ ਦੀ, ਮਹਿਰੀ ਕੁੰਦੀ ਵਿਆਈ ।

੫

ਹੀਰ ਛੋਹਰ ਜੰਮੀ ਹੈ ਲੋਕਾ, ਸੂਰਤ ਨਿੰਦ ਨਾ ਕਾਈ ।
 ਪੱਟ ਵਲੋਟੀ, ਮੱਖਣ ਪਾਲੀ, ਕੁੱਛੜ ਕੀਤੀ ਦਾਈ ।
 ਜੋ ਵੇਖੇ ਸੋ ਖੁਸ਼ ਥੀਵੇ, ਚਿਹਰੇ ਬਹੁੰ ਸੁੰਦਰਾਈ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਘਰ ਚੂਚਕ ਦੇ, ਹੀਰ ਕੁੜੀ ਵੱਤ ਜਾਈ ।

੯

ਵੱਡੀ ਹੋਈ ਹੀਰ ਸਲੇਟੀ, ਜ਼ਿਮ੍ਮੀਂ ਪੈਰ ਨਾ ਲਾਏ ।
ਜੇ ਕੋਈ ਵੇਖੇ ਹੀਰੇ ਤਾਈਂ, ਪੈਰ ਨਾ ਮੂਲੇ ਚਾਏ ।
ਲੁੰਗੀ ਮੰਝ ਬੰਨ੍ਹੇ ਪੰਜ ਤਾਣੀ, ਅਤੇ ਪੱਟ ਹੰਢਾਏ ।
ਵੇਖ ਦਮੇਦਰ ਹੀਰ ਦੀ ਚਾਲੀ, ਕਿੱਸਾ ਆਣ ਬਣਾਏ ।

੧

ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਕਿੱਸਾ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੁਣ ਨਾ ਕੋਈ ।
ਸ਼ੌਕ ਸ਼ੌਕ ਉੱਠੀ ਹੈ ਮੈਡੀ, ਤਾਂ ਦਿਲ ਉਮਕ ਹੋਈ ।
ਅਸਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ਅਲਾਇਆ ਉਹੋ, ਜੋ ਕੁੱਝ ਨਜ਼ਰ ਪਿਓ ਈ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਅੱਗੇ ਕਿੱਸਾ, ਜੋ ਸੁਣੇ ਸਭ ਕੋਈ ।

2. ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਆਰੰਭ

੧

ਅੱਵਲ ਨਾਮ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਈਏ, ਜਿਨ ਇਹ ਜਗਤ ਉਪਾਇਆ ।
ਜ਼ਿਮ੍ਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਫਲਕ ਦੁਰੁ ਸੀਤੀ, ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਟਿਕਾਇਆ ।
ਦੌਰ ਕਮਰ ਖੁਰਸ਼ੇਦੇ ਸੀਤੇ, ਕਿ ਹਰ ਜਾ ਇਕੁ ਸਾਇਆ ।
ਨਾਉਂ ਦਮੇਦਰ ਜਾਤ ਗੁਲਾਟੀ, ਜੈਂ ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਚਾਇਆ ।

3. ਹੀਰ ਦਾ ਜਨਮ

੨

ਵੱਡਾ ਰਾਠ ਜ਼ਿਮ੍ਮੀਂ ਦਾ ਖਾਵੰਦ, ਕੇਹੀ ਸਿਫਤ ਅਖਾਈਂ ।
ਅਕਬਰ ਨਾਲ ਕਰੋਂਦਾ ਦਾਵੇ, ਭੁਈਂ ਨਈਂ ਦਾ ਸਾਈਂ ।
ਸੋਨਾ, ਰੁੱਪਾ, ਮਾਲ, ਖੜੀਨਾ, ਛੁੱਕਣ ਸੱਤੇ ਪਾਹੀਂ ।
ਚਾਰੋਂ ਬੇਟੇ ਚੜ੍ਹੇ ਚੜ੍ਹੇਦੇ, ਗਿਣ ਗਿਣ ਨਾਉਂ ਸੁਣਾਈਂ ।
ਖਾਨ, ਪਠਾਣ, ਸੁਲਤਾਨ, ਬਹਾਦਰ ਕਿਸੇ ਬਦੇਦੇ ਨਾਹੀਂ ।
ਵਾਹੁ ਦਮੇਦਰ ਜਾਵਣ ਵਾਲੀ, ਰੂਪ ਦਿੱਤੇਈ ਸਾਈਂ ।

੩

ਵੇਖੇ ਕੁਦਰਤ ਕਾਦਰ ਵਾਲੀ, ਡਾਢੇ ਰੱਬ ਕੀ ਭਾਈ ।
ਹੋਇਆ ਹੁਕਮ ਹਜ਼ੂਰੋਂ ਕੋਈ, ਅਪੇ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਈ ।
ਵਾਰ ਬੁਢੋਂਦੀ ਮਹਿਰੀ ਕੁੰਦੀ, ਵੇਖਹੁ ਫੁੱਟ ਵਿਆਈ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਖਾਣ ਇਸ਼ਕ ਦੀ, ਘਰ ਚੂਚਕਾਣੇ ਲਾਈ ।

੪

ਘਰ ਚੂਚਕ ਦੇ ਬੇਟੀ ਜੰਮੀ, ਹੋਈਆਂ ਜੱਗ ਵਧਾਈਆਂ ।
ਨੁਾਤੀ ਧੋਤੀ ਪੱਟ ਵਲੋਟੀ, ਕੁੱਛੜ ਕੀਤੀ ਦਾਈਆਂ ।
ਦੇ ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਛੋਹਰ ਹੋਈ, ਛੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਕੁੜਮਾਈਆਂ ।
ਚਹੁੰ ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਛੋਹਰ ਹੋਈ, ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ ਸਚਿਆਈਆਂ ।

੫

ਛੇਅਂ ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਛੋਹਰ ਹੋਈ, ਲੱਗੀ ਕਰਨ ਭਲਿਆਈਆਂ ।
 ਅੱਠਾਂ ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਛੋਹਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦਰ ਦਰ ਕੁਕਾਂ ਪਾਈਆਂ ।
 ਦਸਾਂ ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਛੋਹਰ ਹੋਈ ਚਾਰੇ ਨਈਂ ਨਿਵਾਈਆਂ ।
 ਬਾਰਾਂ ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਛੋਹਰ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਰਾਂਝੇ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ।

4. ਹੀਰ ਦੀ ਕੁੜਮਾਈ

੬

ਭਾਈ ਬਾਬੇ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ, ਹੀਰ ਕੁੜੀ ਕਹੀਂ ਡੀਹਾਂ ।
 ਹਿੱਕੇ ਤਾਂ ਦੀਜੇ ਤੇੜ ਪਠਾਣਾਂ, ਸਿੰਧੋਂ ਪਾਰ ਚੜੀਹਾਂ ।
 ਹਿੱਕੇ ਦਿਵੀਹਾਂ ਅਕਬਰ ਗ੍ਰਾਜ਼ੀ, ਕੱਛਾਂ ਆਪ ਕਛੀਹਾਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਜਾਤ ਗੁਲਾਟੀ, ਇਹੋ ਮਤਾ ਕਰੀਹਾਂ ।

੭

ਰਲ ਸਿਆਲਾਂ ਮਸਲਤ ਕੀਤੀ, ਆਖਣ ਚੁਚਕ ਤਾਈਂ ।
 ਹੀਰ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵੱਡੀ ਹੋਈ, ਕੀਜੇ ਸਾਕ ਕਿਦਾਈਂ ।
 ਆਖਿਰ ਮਾਲ ਪਰਾਇਆ ਏਹੋ, ਰੱਖਿਆਂ ਬਣਦੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸਭ ਸਿਆਲਾਂ, ਏਹੋ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ।

੮

ਭਾਈ ਤੁਸਾਂ ਖਬਰ ਨਾ ਕਾਈ, ਖਤ ਖੇਡਿਆਂ ਦਾ ਆਇਆ ।
 ਕੰਮੀਂ ਆਇ ਰੱਤੇਕੇ ਬੈਠੇ, ਕਹੀਂ ਆਦਰ ਦੇ ਨ ਬਹਾਇਆ ।
 ਕਹੀਏ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੰਝ ਨਾ ਛਿੱਠਾ, ਖਤ ਨ ਘਿੰਨ ਪੜਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਜੋ ਤੁਸਾਂ ਭਾਵੇ, ਦੇਸ ਨਾ ਮੈਥੇ ਆਇਆ ।

੯

ਖਾਨਾਂ ! ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਨਾ ਦੇਗਾਂ, ਏਹੁ ਮੁਨਾਸਬ ਨਾਹੀਂ ।
 ਹਿੱਕ ਦਿਹੁ ਜੇਗਾ ਸੱਕਾ ਵੱਡਾ, ਆਵੇ ਕੰਮ ਅਸਾਹੀਂ ।
 ਹਿੱਕੋ ਜੇਹੀ ਉਮਰ ਨਾ ਕਿਸੇ, ਅਵਸਰ ਹਭਸੇ ਤਾਈਂ ।
 ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਛਿੱਲ ਨਾ ਕੀਚੇ, ਬਣੇ ਤਹੰਬਲ ਨਾਹੀਂ ।

੧੦

ਅੰਦਰ ਖਾਨੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੱਭਾ, ਏਹੋ ਮਤੇ ਪਕਾਏ ।
 ਆਇਆ ਖਾਨ, ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠਾ, ਵੱਡੇ ਰੋਹ ਅਲਾਏ ।
 ਬਾਮੂਣ ਸੱਦ ਸਉਪਾਏ ਬਾਮੂਣ, ਖਿਦਮਤ ਬਹੁੰ ਕਰਿਆਏ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਛੂਮਾਂ ਤਾਈਂ, ਘਰ ਮਿਜਮਾਨ ਬਣਾਏ ।

੧੧

ਅੱਠੋਹਾਰਿ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈਆਂ ਨੌਂ, ਚੁਚਕ ਸੱਥੇ ਆਇਆ ।
 ਕੀਤੇ ਸੁ ਛਿਕਰ, ਕਿ ਦਿੱਚੈ ਭਾਈ ? ਤਾਂ ਸੁਨਿਆਰ ਸਦਾਇਆ ।
 ਰਾਜ਼ੀ ਥੀ, ਸੋਨਾ ਹੱਥ ਲੀਤਾ, ਤਾਂ ਬਹਿ ਤ੍ਰ੍ਗ ਘੜਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਦਿੱਤੀ ਵਧਾਈ, ਤਾਂ ਬਾਮੂਣ ਗਲ ਪਾਇਆ ।

੧੨

ਜੋੜਾ ਘੋੜਾ ਦੋਹਾਂ ਤਾਈਂ, ਦੋਹੋਂ ਤੇੜ ਪਹਿਰਾਏ ।
 ਦੇ ਸਿਰਪਾਉ ਵਿਦੇ ਤੇ ਆਂਦੇ, ਗੱਲ ਚੁਚਕ ਪੱਲ੍ਹੇ ਪਾਏ ।
 ਵੰਝੁ ਖੇੜੀਂ ! ਬਹੁਤ ਆਜ਼ਜ਼ੀ, ਚੁਚਕ ਆਖ ਸੁਣਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਖਾਨ ਸੁਣਾਏ, ਸੈ ਵਾਰੀ ਤੁਸਾਂ ਵਧਾਏ ।

੧੩

ਟੂਰੇ ਵਿਦਾ ਥੀ, ਕੰਮੀਂ ਯਾਰੇ, ਕਰਨ ਪਸੰਦ ਤਦਾਹਾਂ ।
 ਹਿੱਕ ਇਨਾਮ ਅਸਾਂ ਦਿੱਤਾ ਚੁਚਕ, ਦੂਜਾ ਅੱਗੋਂ ਵੰਝ ਘਿਨਾਹਾਂ ।
 ਜੇ ਅੱਗੋਂ ਸੁਣ ਪਾਏ ਅਲੀ, ਤਾਂ ਸਿਰ ਖਾਕ ਅਸਾਹਾਂ ।
 ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਪੈਂਡਾ ਮੰਦਾ, ਕਹਿ ਕਹਿ ਘੁਟ ਪੀਵਾਹਾਂ ।

੧੪

ਚਲੇ ਕੰਮੀਂ ਓਥੋਂ ਭਾਈ, ਕੇਹੇ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ।
 ਅੱਗੋਂ ਖਾਨ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠਾ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਫਿਕਰ ਹੰਢਾਏ ।
 ਕੰਮੀਂ ਵੰਝ ਸਿਆਲੀਂ ਬੈਠੇ, ਤਿਨ ਕੇ ਖਬਰ ਸੁਣਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੋਇਆ ਖੁਸ਼ਾਲੀ, ਜੇ ਉਹ ਨਦਰੀਂ ਪਾਏ ।

੧੫

ਹੱਸ ਹੱਸ ਖਾਨ ਸੁਨੇਹੇ ਪੁੱਛੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇਆ ਸਿਰ ਤਾਈਂ ।
 ਬਹੁਤੇ ਖਾਨ ਸਭ ਆਣ ਖਲੋਤੇ ਭੁਈਂ ਨਈਂ ਦੇ ਸਾਈਂ ।
 ਤਣੀਆਂ ਤੁੱਟ ਗਈਆਂ ਅਲੀ ਦੀਆਂ, ਜੁੱਸੇ ਮਾਵੇ ਨਾਹੀਂ ।
 ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਸੁ, ਟੰਮਰ ਢੋਲ ਧਰਾਹੀਂ ।

੧੬

ਟੰਮਰ ਆਣ ਧਰਾਇਆ ਅਲੀ, ਸਭ ਭਿਗਾਉ ਸਦਾਏ ।
 ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ ਦਿਲ ਦੀ ਭਾਂਦੀ, ਕੇਠੇ ਆਣ ਲੁਟਾਏ ।
 ਕੰਮੀਂ ਭੇਜ ਸਦਿਓ ਨੇ ਸੱਕੇ, ਆਏ ਖਾਨਾਂ ਜਾਏ ।
 ਖਾਣਾ ਖਾਇ ਕਰੋਦੇ ਮਸਲਤ, ਕੇਹੇ ਮਤੇ ਪਕਾਏ ।

੧੭

ਆਖੇ ਖਾਨ ਸੁਣੋਂ ਭਿਗਾਉ, ਬੈਠ ਪਸੰਦ ਕਰੀਹੇ ।
 ਮੂਲ ਤਹੰਮਲ ਬਣਦਾ ਨਾਹੀਂ, ਚੰਗੇ ਹੱਥ ਉਠੀਹੇ ।
 ਚਲੀਏ ਝੰਗ ਸਿਆਲਾਂ ਵਾਲੇ, ਰੌਸ਼ਨ ਸਾਕ ਕਰੀਹੇ ।
 ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਢਿੱਲ ਨਾ ਬਣਦੀ, ਤਿਆਰੀ ਤੁਰਤ ਕਰੀਹੇ ।

੧੮

ਤਾਂ ਹਭਸੇ ਚਿੱਤ ਏਹਾ ਆਈ, ਜਿਉਂ ਕਰ ਖਾਨ ਸੁਣਾਏ ।
 ਨੁੱਕਰੇ, ਨੀਲੇ, ਅਬਲਕ, ਤਾਜ਼ੀ, ਗਲ ਗਜਗਾਹ ਬਣਾਏ ।
 ਨਚ ਨਚ ਤਾਨ ਪੁਰੋਦੇ ਤਾਜ਼ੀ, ਮਖਮਲ ਹੰਨੇ ਪਾਏ ।
 ਖਾਨ ਮਲੂਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਆਲਮ ਵੇਖਣ ਆਏ ।

੧੯

ਚਲੇ ਖਾਨ ਭੁਈਂ ਦੇ ਖਾਵੰਦ, ਕੱਲ ਸਮਾਨ ਉਠਾਏ ।
 ਘੋੜੇ ਬਖਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਲੀਤੇ, ਰੋਕੜ ਉਠ ਲਦਾਏ ।
 ਭੰਡ ਭਗਤੀਏ ਤੇ ਸਰਨਾਈਂ, ਕੰਜਰੀਆਂ ਵੇਸ ਬਣਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਮਲਕਾਂ ਖਾਨਾਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰੰਗ ਸਵਾਏ ।

੨੦

ਕੁਲੇ, ਕੋਤਲ, ਅਬਲਕ, ਮੁਸ਼ਕੀ, ਖਾਨ ਮਲੁਕ ਸਦਾਏ ।
 ਬਹਿੰਗੀ, ਅਸਤਰ, ਸਤਰ ਸਵਾਈ, ਪੂਰਨ ਤਾਨ ਸਵਾਏ ।
 ਉਠ, ਟੱਟੂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ, ਉੜਦੂ, ਖਾਨਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਤਿਸ ਦਿਨ ਧਰਤੀ, ਭਾਰ ਨ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾਏ ।

੨੧

ਤਾਂ ਸੁਣ ਸੰਜਮ ਕੀਤਾ ਚੂਚਕ, ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਖੇੜੇ ਆਏ ।
 ਘਿਓ, ਗੁੜ ਖੰਡ, ਮੈਦੇ ਤੇ ਦਾਣੇ, ਆਣ ਮੌਜੂਦ ਕਰਾਏ ।
 ਦਾਣਾ, ਘਾਹ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਆਏ, ਢਾਡੀ ਭਲੇ ਸਦਾਏ ।
 ਅਨਵਾਰੇ ਬਹੁੰ ਲੇਫ਼ ਤਲਾਈ, ਭਲਾ ਦਲਾਨ ਪੁਚਾਏ ।

੨੨

ਲੱਖੇ ਬਾਘ ਬਹਾਦਰ ਡਾਢੇ, ਭੁਈਂ ਨਈਂ ਦੇ ਸਾਈਂ ।
 ਛੁਟੀ ਧੁਨਿ ਜਣ ਇੰਦਰ ਅਖਾੜੇ, ਬਹੁੰ ਭੇਰੀ ਤੇ ਸਰਣਾਈਂ ।
 ਨਚ ਨਚ ਤਾਨ ਪੁਰੇਨ ਭਗਤੀਏ, ਕੰਜਰੀਆਂ ਗਾਵਣ ਗਾਹੀ ।
 ਤਾਂ ਤਾਂ ਖਾਣਾ ਚੂਚਕ ਭੇਜੇ, ਕੱਚਾ ਕੋਰਾ ਤਾਂਹੀ ।

੨੩

ਖਾਣਾ ਖਾਇ ਤਿਆਰੀ ਕੇਤੀ, ਘਿੰਨਣ ਸਾਉ ਆਏ ।
 ਮਿਲਣ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲੇ ਹੱਸ ਕਰ, ਹਿੱਕੇ ਹਿੱਕ ਮਿਲਾਏ ।
 ਸੂਰਤ ਸ਼ਕਲ ਬਹੁਤ ਚਤੁਰਾਈ, ਮਾਵਾਂ ਪੁਤਰ ਕੇ ਜਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਦੋ, ਜਣ ਜਾਲੀ ਆਣ ਫਹਾਏ ।

੨੪

ਖੈਰ ਪੁਛਕੇ ਨੱਪ ਉਠਾਏ, ਰਲ ਮਿਲ ਜੁਲੇ ਘਰਾਹੀਂ ।
 ਆਣ ਦਲਾਨੀਂ ਲਾਰੇ ਯਾਰੇ, ਵੇਖੇ ਲੋਕ ਤਦਾਹੀਂ ।
 ਚੜ੍ਹੇ ਚੜ੍ਹੁੰਦੇ ਵੱਡੇ ਸੂਰਮੇ ਭੁਈਂ ਨਈਂ ਦੇ ਸਾਈਂ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਲੈ ਚਲੇ ਪਿਆਲੇ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਤਾਈਂ ।

੨੫

ਦਿਹੁੰ ਬੀਤਾ ਖਾਣਾ ਖਾਧਿਓ ਨੇ, ਵਕਤ ਰਾਤ ਦਾ ਆਇਆ ।
 ਹਸ ਖੇਡ ਕਰ ਸੱਤੇ ਸਾਉ, ਕੋਈ ਨਾ ਮੂਲ ਰੰਜਾਇਆ ।
 ਕਰ ਸਿਰਪਾਉ ਬੈਠੇ ਸਭ ਸਾਉ, ਆਲਮ ਵੇਖਣ ਆਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਵੱਡੇ ਵੇਲੇ, ਰਾਠਾਂ ਹੱਥ ਉਠਾਇਆ ।

੨੬

ਬੰਡ ਭਗਤੀਏ ਅਵਰ ਮੰਗਤੇ, ਆਲਮ ਉੱਛਲ ਆਏ ।
 ਦੇ ਦੇ ਘੇੜੇ ਖੇਸ ਪਟਾਂਗਲ, ਅਜੇ ਦੇਵਣ ਨੂੰ ਸਧਰਾਏ ।
 ਮੰਗਤੇ ਮੰਗ ਮੰਗ ਰਾਜੀ ਹੋਏ, ਕਰ ਦੁਆਈਂ ਮੰਗਲ ਗਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ 'ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ', ਸੱਭ ਅਸੀਸ ਸੁਣਾਏ ।

੨੭

ਦੂਜੀ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਚੂਚਕ ਪੱਲੂ ਪਾਇਆ ।
 ਸਰ ਪਰ ਰੱਖ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ, ਮੇਲ ਕੁਟੰਬ ਬਹਾਇਆ ।
 ਸਚ ਆਖੇ ਕੇ ਦਿਚੈ ਸੱਕੇ ? ਚੂਚਕ ਏਹ ਪੁਛਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਮਿਲ ਕਬੀਲੇ, ਏਹੋ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ।

੨੯

ਜਣੇ ਜਣੇ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ 'ਪਰਾੜੀ', ਮੰਗਤੇ ਖੇਸ ਦਿਵਾਂਹੇ ।
 ਹਿੱਕ ਉੰਠ ਤੇ ਤਾਜ਼ੀ ਘੋੜਾ, ਕਿੱਲੇ ਆਣ ਬੰਨ੍ਹਾਹੇ ।
 ਸਭ ਸਿਰਪਾਉ ਸੁਨਹਿਰੀ ਦਿਚੈ, ਸੋਭਾ ਜੱਗ ਘਿਨਾਹੇ ।
 ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕਰੋਂਦੇ ਮਸਲਤ, ਛਿੱਲ ਨਾ ਮੂਲ ਘਤਾਂਹੇ ।

੩੦

ਬੈਠੇ ਖਾਨ ਜ਼ਿੰਮੰਦੀ ਦੇ ਖਾਵੰਦ, ਗਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਰੀਤ, ਨਾਚ, ਭੰਡ, ਭਗਤੀਏ ਕਰਦੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਂਗ ਜਗ ਮਾਹੀਂ ।
 ਪਵੇ ਨਾਚ ਖੁਸ਼ ਥੀਏ ਹਭਾ, ਵਜਣ ਭੇਰੀ ਤੇ ਸਰਨਾਈਂ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਆਏ ਸਾਉ, ਖਾਣਾ ਖਾਵਣ ਤਾਈਂ ।

੩੧

ਖਾਣਾ ਖਾਇ ਤਿਆਰੀ ਕੇਤੀ, ਹਭ ਸਿਰਪਾਉ ਮੰਗਾਇਆ ।
 ਦੇ ਦੇ ਸਿਆਲ ਖੁਸ਼ੀ ਬਹੁਤੇਰੇ, ਜਣੇ ਜਣੇ ਪਹਿਰਾਇਆ ।
 ਰਤਾਂ ਰਖ ਸਬਾਹੀਂ ਚੱਲੇ, ਆਲਮ ਵੇਖਣ ਆਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਗਲ ਵਚ ਪੱਲੂ, ਚੂਚਕ ਖਾਨ ਤਦ ਪਾਇਆ ।

੩੨

ਤਾਜ਼ੀ ਛੋੜ ਰਖੇ ਭੁਇੰ ਉਤੇ, ਚੂਚਕ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਕੀਤੇ ਵੈਰ ਜਗਤ ਬਹੁਤੇਰੇ, ਸਭ ਕੋ ਆਣ ਨਿਵਾਇਆ ।
 ਦੇ ਕਰ ਤੇਰਾਂ ਗਾਹ ਜ਼ਿੰਮੰਦੀ ਤੇ, ਸਭ ਕੋ ਪੈਰੇ ਲਾਇਆ ।
 ਖਾਨ ਸਲਾਮਤ ਕਹੀਂ ਨ ਨਿਵਿਆਂ, ਹਣ ਹੀਰੇ ਆਣ ਨਿਵਾਇਆ ।

੩੩

ਹੀਰ ਮਹਿੰਡੀ ਸਾਹਿਬਾਣੀ, ਤੂੰ ਮੈਂਡਾ ਸਿਰ ਸਾਈਂ ।
 ਤੈਂਡਾ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਵਡਾ ਹੋਇਆ, ਕੇਹੜੇ ਵਾਤ ਸਲਾਹੀਂ ।
 ਬਾਬੋਂ ਮੁੱਲ ਵਿਕਾਣਾ ਤੁਧ ਹੱਥ, ਉਜ਼ਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਹੱਥ ਚੂਚਕ ਦਾ, ਫੜ ਅਲੀ ਲਿਆ ਤਦਾਹੀਂ ।

੩੪

ਲੈ ਵਿਦਿਆ ਘਰ ਚੱਲੇ ਖੇੜੇ, ਸਿਆਲ ਸੌਂ ਮੁੜ ਘਰ ਆਏ ।
 ਭਲਾ ਰੰਗ ਰਹਿਆ ਦੇਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ, ਗਾਵਣ ਢੂਮ ਬਹਾਏ ।
 ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਵਧਾਈ ਹੋਈ, ਘਰ ਘਰ ਮੰਗਲ ਗਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਹਿਤ ਭਾਣਾ ਸਭਨਾਂ, ਰੌਸ਼ਨ ਸਾਕ ਸਵਾਏ ।

੩੫

ਮਾਉਂ ਹੀਰੇ ਵੀ ਸ਼ਗਾਨ ਕਰੋਂਦੀ, ਕੁੜੀਆਂ ਸਭ ਸਦਾਏ ।
 ਚੌਲ ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਦੁਧ ਮਾਝਾ, ਵਿਚ ਪਤਾਸੇ ਪਾਏ ।
 ਸਭ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੰਦੀ ਆਖੇ, ਪਹਿਲੋਂ ਹੀਰੇ ਦੇ ਸੂੰਹ ਲਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਪਹਿਲੀ ਗਰਾਹੀ, ਮਨ ਸੌਣਾ ਨਿਛ ਜੋ ਪਾਏ ।

੩੬

ਤਦਾਂ ਖੇੜੇ ਗਏ ਘਰ ਆਪਣੇ, ਕੁਲ ਵਧਾਈ ਥੀਂਦੀ ।
 ਨਢੇ ਸਭ ਸਦਾਏ ਮਾਉਂ ਚੌਲ ਦੁਧ ਲਏਂਦੀ ।
 ਦੇਇ ਗਰਾਹੀ ਨੀਂਗਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ, ਅਪਣੀ ਇੱਛ ਪੁਜੇਂਦੀ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਪਹਿਲੀ ਗਰਾਹੀ, ਮਨ ਸੌਣਾ ਨਿਛ ਕਰੋਂਦੀ ।

5. ਨਿੱਤ ਦਾ ਵਰਤਾਉ

੩੬

ਨੌਵਾਂ ਵਰਤਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗੀ ਨੀਂਗਰ, ਅਜ਼ਮਤ ਕੀ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ।
 ਤਾਂ ਚੁਣ ਚੁਣ ਆਤਣ ਕਰੇ ਇਕੱਠਾ, ਜੇਹੜੀ ਭਾਵਸ ਕਾਈ ।
 ਸੁਰਤ ਜਮਾਲ ਸੁਣੋ ਜੋ ਕੋਈ, ਸਾਈ ਆਤਣ ਆਈ ।
 ਤ੍ਰੈ ਸੈ ਸੱਠ ਸਹੇਲੀ ਜੋੜੀ, ਜੇਹੜੀ ਜੇਹੜੀ ਭਾਈ ।

੩੭

ਕੌਣ ਸਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀਰੇ ਕੀਤਾ, ਕੀਹ ਕੁਝ ਆਖ ਸੁਣਾਏ ।
 ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰ ਹਭੇ ਹੀ ਆਤਣ, ਮੱਖਣ ਰੋਟੀ ਖਾਏ ।
 ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਘਿਨਦੀ ਘੁੰਗਾਣੀਆਂ, ਪੀੰਘਾਂ ਪੀੰਘਣ ਜਾਏ ।
 ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਬੇਲੇ ਵਿਚ ਖੇਡੇ, ਰੇਡੀ ਖਖੜੀ ਖਾਏ ।
 ਚੌਥੇ ਪਹਿਰ ਦਰਿਆਵੇ ਨ੍ਹਾਵੇ, ਸਾਰਾ ਆਤਣ ਆਏ ।

੩੮

ਏਹੋ ਜੇਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਿੱਤ ਸਲੇਟੀ, ਇਉਂ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਕਰੋਂਦੀ ।
 ਬਾਘ ਬਹਾਦਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਮਾਣੇ, ਧੁੰ ਨਾ ਧੁੱਖਣ ਦੇਂਦੀ ।
 ਬੱਗਾ ਸ਼ਾਂਹ ਫਿਰੇ ਵਿੱਚ ਝੱਲਾਂ, ਪੌੰਦੀ ਧਰੋਹੀ ਜੈਂਦੀ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਬਾਝ ਕਮਾਣੇ, ਤੀਰ ਸਿਆਲ ਚਲੋਂਦੀ ।

੩੯

ਜਿੱਦੇ ਕਿੱਦੇ ਚੂਚਕ ਹੋਂਦੀ, ਪ੍ਰੋਗੀ ਹੋਰ ਨਾ ਕਾਈ ।
 ਹੀਰੇ ਸੰਦੀ ਪ੍ਰੋਗੀ ਪੌੰਦੀ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿਮੰਨਿ ਨਿਵਾਈ ।
 ਕਟਕ ਸਮੇਤ ਫਿਰੇ ਵਿੱਚ ਝੱਲਾਂ, ਮਿਹਰੀ ਜ਼ਿਮੰਨ ਕੰਬਾਈ ।
 ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਵਾਹ ਸਲੇਟੀ, ਪੰਨ ਚੂਚਕ ਦੀ ਜਾਈ ।

6. ਨੁਰੇ ਦੀ ਬੇੜੀ

੪੦

ਨੁਗਾ ਨਾਉਂ, ਜਾਤ ਦਾ ਸੰਬਲ, ਉਸ ਬੇੜਾ ਅਜਬ ਘੜਾਇਆ ।
 ਲੁੱਡਣ ਨਾਉਂ, ਮਲਾਹ ਦਾ ਨੀਂਗਰ, ਦੂਰੋਂ ਸੱਦ ਅਣਾਇਆ ।
 ਬੇੜੀ ਪਕੜ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ, ਲੇ ਸਿਰਪਾਉ ਬਨ੍ਹਾਇਆ ।
 ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਬਹੁੰ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ, ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਚਿਤ ਭਾਇਆ ।

੪੧

ਹਿਕ ਦਿਨ ਯਾਰੇ ਜ਼ਿਮੰਦਾਰ, ਬੇੜੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਚਲ ਆਏ ।
 ਬੇੜੀ ਵੇਖ ਖੁਸ਼ਗਲੀ ਹੋਏ, ਸਭਨਾਂ ਚਿੱਤ ਸਵਾਏ ।
 ਮਸਲਤ ਕਰ ਸਦਵਾਇਆ ਲੁੱਡਣ, ਅਸਾਨੂੰ ਚਾ ਦਿਖਲਾਏ ।
 ਚਾੜ੍ਹ ਬਿਠਾਇ ਉਸ ਬੇੜੀ ਉੱਤੇ, ਤਮਾਸਾ ਦੈਇ ਦਿਖਾਏ ।

੪੨

ਹੋਇਆ ਰੋਹ ਸਹੀ ਸੱਚ ਨੁਗਾ, ਜਾਂ ਕਹੀਂ ਏਹੁ ਸੁਣਾਇਆ ।

ਭੇਜ ਛੂਮ ਨੂੰ ਦੇ ਕਰ ਗਾਲੀ, ਵੱਡੇ ਰੋਹ ਸਦਾਇਆ ।
 ਕੀਤੇਸੁ ਹੁਕਮ ਜੁ ਵੈਂਦਾ ਨੀਹੇ, ਮੁਹਿ ਮੁਹਿ ਚਾ ਮਰਾਇਆ ।
 ਸੱਟਾਂ ਪਈਆਂ ਲੁੱਡਣ ਤਾਈਂ, ਕਹੀਂ ਨਾ ਮੂਲ ਛੁੜਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਵੱਸ ਨਾ ਚੱਲੋ, ਜੋ ਲੁੱਡਣ ਗੁੱਸਾ ਖਾਇਆ ।

83

ਹੋਇ ਜਵਾਬ ਕੀਤੇ ਈ ਲੁੱਡਣ, ਤਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਓਹ ਦਿਨ ਚਿੱਤ ਨ ਕੀਤੇ ਖਾਨਾਂ ! ਹਥ ਖਾਡੀ ਘਤ ਸਦਾਇਆ ।
 ਹੋਇਆ ਬੇ ਇੱਜਤ ਬਣੀ ਅਸਾਹੀਂ, ਕਬਰ ਕਿਨਾਰੇ ਆਇਆ ।
 ਮਰਦੀ ਵਾਰ ਬੇਇੱਜਤ ਕੀਤੇ, ਜਾਂ ਬੁਢੇਪਾ ਆਇਆ ।

84

ਏਡੀ ਨਜ਼ਰ ਵਧ ਗਈ ਤੇਰੀ ਝੀਵਰ, ਜੇ ਮੈਥੋਂ ਪੁੱਛੋਂ ਨਾਹੀਂ ?
 ਆਹੇ ਕੌਣ ਚੜਾਏ ਬੇੜੀ ? ਅਦਬ ਨਹੀਂ ਤੁਧ ਤਾਈਂ ?
 ਏਡਾ ਗੁੱਸਾ ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ, ਜੋ ਤੈਂ ਥਾਈਂ ਮਰਾਈਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਜੇ ਛੋੜਾਂ ਤੈਨੂੰ, ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਰੋਵੇ ਨਾਹੀਂ ।

85

ਤਾਂ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਲੁੱਡਣ ਵੇਖੋ ਏਸ ਵਿਖਾਹੀਂ ।
 ਜੇ ਪਛਤਾਉਂ ਲਗਸ ਭੀ ਵੱਡਾ, ਹੱਥ ਸੱਜੇ ਤਦਾਂ ਖਾਈਂ ।
 ਹੁਕਮੀ ਪਿੰਨ ਵੰਜਾਇਓਸੁ ਬੇੜਾ, ਜੇ ਵੇਹਲ ਕਦਾਹੀਂ ਪਾਈਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਇਸ ਜੀਵਨ ਕੋਲੋਂ, ਮਰਨਾ ਭਲਾ ਅਸਾਹੀਂ ।

86

ਹਿੱਕ ਦਿਰੂੰ ਲੁੱਡਣ ਵੇਹਲ ਪਇਓਈ ਨੂਰਾ ਕਹੀਂ ਸਿਧਾਇਆ ।
 ਬੇੜਾ ਕਪ ਚਲਾਇਓਸੁ ਰਾਤੀਂ, ਵੇਲਾ ਕਿਵੇਂ ਹੀ ਪਾਇਆ ।
 ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਜੁਲਿਆ ਥੀ ਰਾਹੀਂ, ਵਿੱਚ ਕੁਕੇਂਦਾ ਆਇਆ ।
 ਜੋ ਰੱਖੋ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਇ ਅਸਾਨੂੰ, ਕੋਈ ਰਾਠ ਸਵਾਣੀ ਜਾਇਆ ।

87

ਤਾਂ ਸੁਣ ਚਪ ਕਰੋਂਦੇ ਸਾਉ, ਕੋਈ ਨਾ ਮੂੰਹੋਂ ਅਲਾਏ ।
 ਕੇਹੜਾ ਤਾਪ ਵਿਹਾਜੇ ਆਪੇ, ਵੈਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰ ਚਾਏ ।
 ਨਹੀਂ ਮੁਨਾਸਬ ਜੋ ਬੇੜੇ ਬਦਲੇ, ਭਿੜ ਕਰ ਮੁਣਸ ਮਰਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਨਾਇ ਨੂਰੇ ਦੇ, ਕੋਈ ਨਾ ਰਾਹ ਫੁਰਮਾਏ ।

88

ਕੀਤਾ ਫਿਕਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਲੁੱਡਣ, ਪਛੋਤਾਣਾ ਤਾਹੀਂ ।
 ਹੋਇਓਸੁ ਚੇਰ, ਨਾ ਰਖਿਓਸੁ ਕਿਸੇ, ਮਰਾਂ ਕਿ ਮਹੁਰਾ ਖਾਈਂ ।
 ਥੱਕਾ ਹੁੱਟਾ, ਕੂਕੇਂਦਾ ਝੀਵਰ, ਕਿਸੇ ਬਹਾਇਆ ਨਾਹੀਂ ।
 ਡਰਵਰ ਹੋ ਰਹਿਆ ਬੇੜੀ 'ਤੇ, ਕੇਹੜੀ ਤਰਫ ਥੀਵਾਈਂ ।

89

ਹੁੱਟਾ ਵੇਖ ਕਰੋਂਦਾ ਨਾਰੇ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਰਾਹ ਫੁਰਮਾਇਆ ।
 ਹੋਇਓਸੁ ਚੇਰ ਰਾਠਾਇਣ ਸਾਰੇ ਕਹੀਂ ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਪਾਇਆ ।
 ਬੇੜੀ ਛੋੜ ਜੁਲਾਂ, ਨੱਸ ਵੰਝਾਂ, ਏਹੋ ਮਨ ਮਹਿ ਪਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਫਿਕਰ ਕਰੋਂਦਾ, ਸਿੱਕ ਸਿਆਲੀਂ ਆਇਆ ।

40

ਕੰਧੀ ਉੱਤੇ ਵਾੜਾ ਡਿੱਠਾ, ਸ਼ੋਰ ਵੱਡਾ ਸੁਣ ਪਾਇਆ ।
 ਕੰਨੀ ਉੰਗਲ ਘੱਤ ਕਰਾਹੀਂ, ਲੁੱਡਣ ਕੁਕ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਕੋਈ ਰੱਖੇ ਪਿੱਛੇ ਪਾਇ ਅਸਾਨੂੰ, ਰਾਠ ਸਵਾਣੀ ਜਾਇਆ ।
 ਲੁੱਡਣ ਕੁਕੇ ਸੰਬਲੋਂ ਨੱਠਾ, ਕਿਸੇ ਰਾਠ ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਲਾਇਆ ।

੫੧

ਅੱਗੇ ਹੀਰ ਕਟਕ ਸਣ ਵਾੜੀ, ਦਿੱਸੇ ਕੁਕ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਸੁਣ ਚਮਕਾਇਲ ਹੋਈ ਸਲੇਟੀ, ਧੀਰਜ ਨਹਿ ਠਹਿਰਾਇਆ ।
 ਲੱਭੇ ਖਬਰ ਕੋਈ ਦੁਖਿਆਰਾ, ਸਾਮ ਅਸਾਡੀ ਆਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਈਂ, ਜਾਂ ਹੀਰੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ।

੫੨

ਕੁੜੀਆਂ ਧਾ ਹਲਾ ਚਾ ਕੀਤਾ, ਬੇੜੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਆਈ ।
 ਦੂਰੋਂ ਵੇਖ ਹੋਈਆਂ ਅਗੇਰੇ, ਡਿੱਠੀ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਆਈ ।
 ਉਠ ਨੀ ਹੀਰੇ ! ਵੇਖ ਤਮਾਸਾ, ਆਖਣ ਦੀ ਗਲ ਨਾਹੀਂ ।
 ਚੱਲੀਸੁ ਨੇ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ੍ਰੂ, ਚਲੇ ਕਟਕ ਤਦਾਈਂ ।

7. ਲੁੱਡਣ ਤੇ ਹੀਰ ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ

੫੩

'ਕਿੱਤ ਕੁਕੇਂਦਾ ? ਆਖ ਹਕੀਕਤ, ਕੇਹ ਤੁਧ ਸਾਥ ਮਰਾਇਆ ?
 ਕੈ ਕੋਈ ਮੋਇਆ ਸੁਣਿਆ ਪਿਛੋਂ, ਕੇ ਮੰਗੁ ਤੁਧ ਖੜਾਇਆ ?
 ਤੂੰ ਕਿਤ ਕੁਕੇਂਦਾ? ਹੀਰ ਪੁਛੇਂਦੀ, ਕੈ ਤੁਧ ਕੁਝ ਵੰਵਾਇਆ ?'
 ਵਡੇ ਰੋਹ ਪੁਕਾਰੇ ਨੰਗਰ, ਭਉਹਾਂ ਚਾੜ੍ਹੁ ਅਲਾਇਆ ।

੫੪

'ਸੁਣ ਕੁੜੀਏ ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਖਾਂ, ਜੋ ਮੈਂ ਕੁਕ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਨੂੰਗ ਨਾਉਂ, ਜਾਤ ਦਾ ਸੰਬਲ, ਬੇੜਾ ਓਸ ਘੜਾਇਆ ।
 ਬਾਲਕ ਬੁੱਧ ਸਦਾਇਓਸੁ ਮੈਨੂੰ ਛੁੱਲ ਨਾ ਕਦੀ ਵਗਾਹਿਆ ।
 ਵਾਰ ਬੁੱਢੇ ਦੀ ਬੇ ਇੱਜਤ ਹੋਇਆ, ਜਾਂ ਕਬਰ ਕਿਨਾਰੇ ਆਇਆ ।
 ਤੁਸੀਂ ਵਡੇ ਰਾਠ ਜ਼ਿਮੀਂ ਦੇ ਖਾਵੰਦ, ਮੈਂ ਤੱਕ ਤੁਸਾਨੂੰ ਆਇਆ ।'

੫੫

'ਬੇੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਤੂੰ ਟਾਂਗ ਅਸਾਡੇ, ਤੈਨੂੰ ਕਮੀ ਨਾ ਕਾਈ ।
 ਨੂੰਗ ਕੌਣ ਬਲਾਇ ਸੁਣਾਇਆ, ਬੇੜੀ ਜਿਨ੍ਹੇ ਘੜਾਈ ।
 ਬੰਨ੍ਹਸੁ ਟਾਂਗ, ਠੁਕਿਓਸੁ ਚੱਪਾ, ਏਹੁ ਬੜੀ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਆਈ ।'
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਕੋਈ ਨਾ ਰੱਖੀ, ਬਿਨ ਮੈਂ ਚੂਚਕ ਜਾਈ ।

੫੬

'ਸਦ ਭੜੀਆ, ਚਾਚਾ, ਮਾਮਾ, ਲੱਜ ਕਹੀ ਗਲ ਪਾਈ ।
 ਦੇਵੀਂ ਰੱਸੀ, ਵੰਝ ਗਡੀਹੀਂ, ਰਹਿਣ ਕਰੋ ਇਸ ਥਾਈਂ ।
 ਆਵਣ ਰਾਠ, ਬੰਨ੍ਹ ਖੜਸਨ ਮੈਨੂੰ, ਤੁਸਾਡੀ ਰਹਿਸੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਹੀਰੇ ਖਬਰ ਕਰੋ ਭਰਾਵਾਂ, ਰਾਠਾਂ, ਹਿੱਕੇ ਪਿਓ ਚੂਚਕ ਤਾਈਂ ।'

੫੭

ਤਾਂ ਭਉਹਾਂ ਚਾੜ੍ਹ ਬੁਲੋਂਦੀ ਫਿੱਕਾ, ਉਚੇ ਰੋਹ ਅਲਾਇਆ ।
 'ਫਿੱਟੇ ਨੂਰੇ ਦਾ ਪਿਓ ਦਾਦਾ, ਕਿਉ ਇਤਨਾ ਡਰ ਖਾਇਆ ।
 ਮਾਰੀ ਥਾਉਂ, ਨਾ ਟਲਾਂ ਕਿਸੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਣੇਸਾਂ ਆਇਆ ।
 ਤਾਂ ਸੱਦੀ ਬਾਪ ਜਾਗੇ ਦੇ ਤਾਈਂ, ਜੇ ਹੋਵੀ ਅਕਬਰ ਦਾ ਜਾਇਆ ।

੫੯

'ਤਾਂ ਰਸੀ ਘਿਨ! ਤੁਧੇ ਗਲ ਲੱਜਾ, ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਸਦੋਂਦੀ ।
 ਜਿਉਂ ਜਾਣੇ ਤਿਉਂ ਲੱਜ ਤੁਧੇ ਗਲ ਹਭਾ ਪਈਆ ਮੈਡੀ ।
 ਆਏ ਬਾਝ ਨਾ ਰਹਿਸਨ ਪਿਛੋਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਗਈ ਕਰੋਂਦੀ ।
 ਘਿਨ ਕੁੜੀਏ ਬੇੜੀ ਦੀ ਰੱਸੀ, ਦਿਸੇ ਮਰਜ਼ੀ ਤੈਡੀ' ।

੬੦

ਠੋਕਿਓਸੁ ਵੰਸ, ਲੁੱਡਣ ਰੱਸੀ ਦਿੱਤੀ, ਬੇੜੀ ਬੱਧੀ ਤਾਹੀਂ ।
 ਬੰਨ੍ਹ ਖੁਸ਼ਗਾਲ ਹੋਇਆ ਸਭ ਆਤਣ, ਹਭਨਾਂ ਬਹੁਤ ਰਜਾਈਂ ।
 ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵੇਖਣ ਬੇੜੀ ਵਲੋਂ, ਹੱਸ ਕਰ ਨ੍ਹਾਵਨ ਉਥਾਈਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਮੀਆਂ ਲੁੱਡਣ, ਕਰ ਧੀਰਜ ਰਹਿਆ ਤਦਾਹੀਂ ।

੬੧

ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰ ਕੁਲ ਆਤਣ, ਸਾਗ ਮੱਖਣ ਰੋਟੀ ਖਾਵੇ ।
 ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਪੰਘਾਂ ਤੇ ਪੰਘਣ, ਘੁੰਗਣੀਆਂ ਘਿਨ ਆਵੇ ।
 ਤੌਜੇ ਪਹਿਰ ਬੇਲੇ ਵਿਚ ਖੇਡੇ, ਰੋਡੀ ਖਖੜੀ ਖਾਵੇ ।
 ਚਉਥੇ ਪਹਿਰ ਬੇੜੀ ਵਿਚ ਆਤਣ, ਛੋਣ ਚਨ੍ਹਾਉਂ ਵਿਖਾਵੇ ।

੬੨

ਇਹ ਸਹਿਸਤਾ ਕੁੜੀਆਂ ਸੰਦਾ, ਇਉਂ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਕਰੋਂਦੀ ।
 ਜਿਥੇ ਸੁਣੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ, ਧੂੰ ਨਾ ਧੁੱਖਣ ਦੇਂਦੀ ।
 ਬਲੀ ਬਹਾਦਰ ਆਤਣ ਸਾਰਾ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਮੂੰਲ ਬਦੋਂਦੀ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਚੰਗੀ ਮੰਦੀ, ਪ੍ਰੋਹੀ ਹੀਰ ਪਣੋਂਦੀ ।

੬੩

ਤਾਂ ਬੇੜੀ ਵੇਖ ਕੋਈ ਬੁਖਲਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਮਰਖਾਈ ਚਾਈ ।
 ਪੇਟ ਪਜੂਤੀ ਸੂਲ ਕੁਕੋਂਦਾ, ਨੂਰੇ ਖਾਨ ਸੁਣਾਈ ।
 "ਸੁਣ ਖਾਨਾ ! ਕਿਤ ਨੂੰ ਸਿਰ ਬੱਧੀ, ਕਿਤ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਵਲਾਈ ।
 ਬੇੜੀ ਤੈਂਡੀ ਰੱਖੀ ਸਿਆਲਾਂ, ਹੁਕਮੀ ਪਿੱਛੇ ਪਾਈ ।

੬੪

ਇਹ ਸੁਣ ਖਾਨ ਕਰੋਂਦਾ ਕਾਵੜ, ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਰਾਠ ਸਦਾਏ ।
 ਬੇੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਸਿਆਲਾਂ ਰੱਖੀ, ਲੋਕ ਸੱਭੇ ਵੇਖ ਕੇ ਆਏ ।
 ਚਾਹੇ ਮਰਣ-ਵਲਾਰੇ ਲੋਹਾ, ਪੀਵਹੁ ਰੱਤ ਤ੍ਰਿਹਾਏ ।
 ਕਰਨ ਤਿਆਰੀ, ਮਰਨ ਤਕੀਓਨੇ, ਲੱਗੇ ਕਰਨ ਸੰਬਾਹੇ ।

੬੫

ਤਾਂ ਸੁਣ ਨੂਰੇ ਖਾਨ ਸਹੀ ਸੱਚ, ਸੱਦ ਕਰ ਡੂਮ ਚਲਾਇਆ ।
 ਤਾਂ ਕਾਵੜ ਕਰ ਖਤ ਲਿਖੇ ਤਦਾਹੀਂ, "ਮੈਂ ਬੇੜਾ ਸੁਣ ਪਾਇਆ ।
 ਬੇੜੀ ਲੁੱਡਣ ਬੰਨ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿਓ, ਚੇਰ ਅਸਾਡਾ ਆਇਆ ।
 ਹਿੱਕੇ ਤਾਂ ਫਿਕਰ ਕਰੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੀ ਆਇਆ ।"

੬੬

ਆਇਆ ਛੁਮ ਝੰਗ ਸਿਆਲੀਂ, ਮਨ ਮੈਂ ਗੁੱਸਾ ਖਾਇਆ ।
 ਅੱਗੇ ਖਾਨ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠਾ, ਕਰ ਕਲਿਆਣ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਪੁੱਛੋ ਖਾਨ "ਕਿੱਥੇ ਵੈਸੀ ਅੱਗੇ ? ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਦੋਂ ਆਇਆ ?
 ਮੂੰਹੋਂ ਨ ਬੋਲਿਆ ਮੂਲ ਛੁਮੇਟਾ, ਤਾਂ ਕੱਢ ਖੜ ਵਿਖਾਇਆ ।

੯੯

ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਚੂਚਕ ਰੋਸ ਬੁਲੇਂਦਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਇੰਜ ਸੁਣਾਇਆ ।
 "ਭੇਡਾਂ ਸਿੰਗਾ ਕਿਦੋਕੇ ਜੰਮੇ ? ਤੂੰ ਨੂਰੇ ਭੇਜ ਚਲਾਇਆ" ।
 ਮੂੰਹ ਮੂੰਹ ਛਿੱਤਰ ਖਾ ਕੇ ਕੰਮੀਂ, ਬਹੁੰ ਰੁਨਾਂ ਦੁੱਖ ਪਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਉਹ ਛੁਮੇਟਾ, ਮੂੰਹ ਚੂਚਕਾਣੇ ਆਇਆ ।

੧੦੦

ਵੈਦਾ ਛੁਮ ਗਿਆ ਚੂਚਕ ਥੇ, ਖਾਨਾਂ ਨੱਪ ਬਹਾਇਆ ।
 ਕਰ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ, ਪੌੰਦੇ ਛਿੱਤਰ, ਛੁੰਮਾਂ ਜ਼ੋਰ ਵਿਖਾਇਆ ।
 "ਵੇਖ ਜਣੋਂਦੀ ਨੂਰੇ ਸੰਦੀ", ਲੋਕਾਂ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਛੁਮ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਉਧੇ ਆਇਆ ।

੧੦੧

ਤੀਜੀ ਰਾਤ ਮੁੜ ਗਿਆ ਖਾਨ ਥੇ, ਗੋਇਨ ਜਿੰਦ ਭਰੀਂਦੀ ।
 "ਖਾਨਾਂ ਹਾਲ ਅਸਾਡਾ ਡਿੱਠੇ ਨਾਹੀਂ? ਜੋ ਸਿਰ ਮੈਂਡੇ ਥੀਂਦੀ ।
 ਰੱਤ ਵਿਰੱਤੀ ਜੁੱਸਾ ਥੀਆ, ਕੰਮੀਂ ਤੁਸਾਡਾ ਥੀਂਦੀ ।
 ਮੈਂ ਮਰੀਂਦਾ ਲੱਜ ਕਿ ਜਾਪੇ, ਪਰ ਅੰਮੜ ਪਈ ਮਰੀਂਦੀ" ।

੧੦੨

ਇਹ ਸੁਣ ਨੂਰਾ ਰੋਹ ਬੁਲੇਂਦਾ, ਵੱਡੇ ਵੈਣ ਅਲਾਏ ।
 ਕੁੱਲੇ, ਕਾਲੇ, ਨੁੱਕਰੇ, ਨੀਲੇ, ਅਬਲਕ, ਬਾਜ਼ ਪੀੜਾਏ ।
 ਕਰੋ ਤਿਆਰੀ ਨਾ ਬਹਿਣ ਤਹੁੰਮੁਲ, ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਬੁਲਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਤ੍ਰੈ ਸੈ ਘੋੜਾ ਤੇ ਤ੍ਰੈ ਵੀਹਾਂ ਆਏ ।

੧੦੩

ਅਲੀ ਅਲੀ ਕਰ ਵੱਡੇ ਗੁੱਸੇ, ਕੇਹੀ ਰਉਂਸੇ ਆਏ ।
 ਜਿਉਂ ਕਰ ਖਾਨ ਚੜ੍ਹੇਂਦੇ ਬੇੜੀ, ਤਿਉਂ ਪੈਂਡਾ ਲਸ਼ਕਰ ਖਾਏ ।
 ਭਿੜਨੇ ਉਤੇ ਚਾਉ ਕਟਕ ਨੂੰ, ਕੋ ਨਹੀਂ ਜੁ ਪਾਣੀ ਪਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੋਹਾਂ ਛੇਅਾਂ ਤੇ ਪੀਵਣ ਰੱਤ ਤ੍ਰਿਹਾਏ ।

੧੦੪

ਤਾਂ ਖਲੋਏ ਪਸਿੰਦ ਕਰੋਂਦੇ, ਮਸਲਤ ਬੈਠ ਕਰੀਹਾਂ ।
 ਰਾਹ ਛੇੜ ਕਰ ਪਕੜੇ ਬੇਲਾ, ਬੇੜੀ ਕੱਪ ਛਿਕੀਹਾਂ ।
 ਲੁੱਡਣ ਬੰਨ੍ਹ ਚਲਾਹੇ ਮੁਸ਼ਕੀਂ, ਬਹੁਤੀ ਮਾਰ ਕਰੀਹਾਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਜੇ ਮਿਲਣ ਅਸਾਨੂੰ, ਤਾਂ ਲੋਹੇ ਹੱਥ ਪਈਹਾਂ ।

੧੨

ਰਾਹ ਛੇੜ ਬੇਲੇ ਨੂੰ ਥੀਏ, ਰਵਿਆਂ ਉੱਡੇ ਗਟਾਰੇ ।
 ਉਡੀ ਧੂੜ ਅਕਾਸ਼ੀਂ ਗਈਆ, ਛਘੇ ਨੇ ਅੰਬਰ ਤਾਰੇ ।
 ਵੱਜੀ ਧਰਤ ਤੇ ਜ਼ਿਮੀਂ ਬੁਲੇਂਦੀ ਝੱਲ ਨਾ ਸਕੇ ਭਾਰੇ ।
 ਲੁੱਡਣ ਵੇਖ ਹੋਇਆ ਮੂੰਹ ਪੀਲਾ, ਆਏ ਭੱਤੇ ਹਾਰੇ ।

੧੩

ਘੱਤ ਕੰਨ ਉੰਗਲੀ ਲੁੱਡਣ ਕੁਕੇ, ਹਾਲੇ ਹਾਲ ਕਰੇਂਦਾ ।
 "ਹੀਰੇ ਵਕਤ ਆਇਓਈ ਓਹੋ, ਲੱਜਾ ਤੁਧ ਪਏਂਦਾ ।
 ਤੇ ਮਿਲਿਆਨੀ ਜਿਹਨਾਂ ਘੜਾਇਆ, ਬੇੜਾ ਹੋਈ ਜੈਂਦਾ"
 ਕਰੇ ਦਮੇਦਰ ਹੀਰ ਸਿਆਲੀਂ ਲੁੱਡਣ ਇੰਜ ਕੁਕੇਂਦਾ ।

੧੮

ਤਜ ਕਰ ਵਾੜੀ, ਧਾੜ ਕਰ ਧਾਣੀ, ਬੇਲੇ ਆਤਣ ਵੈਂਦਾ ।
 ਉੱਠੀ ਧੂੜ ਅਕਾਸ਼ ਛੁਪਾਇਆ, ਲੁੱਡਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਖੇਂਦਾ ।
 "ਕਾਂਵਾਂ ਭੱਤੇ ਹਾਰੇ ਆਏ ਲੱਜਾ ਤੁਸਾਂ ਪਏਂਦਾ ।
 ਹੀਰੇ ਸਹੀ ਸਿਵਾਣ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਬੇੜਾ ਹੈਈ ਜੈਂਦਾ" ।

8. ਹੀਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦੀ ਜੰਗ ਲਈ ਤਿਆਰੀ

੧੫

ਤਾਂ ਹੁਣ ਹੀਰ ਤੇ ਨਾਲੇ ਕੁੜੀਆਂ, ਘਰੇ ਘਰੀ ਸਭ ਧਾਈਆਂ ।
 ਭੂਰੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਨੇ ਜੁੱਸੇ, ਚੇਰੀ ਘਿੰਨ ਸਰਵਾਹੀਆਂ ।
 ਨਾਲੇ ਢਾਲੀ ਨੱਧ ਲਈਆਂ ਨੇਂ, ਭਿੜਨੇ ਤੇ ਸਧਰਾਈਆਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹਿਕਸੁ ਘੜੀ ਨੂੰ, ਬੇੜੀ ਉਤੇ ਆਈਆਂ ।

੧੬

ਤਾਂ ਲੁੱਡਣ ਬੋਲੇ "ਸੁਣ ਹੀਰੇ ਕੁੜੀਏ! ਖਬਰ ਕਰੋ ਪਿਉ ਤਾਈਂ ।
 ਆਏ ਕਟਕ ਪਰਾਏ-ਧੀਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਝਲੇਸੇਂ ਨਾਹੀਂ ।
 ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਦਾ ਇਸ ਵੇਲੇ, ਮੱਤ ਬੇੜਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਤਾਈਂ ।
 ਹੀਰੇ ਫਿਕਰ ਅਜੇਹਾ ਕੀਚੈ, ਮੈਂ ਘਰ ਵੈਂਦਾ ਆਹੀਂ" ।

੧੭

"ਜਾਹ ਦੂਰ ਅੱਖੀਂ ਦੇ ਅੱਗੋਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਧ ਮਰੀਹਾਂ ।
 ਭਿੜਨੇ ਉਤੇ ਚਾਉ ਅਸਾਂ ਨੂੰ, ਕਿਉਂ ਕਰ ਵੀਰ ਸਦੀਹਾਂ ।
 ਵੇਖ ਤਮਾਸਾ ਭਿੜਨ ਅਸਾਡਾ, ਕੀੜੇ ਮਾਰ ਕਰੀਹਾਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਵੱਟ ਕਛੋਟਾ, ਅੱਗੋਂ ਹੋਇ ਝਲੀਹਾਂ" ।

੧੮

ਆਖੇ ਹੀਰ "ਸੁਣੋ ਤੁਸੀ ਕੜੀਓ! ਮਸਲਤ ਏਹੁ ਕਰੀਹੇ ।
 ਆਏ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਰਾਏ ਸੰਬਲ, ਅੱਗੋਂ ਹੋਇ ਝਲੀਹੇ ।
 ਆਵਣ ਪੌੜੇ ਤੁਟਨ ਵੱਲੀਂ, ਅੱਗੋਂ ਹੋਇ ਨਪੀਹੇ ।
 ਲੁੱਡਣ ਦਾ ਮੁੰਹ ਸਾਵਾ ਪੀਲਾ, ਚਲੇ ਤਾਂ ਖਰੀ ਕਰੀਹੇ ।

9. ਹੀਰ ਦੀ ਸੰਬਲਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ

੧੯

ਆ ਖਲੋਤੀ ਹੀਰ ਛੌਜ ਘਿਨ, ਤਾਂ ਮੁੰਹ ਮੱਥਾ ਲਾਏ ।
 ਇਦੋਂ ਉਦੋਂ ਕਟਕ ਇਕੱਠੇ, ਦੇਹਾਂ ਨਦਰੀ ਆਏ ।

ਵੇਖ ਹੈਰਾਨ ਖਲੋਤੇ ਸੰਬਲ, ਰਾਠ ਬਹਾਦਰ ਸਾਏ ।
ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਹੀਰ ਸਿਆਲੀਂ, ਭਿੜਨੇ ਤੇ ਸਧਗਾਏ ।

੯੦

ਨੂਰਾ ਨਾਉਂ, ਜਾਤ ਦਾ ਸੰਬਲ, ਘੋੜੀ ਗਰਮ ਕਰਾਏ ।
ਅੰਡੀ ਲਾਇ, ਆਇਆ ਹੋਇ ਤੁੱਖਾ, ਹੀਰੇ ਨਾਉਂ ਪੁਛਾਏ ।
ਧਰੂਹ ਮਿਆਨੋਂ ਕੱਢੀ ਮਿਸਰੀ, ਪੁੱਛੇ ਅਤੇ ਭਵਾਏ ।
"ਕਿਹੜੀ ਹੀਰ ਤੁਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ, ਮੈਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਏ ।"

੯੧

ਤਾਂ ਕੁੱਦੀ ਵਿਚਹੁ ਹਰਣੀ ਵਾਂਗਣ, ਜਾਂ ਉਸ ਇਹ ਸੁਣਾਇਆ ।
"ਕੈ ਤੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ? ਕੈ ਕੱਪ ਕੱਢਿਆ? ਮੈਨੂੰ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ?
ਮੈਂ ਹਾਂ ਹੀਰ, ਚੂਚਕ ਦੀ ਜਾਈ, ਆਓ ਝਲੀਸਾਂ ਆਇਆ" ।
ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਹੀਰ ਸਿਆਲੀ, ਮੁੰਹ ਮੱਥਾ ਦੋਹਾਂ ਲਾਇਆ ।

੯੨

ਤਾਂ ਧਰੂਹ ਮਿਆਨੋਂ ਮਿਸਰੀ ਕੱਢੀ, ਸਿਰ ਹੀਰੇ ਦੇ ਲਾਈ ।
ਗਰਦੀ ਖਾਇ ਗਈ ਵੱਲ ਪਿੱਛੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਸੱਟ ਬਚਾਈ ।
ਤਾਂ ਦੁਜੀ ਚੋਟ ਮਾਰੀ ਫਿਰ ਨੂਰੇ, ਘੋੜੀ ਪਿਛਦੋਂ ਆਈ ।
"ਭੱਜੀਂ ਨਾਹੀਂ ਅੱਗੋਂ ਜੱਟਾ, ਹੁਣ ਵਾਰੀ ਮੈਂਡੀ ਆਈ" ।

੯੩

ਹੀਰ ਧਰੂਹ ਕਰ ਮਾਰੀ ਮਿਸਰੀ, ਸਿਰ ਨੂਰੇ ਦੇ ਸੱਟੀ ।
ਆਈ ਰਾਸ, ਨਾ ਗਈ ਘੁਸਾਵੀਂ, ਧਰਤੀ ਰੱਤ ਵਿਰੱਤੀ ।
ਅੱਧਾ ਧੜ ਹੰਨੇ ਵਿਚ ਫਾਥਾ, ਅੱਧਾ ਢੱਠਾ ਧਰਤੀ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੀਕਣ ਦਿੱਸੇ ਜਣ ਧੋਬੀ ਸੁੱਖਣ ਘੱਤੀ ।

੯੪

ਤਾਂ ਹੱਸੀ ਭੱਜ ਅਗੇਰੇ ਹੋਈ "ਕੇਹਾ ਕਹਿਰ ਕੀਤੇਈ ।
ਅਸਾਂ ਖਲਿਆਂ, ਮੰਦਾ ਕੀਤੇ, ਜੇ ਕਰ ਭੇੜ ਲਇਓਈ ।
ਵੇਖ ਤਮਾਸਾ ਭੱਛ ਅਸਾਨੂੰ, ਲੁੱਝ ਕਰੇ ਸਭ ਕੋਈ ।
ਐਥ ਤੇਰਾ ਜੇ ਹੀਰੇ ਹੋਵੇ, ਸਭ ਆਤਣ ਰੰਡਾ ਹੋਈ" ।

੯੫

ਆਖੇ ਹੀਰ "ਸੁਣ ਹੱਸੀ ਭੈਣੇ ! ਇਹ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਨਾਹੀਂ ।
ਹੋਇ ਸਿਕਦਾਰ ਖਲੇਵੇ ਪਿੱਛੇ, ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਤਿਸ ਤਾਈ ।
ਮਰਣਾ ਜੀਵਨ ਵੱਸ ਨਾ ਕਿਸੇ, ਹੋਸੀ ਰੱਬ ਰਜ਼ਾਈਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੱਸੀ ਭੈਣੇ, ਮੈਥੋਂ ਮੰਦੀ ਨਾ ਕਾਈ" ।

੯੬

"ਤੈਥੋਂ ਮੰਦੀ ਨਾ ਕਾਈ ਭੈਣੇ ! ਤੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਤਮਾਸਾ ।
ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਪਰਾਇਆਂ ਲੜਨਾ, ਮੱਤ ਕਰ ਜਾਣੇਂ ਹਾਸਾ ।
ਮਰਣ ਮਰੀਵਣ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਦੇ, ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਭਰਵਾਸਾ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸੂਰਮੇ ਸੋਈ, ਜੇ ਲੜਦਿਆਂ ਮੁੜੇ ਨਾ ਪਾਸਾ" ।

੯੭

"ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੱਸੀ ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ, ਸੁਖਨ ਇਹ ਭਲਾ ਕੀਤੇਈ ।
ਆਇਆ ਸੰਬਲ ਧਾਇ ਅਸਾਥੇ, ਸਾਈਂ ਵੇਲ ਦਿੱਤੇਈ ।

ਕੇਹੀ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਹੋਸੇ ਭੈਣੇ, ਪਹਿਲਾ ਭੇੜ ਪਇਓਈ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੱਥ ਵਿਖਾਓ, ਜੇ ਸਿਫਤ ਕਰੇ ਸਭ ਕੋਈ" ।

੯੯

"ਵੇਖ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੀਰ ਅਸਾਡਾ ਭੇੜ ਅਸਾਨੂੰ ਆਇਆ ।
ਉਹ ਮਰਦ ਮਹਿਰੀ ਜਾਤ ਅਸਾਡੀ ਹੋਸੀ ਜੋ ਰੱਬ ਭਾਇਆ ।
ਕਰਕੇ ਹਾਠ ਖਲੋਹੇ ਭੈਣੇ ! ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਲੇਹਾ ਚਾਇਆ" ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਵੇਖੋ ਯਾਰੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਜੰਗ ਮਚਾਇਆ ।

੧੦੦

ਵੇਖ ਖਲੋਤੇ ਸਾਉ ਸਭੇ, ਇਹ ਲੜਨੇ ਨੂੰ ਸਧਗਈਆਂ ।
ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਸਾਉਆਂ ਸਭਨਾ, ਕੋਈ ਕਦਮ ਅਗੇਰੇ ਆਈਆਂ ।
ਛਿੱਕ ਤਲਵਾਰੀਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸਭੇ, ਢਾਲੀ ਆਣ ਭਵਾਈਆਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਵੇਖੋ ਦਿਲ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ, ਅਲੀ ਅਲੀ ਕਰ ਧਾਈਆਂ ।

੧੦੧

ਰੱਖੋ ਹੱਥ ਕਮਾਣਾ ਉਤੇ, ਰਾਠਾਂ ਭਿੜਨਾ ਚਾਇਆ ।
ਨਾਉਂ ਤਾਜੀ ਘੜੀਆਂ ਮੁਲਤਾਨੇ, ਜਿਉਂ ਕਰਿ ਸਾਵਣ ਆਇਆ ।
ਉਡਣ ਤੁੱਹੇ ਭੰਬੀਰੀ ਵਾਂਗ੍ਰੀ, ਸਾਉਆਂ ਪਰਾ ਬਣਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਭਿੜਨ ਸੂਰਮੇ, ਲੇਹੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ।

੧੦੨

ਢਾਲੀਂ ਰੱਖ ਸਿਆਲੀਂ ਸਿਰ ਤੇ, ਕੇਹੀ ਰਉਂਸੇ ਗਈਆਂ ।
ਵਾਂਗ੍ਰੀਂ ਕੁਹੀ ਸੀਨੇ ਪਰਨੇ, ਅਲੀ ਅਲੀ ਕਰ ਪਈਆਂ ।
ਲੜਨੇ ਉਤੇ ਚਾਉ ਸਿਆਲੀਂ, ਹੋਇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਪਈਆਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਮਰਨ ਅਹੁਲਿਆ, ਹੋਇ ਜਮਾਤੀਂ ਸਹੀਆਂ ।

੧੦੩

ਵਰਗੀਆਂ ਤੇਗਾਂ, ਇੱਦੋਂ ਉੱਦੋਂ, ਕੇਹੀ ਸਿਫਤ ਅਖਾਰੀਂ ।
ਲੋਥਾਂ ਝੜਨੇ ਜਿਮੀਂ ਦੇ ਉਤੇ, ਰੱਤ ਲੱਗੇ ਜੰਘੀਂ ਬਾਹੀਂ ।
ਜੋਗਣੀਆਂ ਰੱਤ ਪੀਵਣ ਆਈਆਂ, ਸੀਸ ਧੜਾਂ ਤੇ ਨਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਲਾਲ ਜਿਮੀਂ ਸਭ, ਅਲਤਾ ਜਿਵੇਂ ਵਿਵਾਹੀਂ ।

੧੦੪

ਅਜੇ ਇੱਦੋਂ ਉੱਦੋਂ ਚਾਉ ਭਿੜਨ ਦਾ, ਆਤਣ ਟਲਦਾ ਨਾਹੀਂ ।
ਜਿਉਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਬਤ ਪੀਵੇ ਘੋਲਕੇ, ਲੇਹਾ ਖਾਣ ਤਿਵਾਹੀਂ ।
ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰ ਬੋਲਣ ਸੂਰਮੇ, ਹੁੱਟੇ ਲੜਦੇ ਤਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੀਰ ਸਿਆਲੀਂ, ਬਾਰਾਂ ਕੀਤੇ ਅਜਾਈਂ ।

੧੦੫

ਕੁੜੀਆਂ ਅੱਠ ਅਜਾਈਂ ਹੋਈਆਂ, ਪਈਆਂ ਫੇਰ ਤਿਵਾਈਂ ।
ਅਜੇ ਲੜਨੇ ਉਤੇ ਚਾਉ ਅਸਾਡਾ, ਬਿਰਾਗ ਲਥੋਸੇ ਨਾਹੀਂ ।
ਅਲੀ ਅਲੀ ਕਰ ਲਸ਼ਕਰ ਵੜੀਆਂ, ਜਾਵਣ ਦੇਵਣ ਨਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੁੱਟੇ ਸਾਉ, ਕੁੜੀਆਂ ਹੁੱਟਣ ਨਾਹੀਂ ।

੧੦੬

ਤਾਂ ਟਪ ਪਿਛੂਹਾਂ ਹੋਏ ਯਾਰੇ, ਘੋੜੇ ਵਾਗਾਂ ਚਾਈ ।
ਹੋ ਤੀਰ ਵਾਹ-ਗਿਆ ਸਭ ਲਸ਼ਕਰ ਆਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਧਾਈ ।

ਹੀਰੇ ਹੋੜਾ ਪਾਇਆ ਹੁਕਮੀ, ਅੱਗੇ ਵੰਝਹੁ ਨਾ ਕਾਈ ।
ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਹੀਰ ਸਿਆਲੀ, ਮੈਨੂੰ ਵੇਖੋ ਆਈ ।

੯੯

ਨੂਰਾ ਆਖੇ "ਸੁਣਹੁ ਭਿਗਾਉ ਏਹੁ ਨਾ ਕੰਮ ਕਰੀਹੇ ।
ਜੇ ਮਰਾਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਹੱਥੋ, ਸੋਭ ਨਾ ਇਹੋ ਪਈਹੇ ।
ਲੁੱਡਣ ਛੋੜ ਚਲੋ ਸਣ ਬੇੜੀ, ਹੁਣ ਲੜਨਾ ਭਲਾ ਸੁ ਨੀਹੇ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਨੂਰਾ ਆਖੇ, ਜੇ ਵਾਗਾਂ ਪਿਛਾਂ ਛਕੀਏ" ।

੧੦

"ਹੀਰ ਵੰਗਾਰ ਸੁਣਾਏ ਉੱਚਾ, ਆਖੇ ਨੂਰੇ ਤਾਈਂ ।
ਆਇਉਂ ਚੱਲ ਉਚੇਚਾ ਮੈਂਥੋ, ਹੁਣ ਫਿਰ ਵੰਘੇ ਨਾਹੀਂ ।
ਭਿੜਨੇ ਉਤੇ ਚਾਉ ਅਸਾਡਾ, ਅਜੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਈ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸੁਣਿਆਂ ਨੂਰੇ, ਤਾਂ ਦਿਲ ਘੱਤੇ ਨਾਹੀਂ ।

੧੧

ਅੰਬਰ ਪਾੜ ਨਿਕੱਖੀਆਂ ਹੂਰਾਂ, ਜਾਤ ਸਿਆਲੀਂ ਪਰੀਆਂ ।
ਮੇਵਾ ਖਾਇਨ, ਪੱਟ ਹੰਢਾਇਨ, ਨੁਕਲ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਗਿਰੀਆਂ ।
ਵੇਖੋ ਹੀਆ ਸਹੀ ਸਿਆਲੀਂ, ਮਰਨੋਂ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਡਰੀਆਂ ।
ਹੁਕਮੀ ਤੀਰ ਚਲਾਇਨ ਅੱਖੀਂ, ਬਿਨਾ ਖੰਭਾਂ ਬਾਝੋਂ ਸਰੀਆਂ ।

੧੨

ਆਖੇ ਰਾਠ ਸੁਣੋ ਭਿਗਾਉ, ਆਖ ਸੁਣਾਈਂ ਭਾਈਆਂ ।
ਨਹੀਂ ਮੁਨਾਸਬ ਲੜਨ ਅਸਾਡਾ, ਏਹੇ ਲੜਨੇ ਤੇ ਸਧਰਾਈਆਂ ।
ਵੱਡੇ ਬਹਾਦਰ ਸਹੀ ਸਿਆਲੀਂ ਭਿੜਨੇ ਉਤੇ ਆਈਆਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸੋ ਕੇ ਜਾਪਣ, ਜੈਂ ਇਹ ਪੇਟੋਂ ਜਾਈਆਂ ।

੧੦੦

ਅੱਡੀਆਂ ਮਾਰ ਚਲਾਇਉ ਲਸ਼ਕਰ, ਹੀਰ ਪਿਛੂਹਾਂ ਆਈ ।
"ਮੂੰਹੀਂ ਕਰਿਹੋ ਕੱਪੜੇ ਲੱਤੇ, ਸੱਟ ਨਾ ਕਰਿਹੋ ਕਾਈ ।
ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਮੁੜ ਖਲੋਤਾ, ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲੱਜ ਵੰਦਾਈ ।"
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਏਹੁ ਸੁਖਨ ਕਰ, ਫਿਰੀ ਚੂਚਕ ਦੀ ਜਾਈ ।

੧੦੧

ਮੁੜ ਧਰਾਏ ਸੁੱਟੇ ਵਿਚ ਨੈਂ ਦੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਆਣ ਦਬਾਈਆਂ ।
ਰੁੰਨੀ ਪਹਿਰ ਹਿੱਕ ਸਲੇਟੀ, ਕਰ ਵੈਰਾਗ ਗੱਲ ਲਾਈਆਂ ।
ਖਾਇ ਭੈੜ ਆਈਆਂ ਫਿਰ ਪੱਤਣ, ਜਿਥੇ ਵੱਲੀਂ ਲਾਈਆਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕਹੀਂ ਸੁ ਖਬਰੀਂ, ਚੂਚਕ ਜੋਗ ਸੁਣਾਈਆਂ ।

੧੦੨

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸੁਣਦੇ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਜੁਲਦੇ, ਕੇ ਕੇ ਆਖ ਵਿਚਾਰੇ ।
ਜਿਉਂ ਘਟ ਸਾਵਣ ਬੁੰਦ ਬਹਾਰਾਂ, ਤਿਉਂ ਆਏ ਲਸ਼ਕਰ ਭਾਰੇ ।
ਬੇਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮਾਵਣ ਨਾਹੀਂ, ਵੱਡੇ ਬਹਾਦਰ ਸਾਰੇ ।
ਲੜਦੇ ਵੀਰ ਹੀਰ ਦੇ ਤਾਈਂ, ਜੇਤੀ ਅੰਬਰ ਤਾਰੇ ।

੧੦੩

ਭਈਏ ਮੁਈਏ ! ਕਿਆ ਕੀਤੇ, ਅਸਾਂ ਖਬਰ ਨਾ ਕਾਈ ।
ਅਸਾਂ ਸੁਣਿਆਂ, ਸੰਬਲ ਆਏ, ਖਬਰ ਨਾ ਅਸਾਂ ਰਾਈ ।

ਗਏ ਕਿਧਰ ਤੂੰ ਦਸ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀਰਾਂ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ।
ਦਸ ਸਹੀ ਸੱਚ, ਆਖ ਸਵੇਲੇ, ਚਲੀਏ ਕਿਹੜੀ ਜਾਈ ।

੧੦੪

"ਸੁਣ ਵੀਰਾ ਖਾਨਾ! ਸੁਲਤਾਨਾ! ਕਿਸੇ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਕੁੜ ਸੁਣਾਇਆ ।
ਭੁੱਖੇ ਚਾਕ ਕਿਦਾਉਂ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੀਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ।
ਕੁੜੀਆਂ ਕੱਢੇ ਚਿਕ ਕਿਵੇਂ ਹੀ, ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਆਇਆ ।
ਕਿਤ ਨੂੰ ਆਖਾਂ ਤੁਸਾਂ ਸੁਣਾਈ, ਕਿਛ ਅਕਬਰ ਮੈਂਥੇ ਧਾਇਆ ?"

੧੦੫

ਹੱਭੇ ਪੁੱਛ ਸਿਆਲੀਂ ਆਏ, ਹੀਰ ਇਕੱਲੀ ਹੋਈ ।
ਲੁੱਡਣ ਦੇ ਮੁੰਹ ਲਾਲੀ ਆਈ, ਆ ਸਲਾਮ ਕੀਤੇਈ ।
ਭਲਾ ਥੀਆ ਜੋ ਕਟਕ ਚਲਾਇਆ, ਤਾਂ ਦਿਲ ਤਾਜ਼ੀ ਹੋਈ ।
ਸੁਤਕ ਲਾਹ, ਲੁੱਡਣ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠਾ, ਦਿਲ ਤੋਂ ਦੁਆ ਗਾਇਓਈ ।

੧੦੬

ਇਤ ਭਤ ਜੰਮੀ, ਇਤ ਭਤ ਮੰਗੀ, ਇਤ ਭਤ ਖੇਡ-ਖਡਾਈ ।
ਇਤ ਭਤ ਬੇੜੀ, ਇਤ ਭਤ ਬੇਲਾ, ਜੰਮੀ ਪਲੀ ਇਥਾਈ ।
ਇਸੇ ਰਉਸੇ ਹੱਭ ਹਕੀਕਤ, ਦਮੋਦਰ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ।
ਕਿੱਸਾ ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ, ਹੁਣ ਰਾਂਝੇ ਤਾਈ ਜਮਾਈ ।

10. ਰਾਂਝੇ ਦਾ ਜਨਮ

੧੦੭

ਵੱਡੇ ਰਾਠ ਜ਼ਿੰਮੀਂ ਦੇ ਉਤੇ ਭੁਈਂ ਨਈਂ ਦੇ ਸਾਈਂ ।
ਮੌਜ਼ਮ ਨਾਮ, ਜਾਤ ਦਾ ਰਾਂਝਾ, ਢੁੱਕਣ ਸੱਤੇ ਪਾਹੀਂ ।
ਤਿਸਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਧੀਰੇ ਜੰਮਿਆ, ਰੌਸ਼ਨ ਰੂਪ ਤਦਾਹੀਂ ।
ਵਾਹੁ ਜਟੋਂਦੀ ਧੀਰੇ ਰਾਂਝਾ, ਸੇ ਮਾਂਵਾਂ ਜੱਗ ਵਿਚ ਨਾਹੀਂ ।

੧੦੮

ਘਰ ਮੌਜ਼ਮ ਦੇ ਧੀਰੇ ਜੰਮਿਆ, ਹੋਈ ਜੱਗ ਵਧਾਈ ।
ਘਰ ਸ਼ਹਿਆਨੇ ਮੌਜ਼ਮ ਰੱਖੇ, ਅਜ਼ਮਤ ਕੀ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ।
ਦੋ ਵਰਿਆਂ ਦਾ ਧੀਰੇ ਹੋਇਆ, ਢੁੱਕ ਰਹੀ ਕੁੜਮਾਈ ।
ਚਹੁੰ ਵਰਿਆਂ ਦਾ ਧੀਰੇ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਸੁਰਜ ਝਾਤ ਵਿਖਾਈ ।

੧੦੯

ਜੇ ਛੇਅਾਂ ਵਰਿਆਂ ਦਾ ਧੀਰੇ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਸਭ ਕੋ ਵੇਖਣ ਆਵੇ ।
ਸੂਰਤ, ਸਕਲ ਵਾਹੁ ਤੁਸਾਡੀ, ਤੇਰਿਆਂ ਬਖਤਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਦਾਵੇ ।
ਜੇ ਵੇਖੇ, ਵੱਸ ਥੀਵੇ ਸੋਈ, ਫਾਥਾ ਟੁਰਨ ਨਾ ਪਾਵੇ ।
ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਤਜ ਰਾਂਝੇ ਦਾ, ਭਿਰਾਵਾਂ ਮੂਲ ਨਾ ਭਾਵੇ ।

੧੧੦

ਜੇ ਛੇਅਾਂ ਵਰਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਮੁਈ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਅੰਮਾਂ ।
ਵੀਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ ਸਿਰ ਤਾਈਂ, ਖਾਤਿਰ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਜੰਮਾਂ (ਜਮ੍ਹਾਂ) ।
ਮਤਾ ਕਰਨ ਭਰਾ ਰਾਂਝੇ ਦੇ, ਇਸ ਮਾਰ ਲੁੜਾਈਏ ਲੰਮਾਂ ।

ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਮਰੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ, ਤਾਂ ਖਾਤਿਰ ਹੋਵੇ ਜੰਮਾਂ (ਜਮ੍ਹਾਂ) ।

੧੧੧

ਜਾਂ ਮੌਜ਼ਮ ਨਜ਼ਰ ਭਲੇਰੀ ਛਿੱਠੀ, ਮੂਲ ਹੀ ਵਿਸੈ ਨਾਹੀਂ ।
ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਛਾਤੀ ਦੇ ਅੱਗੇ, ਮੂਲ ਨਾ ਵਿਸੈ ਕਦਾਹੀਂ ।
ਰਾਤ ਦਿਹਾਂ ਧੀਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖੇ, ਜਿਉ ਗੁਲ ਸੰਝ ਸਬਾਹੀਂ ।
ਗਾਲਬ ਸਹੀ ਸ਼ਰੀਕ ਰਾਝੇ ਦੇ, ਲੋਚਨ ਮਾਰਨ ਤਾਈਂ ।

੧੧੨

ਤਾਹਿਰ, ਜਾਹਿਰ, ਜੀਵਨ, ਮਤਾ ਕੀਤਾ, ਛੋਹਰ ਅਸੀਂ ਮਰੀਹਾਂ ।
ਕੁਲ ਆਲਮ ਵੇਖਣ ਆਏ ਇਸ ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਕੈਨੂੰ ਮਨੁ ਕਰੀਹਾਂ ।
ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਿਕਦਾਰੀ ਅਸਾਂ ਤਾਈਂ, ਜੇ ਇਸ ਜੀਵਣ ਦੀਹਾਂ ।
ਆਖੇ ਭਾਈ ਈਵੈਂ ਬਣਦੀ, ਇਹ ਛੋਹਰ ਅਸੀਂ ਮਰੀਹਾਂ ।

੧੧੩

ਮਾਰਨ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਤ੍ਰੈਹਾਂ ਮੂਲ ਨਾ ਢਿੱਲ ਕਰੀਹਾਂ ।
ਇਹ ਮੌਜ਼ਮ ਸੁਣ ਪਾਈ ਯਾਰੇ, ਚੌਕੀ ਇਸਦੀ ਦੀਹਾਂ ।
ਲਾਲ ਵਿਗਾੜ ਲਏ ਮੱਤ ਕੋਈ, ਰੋ ਰੋ ਹੱਥ ਵਟੀਹਾਂ ।
ਤਜਿਆ ਖਾਣਾ, ਸੌਣਾ ਮੌਜ਼ਮ, ਵਿਸਾਹ ਨਾ ਜ਼ਰਾ ਕਰੀਹਾਂ ।

11. ਧੀਰੇ ਦਾ ਮੰਗੇਵਾ

੧੧੪

ਤਾਂ ਮਨ ਮੌਜ਼ਮ ਈਹਾ ਕੀਤੀ, ਜੇ ਧੀਰੇ ਜੋਗ ਮੰਗਾਈਂ ।
ਮੁਈਉਸ ਮਾਉਂ, ਮੱਤ ਮੈਂ ਵੰਸ਼ਾਂ, ਕੈਂ ਦੀ ਝੇਲੀ ਪਾਈਂ ।
ਵੀਰਾਂ ਮੰਦੀ ਨਿਯਤ ਕੀਤੀ, ਇਸੇ ਵਿਗਾੜਨ ਤਾਈਂ ।
ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਮੌਜ਼ਮ ਧੂੰਈਂ ਵਾਂਗ੍ਰੂੰ, ਧੁੱਖੇ, ਸੰਝ, ਸਬਾਹੀਂ ।

੧੧੫

ਤਾਂ ਖਾਨ ਯਾਕੂਬ ਵੜਾਇਚ ਵੱਡਾ, ਆਹਾ ਰਾਠ ਜਣਾਇਆ ।
ਕਰ ਕਰ ਮੌਜ਼ਮ ਫਿਕਰ ਜੁ ਕੀਤਾ, ਬਾਹਮਣ ਢੂਮ ਚਲਾਇਆ ।
ਨਿਵ ਨਿਵ ਨੀਵਾਂ ਹੋਵੇ ਮੌਜ਼ਮ, ਗੱਲ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਪਾਇਆ ।
ਚੋਰੀ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮੌਜ਼ਮ, ਬਹਿ ਕਰ ਖਤ ਲਿਖਵਾਇਆ ।

੧੧੬

ਤਾਂ ਕੰਮੀਂ ਉੱਠ ਚਲੇ ਭਾਈ, ਗਏ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਤਾਈਂ ।
ਜਾਇ ਮਿਲੇ ਯਾਕੂਬ ਖਾਨ ਨੂੰ, ਕਰੀ ਅਸੀਸ ਉਨ੍ਹਾਹੀਂ ।
ਲਿਖਿਆ ਖਤ ਜੋ ਮੌਜ਼ਮ ਸੰਦਾ, ਡੁਮੇਟੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਬੋਲੇ, ਚਿੱਠੀ ਕੱਢ ਪੜਾਈ ।

੧੧੭

ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਖਾਨ ਫਿਕਰ ਦਿਲ ਅੰਦਰ, ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਮੂਲ ਅਲਾਇਆ ।
ਕੁਲ ਹਕੀਕਤ ਕਾਗਜ਼ ਸੰਦੀ, ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਬੋਝੇ ਪਾਇਆ ।
ਬਾਹਰ ਛੋੜ ਫਿਕਰ ਕਰ ਦਿਲ ਨੂੰ, ਤਾਂ ਚੱਲ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸੱਦ ਕਬੀਲਾ, ਤਾਂ ਬਹਿ ਖਤ ਵਚਾਇਆ ।

੧੧੬

"ਸੁਣਿਹੋ, ਸਭ ਕਬੀਲਾ ਮੈਂਡਾ, ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਖਤ ਸੁਣਾਏ ।
 ਕਰੋ ਪਸੰਦ ਬੈਠ ਕਰ ਸਭੇ, ਇਹ ਕੰਮੀਂ ਹਜ਼ਾਰਿਓਂ ਆਏ ।
 ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਸਾਕ ਮੌਜ਼ਮ ਦੇ, ਤਾਂ ਕੰਮੀਂ ਆਦਰ ਨਾਲ ਬਹਾਏ ।
 ਕਹੋ ਭਾਈ ਜੋ ਜੀ ਤੁਸਾਡੇ, ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਿਆਹੇ ।

੧੧੭

ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਕਬੀਲਾ ਸਭ ਮਿਲਾਇਆ, "ਖਾਨਾ ਤੂੰ ਸਿਰ ਸਾਈਂ ।
 ਜੇ ਕਰ ਤੂੰ ਨਾ ਜਾਣੋਂ ਖਾਨਾ ! ਤਾਂ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਅਖਾਹੀਂ ।
 ਜਾਂ ਧੀਦੇ ਕਾਰਣ ਪਚਾਰੂ ਆਏ, ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਬਖਤ ਅਸਾਹੀਂ ।
 ਇਹ ਹਿੱਕ ਛੋਹਰ ਮੰਗੇ ਮੌਜ਼ਮ, ਆਖੇ ਤਾਂ ਸਭ ਦਿਵਾਹੀਂ ।

੧੨੦

ਦੇ ਆਦਰ, ਘਰ ਰੱਖੋ ਕੰਮੀਂ, ਰੱਤੇ ਪਲੰਘ ਬਹਾਏ ।
 ਅਠੋਹਾਰੀ ਰੱਖ ਕਰੀਹੁ, ਤ੍ਰ੍ਗ ਯਾਕੂਬ ਘੜਾਏ ।
 ਪੁੱਛ ਭਿਗਵਾਂ ਤਾਈਂ ਖਾਨਾਂ, ਲੈ ਸੋਨਾ ਤੁਗ ਬਣਾਏ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਪਹਿਰਾਏ ਕੰਮੀਂ, ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਚਲਾਏ ।

੧੨੧

ਕੰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵਿਦਿਆ ਕੀਤਾ, ਉਥਹੁ ਟੁਰੇ ਸਿਧਾਏ ।
 ਆ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦਾਖਿਲ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਮੌਜ਼ਮ ਨਦਰੀ ਆਏ ।
 ਬਹੁਤ ਰਾਜੀ ਸੁਣ ਹੋਇਆ ਮੌਜ਼ਮ, ਟਮਕ ਢੋਲ ਧਰਾਏ ।
 ਬਹੁਤ ਜਮੀਅਤ ਲਸ਼ਕਰ ਸੇਤੀ, ਕੋਠੇ ਸਹਿਜ ਲੁਟਾਏ ।

੧੨੨

ਤਾਂ ਮੰਦਾ ਲੱਗਾ ਤਾਹਰ, ਜਾਹਰ, ਧੀਦੇ ਕਿਵੇਂ ਮਰੀਹਾਂ ।
 ਮੌਜ਼ਮ ਮੋਇਆ, ਰਾਈ ਸਿਕਦਾਰੀ, ਜੇ ਇਸ ਜੀਵਣ ਦੀਹਾਂ ।
 ਜਿਉਂ ਜਾਣੋਂ, ਤਿਉਂ ਰਾਤੀਂ ਦੇਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਟ ਕਰੀਹਾਂ ।
 ਮਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਗਈ ਸਿਕਦਾਰੀ, ਜੇ ਇਸ ਜੀਵਣ ਦੀਹਾਂ ।

12. ਧੀਦੇ ਦੀ ਖੁਬਸੂਰਤੀ

੧੨੩

ਜੇ ਚੜ੍ਹੇ ਧੀਦੇ ਘੜੇ ਉਤੇ, ਬਾਹਰ ਪੰਖੀ ਨਾ ਠਹਿਰਾਇਨ ।
 ਮਿਹਰ, ਪਰਿੰਦੇ, ਮੇਨੀ, ਸੇਹੀਅੜ, ਪੈਰ ਨਾ ਮੂਲੇ ਚਾਇਨ ।
 ਨਰ ਨਾਰੀ ਜੇ ਕੋਈ ਵੇਖੇ, ਪਲ ਨਾ ਪਲਕਾਂ ਲਾਇਨ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਰਾਠ ਜ਼ਿਮੀਂ ਦੇ ਧੀਦੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਇਨ ।

੧੨੪

ਮੌਜ਼ਮ ਮਨ ਵਿਚ ਮਸਲਤ ਕੀਤੀ, ਧੀਦੇ ਜੇਗ ਵਿਵਾਹੀਂ ।
 ਵੱਡਾ ਰਾਠ ਕੀਤੇਸੇ ਸੱਕਾ, ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਂ ।
 ਮੈਂ ਜ਼ਹੀਫ਼ ਹਾਂ ਕਬਰ ਕਿਨਾਰੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਲਾਈਂ ।
 ਘਰ ਵਿਚ ਵੈਰ, ਚਿਣਗ ਹੈ ਚੋਲੇ, ਏ ਢਿੱਲ ਬਣਦੀ ਨਾਹੀਂ ।

੧੨੫

ਕੀਆ ਤਰੱਦਦ ਮੌਜ਼ਮ ਯਾਰੇ, ਏਹੋ ਉੱਦਮ ਕੀਤਾ ।
 ਇਸੇ ਵਿਵਾਹ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੌਜ਼ਮ ਚਾਇ ਭਲੇਰੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ।
 ਇਹ ਸਬੱਬ ਬਣੇ ਜੇ ਕੋਈ, ਪਿੱਛੋਂ ਕਰੀਂ ਕੇ ਕੀਤਾ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਫਿਕਰ ਕਾਜ ਦੇ, ਖਾਨ ਫਿਰੇ ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ ।

੧੨੬

ਮੱਤਾ ਛੂਮ ਮੌਜ਼ਮ, ਸੱਦ ਭਾਈ, ਲਿਖ ਵੜਾਇਚਾਂ ਤਾਈਂ ।
 ਗੰਢੀ ਪਾ ਭੇਜ ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਢਿੱਲ ਬਣਦੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਜਿਉਦਿਆਂ ਸੁੱਖ ਵੇਖਾਂ ਅੱਖੀਂ, ਧੀਦੇ ਨੂੰ ਪਰਨਾਈਂ ।
 ਜੁਲਿਆ ਬਾਹਮਣ ਨਾਲ ਛੁਮੇਟਾ, ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਤਾਈਂ ।

੧੨੭

ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਖਤ ਦਿਲਾਸਾ ਕੀਤਾ, ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਕਰੋਂਦਾ ।
 ਕਰੇ ਤਹੱਮੁਲ ਰਾਤ ਰਹੇ ਤਰੈ, ਗੰਢੀ ਪਾਇ ਚਲੋਂਦਾ ।
 ਗੰਢੀ ਦੇ ਕਰ ਅਪਣੇ ਕੰਮੀਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਂਦਾ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਕਰ, ਟਮਕ ਢੋਲ ਧਰੋਂਦਾ ।

੧੨੮

ਤਾਂ ਸੁਣ ਸਭਨਾਂ ਲੋਕਾਂ, ਏਹੋ ਮੌਜ਼ਮ ਕਾਜ ਰਚਾਇਆ ।
 ਧੀਦੇ ਦੇ ਪਰਨਾਉਣ ਵ੍ਹਾਤੇ, ਵੱਡਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਾਇਆ ।
 ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਸੁਣ ਕਰ ਸਭ ਹੋਏ ਸਭਮੇ ਦੇ ਮਨ ਭਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਮੌਜ਼ਮ ਤੱਕੇ, ਵੱਡਾ ਵਿਆਹੁ ਰਚਾਇਆ ।

੧੨੯

ਤਾਂ ਕਰਨ ਪਸੰਦ ਬੈਠ ਸਭ ਸਾਉ, ਕੀਕਣ ਕੀਚੈ ਭਾਈ ।
 ਦੇਵੇ ਕਾਜ ਨਾ ਕਰੇ ਤਹੱਮੁਲ, ਢਿੱਲ ਨਾ ਬਣਦੀ ਕਾਈ ।
 ਕਰੇ ਸਾਮਾਨ ਵੜਾਇਚ ਜੁਆਨੋਂ, ਵੱਡੀ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਈ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਮੌਜ਼ਮ ਤੱਕੇ, ਵੱਡਾ ਵਿਆਹੁ ਰਚਾਇਆ ।

੧੩੦

ਗੰਢੀ ਭੇਜ ਕਰੋਂਦਾ ਸ਼ਾਦੀ, ਦੱਸੇ ਸਕਿਆਂ ਭਾਈਂ ।
 ਘਿਓ, ਗੁੜ, ਖੰਡ, ਮੈਦੇ ਤੇ ਦਾਣੇ, ਕਿਛੁ ਸੁਧ ਪੈਂਦੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਜੇਡਾ ਸਿਰ ਤੇਡੀ ਸਿਰ ਪੀੜਾ, ਤੇਹਾ ਸਾਮਾਨ ਉਨਾਹੀਂ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਸੋਲਾਂ ਗੰਢੀਂ, ਗਈਆਂ ਰਾਂਸ਼ਿਆਂ ਤਾਈਂ ।

੧੩੧

ਤਾਂ ਮੌਜ਼ਮ ਮਨ ਮਿੱਠਾ ਲੱਗਾ, ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਕਰੋਂਦਾ ।
 ਭੇਜੇ ਕੰਮੀਂ ਸਭਨੀਂ ਸੱਕੀਂ, ਸਾਰ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ।
 ਘੁਰਨ, ਨਫੀਰਾਂ ਤੇ ਸਰਨਾਈਂ, ਟੰਮਰ ਢੋਲ ਧਰੋਂਦਾ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਮੌਜ਼ਮ ਆਖੇ, ਕਦੋਂ ਏਸ ਪਰਨੋਂਦਾ ।

੧੩੨

ਤਾਂ ਇਦੋਂ ਉਦੋਂ ਕਗੀ ਤਿਆਰੀ, ਧੀਦੇ ਮਾਈਏਂ ਪਾਇਆ ।
 ਚੀਕੁ, ਵਟਣਾ, ਮਹਿੰਦੀ ਲੈ ਕਰ, ਧੀਦੇ ਨੂੰ ਪਿਉ ਲਾਵਣ ਆਇਆ ।
 ਆਪੇ ਬਾਪ ਤੇ ਆਪੇ ਅੰਮਾਂ, ਭੀ ਵੀਰਾਂ ਮੰਦਾ ਭਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਨੀਯਤ ਭੈੜੀ, ਮਾਰਨ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ।

੧੩੩

ਦਸਾਂ ਵਾਹੁਆਂ ਦਾ ਧੀਰੇ ਰਾਂਝਾ, ਕੇਹੀ ਸਿਫਤ ਅਖਾਈਂ ।
 ਨੱਕ ਬੁਲਾਕ ਤੇ ਕੰਨੀਂ ਲੁੜਕੇ, ਸੋਨੇ ਕੜੇ ਹਥਾਈਂ ।
 ਕੰਨੇ ਚੂਣੇ, ਬੱਚੇ ਨਾਗਾਂ, ਜੁਲਫ਼ ਕੰਡਲ ਵਲ ਤਾਈਂ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਜੇ ਕੇ ਵੇਖੇ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਠੇ ਨਾਹੀਂ ।

੧੩੪

ਸਭ ਭਰਜਾਈਆਂ ਆਸ਼ਿਕ ਤਿਸ ਤੇ, ਬਿਨ ਵੇਖੇ ਖਾਵਣ ਨਾਹੀਂ ।
 ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਚੀਕੁ ਮਲਣ ਰੰਝੇਟੇ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਕੱਢਣ ਆਹੀਂ ।
 ਮੂੰਹ ਮਹਿਤਾਬ, ਅੱਖੀਂ ਬਲਣ ਮਸ਼ਾਲਾਂ, ਕਿਹੜੀ ਸਿਫਤ ਅਖਾਈਂ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਕਿਸ ਸਲਾਹੀਂ, ਪੁੱਤਰ ਜਣੇਵਹਿ ਮਾਈ ।

13. ਮੌਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣੀ

੧੩੫

ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਸੱਤ ਗੰਢਿੰ ਰਹੀਆਂ, ਤਾਂ ਦਿਹੁੰ ਫਿਰਦਾ ਨਾਹੀਂ ।
 ਵਿਚ ਇਹਾਦੇ ਈਵੇਂ ਬਣਦੀ, ਟਾਲੀ ਟਲਦੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਮੌਜ਼ਮ ਮੋਇਆ ਨਿਖੁੱਟੇ ਦਾਣੇ, ਬਣੀ ਜੁ ਬਾਬ ਤਿਵਾਹੀਂ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਹੋਇ ਨਿਛੱਕਾ, ਧੀਰੇ ਰਿਹਾ ਤਦਾਹੀਂ ।

੧੩੬

ਤਾਂ ਸਹੀ ਭਿਰਾਵਾਂ ਉਤੇ ਵੇਲੇ, ਵੀਰੇ ਕਾਜ ਰਹਾਇਆ ।
 ਹੋਇਆ ਹੁਕਮ ਹਜ਼ੁਰੋਂ ਈਵੇਂ, ਵੱਸ ਗੁਨੀਮਾਂ ਆਇਆ ।
 ਦੌਲਤ ਖੱਸ ਗੁਨੀਮਾਂ ਲੀਤੀ, ਕਰਦੇ ਜੋ ਮਨ ਭਾਇਆ ।
 ਇਉਂ ਕਰ ਧੀਰੇ ਜਾਪੇ ਯਾਰੇ, ਵੱਸ ਕਾਠ ਕੁਹਾੜੇ ਆਇਆ ।

੧੩੭

ਮਤਾ ਪਕਾਇ ਕਰੇਂਦੇ ਮਸਲਤ, ਵੇਖ ਥੀਵਾਹਾਂ ਭਾਈ ।
 ਏਹੋ ਨੀਤ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ, ਹਭਣਾ ਚੰਗੀ ਭਾਈ ।
 ਖੋਟੀ ਗੱਲ ਭਰਾਵਾਂ ਹੰਧੀ, ਨੀਯਤ ਭਲੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਟਲੇ ਨਾ ਟਾਲੀ, ਬਣੀ ਜੋ ਬਾਬ ਤਿਵਾਹੀਂ ।

੧੩੮

ਕਰਨ ਪਸੰਦ ਬੈਠ ਕਰ ਤਰੀਹੇ, ਕੀਕਣ ਏਸ ਮਰੀਹਾਂ ।
 ਹਿਕੇ ਤਾਂ ਮਾਰੇ ਰਾਤੀਂ ਸੁੱਤਿਆਂ, ਹਿਕੇ ਤਾਂ ਮਹੁਰਾ ਦੀਹਾਂ ।
 ਹਿਕੇ ਤਾਂ ਘੋਟੂ ਦੀਜੇ ਇਸ ਨੂੰ, ਹਿਕੇ ਕੱਪ ਕੇ ਨਈਂ ਸਟੀਹਾਂ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਅਰਮਾਨ ਦਿਲੇ ਤੋਂ, ਗੁੱਸਾ ਸਾਰਾ ਲਈਹਾਂ ।

੧੩੯

ਪਹਿਲੋਂ ਥੀਹੇ ਵੱਖ ਸਹੀ ਸੱਚ, ਬਦੀ ਪਿਨਾਹੇ ਨਾਹੀਂ ।
 ਵੰਡਹੁ ਮਿਲਖ ਮਾਲ ਅੰਦਰ ਦਾ, ਵੰਡਓ ਸੱਤੇ ਪਾਹੀਂ ।
 ਵੰਡਹੁ ਕੱਪੜਾ, ਲਤਾ, ਲੁੰਕੀ, ਜੋ ਭੰਨਹ ਖੋਜ ਕਿਵਾਹੀਂ ।
 ਇਸ ਬਿਧ ਮਾਰਨ ਏਸ ਮਨਾਸਬ, ਬਦੀ ਬੁਡਾਹਾਂ ਨਾਹੀਂ ।

980

ਧੀਦੇ ਸੱਦ ਭਿਗਾਵਾਂ ਆਂਦਾ, ਥੀਹੋ ਵੱਖ ਕਰੀਹਾਂ ।
 ਤਰਕਾ ਜੋ ਪਿਛ ਦਾਦੇ ਸੰਦਾ, ਹਿੱਸੇ ਚਾਰ ਕਰੀਹਾਂ ।
 ਜੋ ਦੌਲਤ ਦਾ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ, ਫਰਕੇ ਫਰਕ ਕਰੀਹਾਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਦਿਲ ਦੜਾ ਭਿਗਾਵਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਖੱਲ ਲਹੀਹਾਂ ।

੧੪੧

ਸੁਣ ਤਾਹਰ! ਤੋਂ ਜਾ ਬਾਪ ਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ ਕਾਈ ।
 ਮੈਂ ਦੂੱਧਵਾਤਾ ਲੱਜ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ, ਮਿਹਰ ਰੰਝੇਟੇ ਪਾਈ ।
 ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਤੇ ਮੂੰਹੋਂ ਦਿਲਾਸਾ, ਨਿਯਤ ਭਲੇਰੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਜਾਤੀ ਧੀਦੇ, ਮੂੰਹ ਤੇ ਜ਼ਰਦੀ ਆਈ ।

੧੪੨

ਮੌਜ਼ਮ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰ ਜੁਆਨਾ! ਹਨ ਥੀ ਕਰ ਜੱਟ ਕਮਾਈਐ ।
 ਬੁਟੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਭੋਇੰ ਤੈਂਡੀ, ਕਹੀ ਵਹੇਲਾ ਚਾਈਐ ।
 ਚੱਲ ਧੀਦੇ ਤੂੰ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ, ਚਿੱਤ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾਈਐ ।
 ਉੱਚ ਮਦਾਰ ਕਰੇ ਕਰਿ ਆਪਣੀ, ਵੀਰਾਂ ਚਾਣਕ ਲਾਈਐ ।

੧੪੩

ਵੀਰਾ ! ਭੁਈਂ ਤੁਸਾਡੀਆਂ, ਨਈਂ ਤੁਸਾਡੀਆਂ, ਵੰਡ ਵੰਡ ਘਿਨਹੁੰ ਭਾਈ ।
 ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਭੀ ਰੱਤੇ, ਪੈਰ ਭੀ ਰੱਤੇ, ਕੀਕਣੁ ਕੇਹੀ ਵਗਾਈਂ ।
 ਮੌਜ਼ਮ ਮੋਇਆ, ਮੁਹਾਬਾ ਚੁਕਾ, ਨਈਂ ਝਨਾਰੈ ਜਾਈਂ ।
 ਕਿਸਮਤ ਟਿਕਣ ਨਾ ਮੂਲੇ ਦੇਵੇ, ਮਗਰ ਮੁਹਾਸਲ ਲਾਈ ।

ਕਵੀ ਦਾ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ ਸੁਣ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰੇ ਜਾਣਾ

ਉੱਭੀ ਤਰਫੋਂ ਪਾਂਧੀ ਆਏ, ਝੰਗ ਸਿਅਲਾਂ ਤਾਈਂ ।
 ਆਇਕੇ ਬੈਠੇ ਕੋਲ ਅਸਾਡੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ।
 ਮੌਜ਼ਮ ਦੇ ਘਰ ਬੇਟਾ ਹੋਇਆ। ਅਜ਼ਮਤ ਕੀ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ।
 ਸੁਣ ਦਮੇਦਰ ਸਿਫ਼ਤ ਧੀਦੇ ਦੀ ਅਸਾਂ ਸੁਰਤ ਉਠਾਈ । (144)

ਜੁਲਿਆ ਛੱਡ ਝੰਗ ਸਿਆਲਾ ਦੀ ਦਮੇਦਰ ਉੱਤੀ ਤਰਫ ਸਿਧਾਇਆ।
 ਕਰ ਮੰਜਲ ਤੀਜੀ ਦਮੇਦਰ ਤਾਂ ਚੱਲ ਹਜ਼ਾਰ ਆਇਆ।
 ਵੰਝ ਫਿਠੋਸੇ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਾ ਜਿਥੇ ਰਾਂਝਾ ਜਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਵੇਖ ਧੀਓ, ਨੇਂ ਅੱਸਾਂ ਦਿਲ ਰਹਾਇਆ। (145)

ਅੱਗੇ ਰਾਂਝਾ ਦਿੱਲ ਉਦਾਸੀ ਟਿਕੇ ਨ ਮੂਲ ਟਿਕਾਇਆ।
 ਚਉਂ ਚਉਂ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰੇ, ਰਾਂਝੇ ਇਹ ਸੁਣ ਪਾਇਆ।
 ਕਿਸਮਤ ਦਾਣਾ ਪਾਣੀ ਯਾਰ ਵੇਖਾਂ ਕਿਦੇ ਰੱਬ ਉਠਾਇਆ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਨਾਲ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਅਸਾਂ ਭੀ ਚਲਣਾ ਆਇਆ (146)

ਗਲੀ ਗਲੀ ਲੋਕ ਜੁੜ ਬਹਿੰਦੇ ਸਭਨਾਂ ਗੱਲ ਬਣਾਈ ।
 ਮੌਜ਼ਮ ਮੁਆ, ਧੀਦੇ ਤਾਈਂ, ਹੋਆ ਨਿਛੱਕਾ ਰਾਈਂ ।
 ਪਹਿਲਾਂ ਧੀਦੇ ਵੱਖ ਕਰੀਰਾਂ ਪਿਛੇ ਕੱਪ ਲੜਾਈ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕਚੇ ਕੁਚੇ ਏਹਾ ਗੱਲ ਸੁਣ ਪਾਈ। (147)

ਅੰਗਲ ਜੇੜੀ ਨਾਲ ਧੀਦੇ ਦੇ ਅਸੀਂ ਲਗੇ ਫਿਗਾਰੇ ।
 ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅਸੀਂ ਤਾਨ ਨੇ ਮੂਲ ਖਵਾਂਹੇ ।
 ਅਣਡਿੱਠੀ ਰੂਹੀਂ ਸਭ ਕਿਦਾਈਂ, ਆਖਹੁ ਕਿਦੇ ਜੁਲਾਰੇ ।

ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਇਹ ਦਿਲ ਠਹਿਟੀ ਜੋ ਲੰਮੀ ਤਰਫ ਵੰਸ਼ਾਂਹੋਂ । (148)

ਹੱਡੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਉਤੇ, ਚੇਹਰਾ ਭਲਾ ਵਿਖਾਵੇ ।
ਹੱਥੀਂ ਕੜੇ ਤੇ ਕੰਨੀਂ ਲੁੜਕੇ, ਮੰਭ ਨੀਲਾ ਖੇਜ ਬੰਧਾਵੇ ।
ਉਚੀ ਅੰਬਰੀ ਉਤੇ ਧੀਦੇ, ਬੁੱਕਲ ਮਾਰ ਵਿਖਾਵੇ।
ਵੇਖ ਜੁਆਨੀ ਧੀਦੇ ਦੀ ਯਾਰੇ ਲੋਕੀ ਬਹੁ ਗਮ ਖਾਵੇ । (149)

ਨੱਢੀ ਬੁੱਢੀ ਜੀ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰੇ ਗਲ ਨਾ ਕਿਸੇ ਭਾਣੀ।
ਮੌਜਮ ਮੁਆ, ਕਾਜ ਰਹਾਇਆ, ਗੱਲ ਨ ਰਹੀ ਲੁਕਾਈ ।
ਡਰਦੇ ਲੋਕ ਸਭ ਆਖਣ ਨਾਹੀਂ, ਏਹਾ ਵੱਡੀ ਵਿਡਾਣੀ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸਾਈ ਬੀਸੀ ਜੋ ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਭਾਣੀ। (150)

ਘਰ ਘਰ ਗਿਲਾ ਤਾਹਰ ਜ਼ਾਹਰ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੱਧ ਉਠਾਇਆ ।
ਕਲ੍ਹ ਪਿਉ ਮੋਇਆ ਡਿਠੇ ਨੇ ਯਾਰ, ਅੱਜ ਮਾਰਨ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ।
ਘਰ ਘਰ ਹੱਭਾ ਈਹ ਆਖੇ, ਤਾਹਰ ਕਾਜ ਰਹਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਲੰਕਾਚਾਰੀ ਧੀਦੇ ਭੀ ਸੁਣ ਪਾਇਆ (151)

ਤਾਂ ਚਉ ਚਉ ਚਲ ਹਜਾਰੇ ਉਠੀ, ਧੀਦੇ ਸਹੀ ਮਰੀਦਾ ।
ਮਿਲ ਮਿਲ ਵੀਰ ਕਰਦੇ ਮਸਲਤ, ਈਹ ਮਤਾ ਪਕੀਦਾ ।
ਸੁਣ ਸੁਣ ਮਾਰਨ ਸਦੀ ਮਸਲਤ ਦੀਦੇ ਪੀਲਾ ਬੰਦਾ।
ਨੱਸੀਏ ਜਿੰਦ ਘਿਨ ਕਰ ਯਾਰ, ਨਹੀਂ ਅਜਾਈਂ ਬੰਦਾ । (152)

ਨਾਂ ਕਰ ਵਿਦਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰਾਂਝਾ ਘਰੋਂ ਸਿਧਾਇਆ ।
ਖੂੰਡੀ ਤੇ ਹੱਥ ਵੰਡਲੀ ਕੀਤੀ, ਚੁਲਣ ਤੇ ਚਿਤ ਚਾਇਆ ।
ਚੀਰਾ ਲਾਲ ਤੇ ਉਤੇ ਅੰਬਰੀ, ਮੱਤ ਨੀਲਾ ਖੇਸ ਬਨ੍ਹਾਇਆ ।
ਨੱਕ ਬੁਲਾਕ ਤੇ ਕੰਨੀਂ ਲੁੜਕੇ, ਚੁਣਿਆ ਰੁਣ ਝੁਣ ਲਾਇਆ। (153)

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਚਲਿਆ ਉਠ ਧੀਦੇ, ਪੱਲੇ ਖੁਰਚ ਨ ਪਾਇਆ ।
ਤ੍ਰੂਸ ਜਿੰਦ ਦਾ ਅੰਦਰ ਧੀਦੇ ਰਹੇ ਨ ਮੂਲ ਰਹਾਇਆ।
ਰਾਤ ਦਿਹਾਂ ਉੱਠ ਚੱਲੇ ਧੀਦੇ ਧਰਤੀ ਪੈਰ ਨਾ ਪਾਇਆ।
ਖੂੰਡੀ ਤੇ ਹੱਥ ਵੰਡਲੀ ਕੀਤੀ ਰਾਤ ਮਸੀਰੀ ਆਇਆ। (154)

ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਨੇ ਧੀਦੇ ਕੀਤਾ, ਵਿਚ ਮਸੀਤੀ ਭਾਈ ।
ਕੁੜੀਆਂ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਨੂੰ ਗਈਆਂ, ਕਰਤੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ।
ਵੇਖ ਵਿਕਾਣੀ ਧੀਦੇ ਤਾਈਂ, ਸਿਰਦਾਰੇ ਦੀ ਜਾਈ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਤੇ ਵੇਲ, ਜਮਾਤ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਆਈ । (155)

ਤਾਂ ਧੀਦੇ ਦਾ ਮੁੰਹ ਪੀਲਾ ਹੋਇਆ ਆਏ ਚੱਲ ਦਿਦਾਈ।
ਭਛ ਭਿਰਾਵਾਂ ਮੱਤੇ ਮੈਂ ਧਿਰ, ਆਏ ਮਾਰਨ ਤਾਈਂ ।
ਮਿਲ ਬੈਠੇ ਸਭ ਵਿਚ ਮਸੀਤੀ, ਪੁੱਛਣ ਦੇ ਸਾਈਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕਿਦੇ ਜੁਲਿਆ ? ਦੇਹੁ ਜਵਾਬ ਅਸਾਹੀ (156)

ਕਿਸਮਤ ਦਾਣਾ ਪਾਣੀ ਚਾਚਾ, ਹੁਕਮੀ ਖੇਲ ਚਲਾਇਆ।
ਮੌਜਮ ਮੁਆ ਮੁਹਾਬਾ ਚੁੱਕਾ, ਵੀਰਾਂ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ।
ਜਿੰਦੂ ਦੇ ਭਉ ਰਾਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਧੀਦੇ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਵੱਸ ਨ ਮੈਡੇ, ਕਿਸਮਤ ਨਧ ਚਲਾਇਆ। (157)

ਵੇਖ ਵਿਕਾਣੀ ਛਹਿਰ ਲੰਕਾ, ਆਈ ਸੁਲ ਕਰੋਂਦੀ ।

ਘੱਨ ਘੜਾ ਸਿਰ ਉਤੇ ਮਾਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਏ ਮਰੋਂਦੀ ।
ਵਿਚ ਮਸੀਤੀ ਚੱਠ ਫਬਈ, ਮੈਂ ਵਰ ਨੀਹੇ ਦਿੰਦੀ ।
ਹੱਥ ਸਿਰ ਰੱਖ ਅਸਾਡੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਆਪੇ ਨਿਕਲ ਵੈਦੀ। (158)

ਪਿੱਨ ਚਪੇੜ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਮਾਉ, ਲੈ ਧੀਓ ਨੂੰ ਲਾਈ।
ਕੰਜ ਕੁਆਰੀ ਮੂੰਹ ਨ ਬੱਲੀ, ਤੁਧ ਕਿਉ ਲੱਜਾ ਲਾਹੀ ।
ਹੁਣੇ ਪਿਉ ਵੀਰ ਸੁਣੇਈ ਧੀਏ, ਦਾਖਲ ਕਰੀ ਸਜਾਈ।
ਵੰਤ ਨ ਬੇਲੇਂ ਪੇਟੋਂ ਜਾਈ, ਅੰਮਾਂ ਏਹ ਨਾ ਭਾਈ। (159)

ਹਿੱਕ ਸੁਣੇਦੀ, ਲੱਖ ਸੁਣੇਸੀ, ਜੇ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਪੱਲ੍ਹੁ ਲਾਹਿਆ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੁੱਲ ਬਰੀਰ ਵਿਕਾਣੀ, ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਕੂਕ ਸੁਣਾਇਆ।
ਜਿਉਂ ਜਾਣੇ ਤਿਉ ਦੋਇ ਅਸਾਨੁੰ ਬਖ਼ਤੇ ਮੈਂ ਹੱਥ ਆਇਆ।
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਪੇ ਵੈਦੀ ਆਗੂ, ਸ਼ਰਮ ਅਸਾਂ ਸਭ ਲਾਹਿਆ। (160)

ਧੀਰੀ ਬੀ ਜਾਣ ਦਿਹ ਮੈਨੂੰ, ਗੰਢ ਗੁਲਾਮ ਡਿਠੋਈ ।
ਜਾਪੇ ਕੌਣ ਜੁ ਇਸ ਪਰਦੇਸੀ ਜਾਂ ਤੁਧ ਰੋਇ ਦਿਤੋਈ ।
ਸੁਣ ਧੀਏ ਵੰਡਣ ਦੇਹ ਮੈਨੂੰ, ਪੁੱਛਾਂ ਜਾਇ ਖਲੋਦੀ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸਾਉ ਕੁੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਅਗੇਰੇ ਹੋਈ। (161)

ਨਾਹੀਂ ਕੁੜੀ, ਆਹੀ ਸੱਚੀ, ਕੇ ਇਸ ਆਖ ਸੁਣਾਈ।
ਨਾਹੀਂ ਮਾਉ ਪੀਉ ਜਾਇਆ, ਕਿਸ ਜ਼ਬਾਨ ਸਲਾਹੀਂ ।
ਵੱਖ ਵਿਕਾਣੀ ਭੀਵਰਾਅਣੀ ਕਦਮ ਉਠੀਉਸ ਨਾਹੀਂ ।
ਹੈ ਜੇ ਦੁੱਖ ਵਡੇਰਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਨਿਕਾਰ ਬਨਾਈ। (162)

ਹੋਇ ਬੇਹੋਸ਼ ਵੜੀ ਵਿਚ ਜੱਟਾਂ, ਵੰਝ ਮਿਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਈਂ ।
ਕੇ ਇਹ ਆਖਹੁ ਲਗੇ ਤੁਸਾਡਾ, ਕੇਹੜੀ ਜਾਤ ਤੁਸਾਹੀਂ ।
ਈਹ ਹੈ ਕੇਹੜੀ ਜਾਤ ਦਾ ਨੀਂਗਰ, ਵੈਸੇ ਕੇਹੜੀ ਜਾਈਂ।
ਆਖ ਹਕੀਕਤ ਤੁਸੀਂ ਭਿਰਾਵ ! ਏਹਾ ਗਲ ਪੁਛਾਈ। (163)

ਵਰ ਅਸੀਂ, ਏ ਜਾਤ ਅਸਾਡੀ, ਅਸੀਂ ਰਤ ਮੁਲਤਾਨੋਂ ਆਏ।
ਜੇਹਲਮ ਜੁੱਲੇ ਬੇੜੀਆਂ ਤਾਈਂ ਬਹੁਤੇ ਤਮੋਂ ਸੰਤਾਏ ।
ਦਿਲ ਵਿਚ ਦਗਾ ਭੁੱਖ ਦਾ ਜੱਟਾਂ, ਵੱਡੇ ਕੁੜ ਅਲਾਏ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਰਾਜੀ ਹੋਏ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਨ ਸੁਣਾਏ। (164)

ਇਸ ਪਤ ਨੂੰ ਬੇਟੀ ਦਿੱਤੀ ਅਸਾਂ ਰਾਜੀ ਬੀ ਕਰ ਭਾਈ ।
ਰਾਤੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦੁਆਇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਬਹੁ ਜੱਟਾਂ ਹਿਤ ਆਈ ।
ਬਹੁਤ ਰਜਾਇ ਕਰਣ ਦੇ ਭਾਈ ਜੀਵਰਿਆਣੀ ਭਾਈ ।
ਜੱਟਾਂ ਸੁਣ ਇਹ ਬਹੁਤੀ ਭਾਣੀ, ਜਾਂ ਇਉ ਗਲ ਸੁਣ ਪਾਈ । (165)

ਮਿੱਠੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਦੁੱਧ ਮਾਝਾ, ਕਰ ਤਿਆਰ ਤਿੰਨ ਅਣਾਈ।
ਕੁੜੀ ਤੁਸਾਡੀ ਅੱਸਾਂ ਲੀਤੀ, ਸੱਕ ਅਸੀਂ ਤੁਸਾਹੀਂ ।
ਰਾਤੀ ਕਾਜ ਕਰੀਗਾ ਇਸ ਦਾ, ਪਹਿਲੋਂ ਤਾਮ ਖਵਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਰਾਜੀ ਭਾਈ ਦੋਵੇਂ ਬੱਕ ਤਦਾਹੀਂ । (166)

ਦੇ ਕੁਝ ਆਖ ਗਈ ਘਰ ਅਪਣੇ, ਸੱਕਰ ਘਿਓ ਅਣਵਾਏ ।
ਉਬਾਲ ਸੇਵੀਆਂ ਘੜਾ ਲਸੀ ਦਾ, ਤਮਾਕ ਚਿਲਮ ਸਦਾਏ।
ਘਿਨ ਮਸੀਤੀ ਆਣ ਜੁ ਰਖੀ, ਉਸ ਮਹਿੰਦੀ ਚੀਕੂ ਲਾਏ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੰਜ ਕੁਆਰੀ ਨੂੰ ਅੰਮੜ ਮਾਈਏ ਪਾਏ । (167)

ਧੀਂਦੇ ! ਆਏ ਖਵਾਹਾਂ ਕਿਸਮਤ, ਬੁਝਾ ਚਾਇ ਮਗਾਈ ।
 ਕਾਰਣ ਪੇਟ ਭੁੜ ਬੋਲਿਆਸੇ, ਖਾਦ ਉਠ ਵੰਦਾਹੀਂ ।
 ਨਿਵਾਲਾ ਮਿੱਠਾ ਸਾਈ ਦਿੱਤਾ, ਹੋਇਆ ਨਸੀਬ ਅਜਾਹੀ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਪੈਂਡਾ ਮੰਦਾ ਕਰ ਕਰ ਘੁੱਟ ਪਿਵਾਹੀ । (168)

ਨੀ ਮੁਨੀਅਤ ਵਿਵਾਹ ਕਰਣ ਦੀ, ਕੇ ਤੁਸਾਂ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ।
 ਇਸ ਰਜ ਖਾਵਣ ਨਾਲੋਂ ਭੁਖ ਚੰਗੇਰੀ ਨਹੀਂ ਪਸੰਦ ਅਸਾਹੀਂ ।
 ਹੱਕ ਪਰਾਇਆ ਭੁੜ ਬੋਲ ਕੇ, ਡਰ ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸੁਣਿਆਹੁ ਚਾਚਾ ਮੈਂ ਹੱਥ ਹਰਾਮ ਨ ਲਾਈ । (169)

ਅੱਧੀ ਰਾਤੀ ਕੁਚ ਕਰਣ ਨੂੰ ਜੱਟਾਂ ਮਨਸਾ ਚਾਈ।
 ਨੱਸ ਚਲੇ ਭੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤੀ, ਖਬਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਈ ।
 ਉਠ ਧੀਂਦੇ ਨਾਲੇ ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਜੁਸੇ ਭੁੱਖ ਸਮਾਈ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਉਬਿਉਂ ਲੰਮੇ, ਚੱਲ ਥੀਏ ਉਠ ਰਾਹੀਂ। (170)

ਜੀ ਦੇ ਭੈ ਚਲਿਆ ਉਠ ਧੀਂਦੇ, ਵੈਦਾ ਹੈ ਦੁਧ ਕੀਤੀ ।
 ਜੇਹੇ ਆਏ, ਤੇਹੇ ਚੱਲੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਅਸਾਂ ਜੋ ਕੀਤੀ।
 ਟੁੱਕਰ ਨਾਂ ਮੰਗੇ ਵਦੀਛੇ ਨ ਚੱਖੋ, ਲੱਸੀ ਪਾਇ ਨਾ ਪੀਤੀ ।
 ਆਪਣਾ ਝੁੱਗਾ ਸਮਾਲ ਮਛਾਣੀ ਪਾਇਆ ਹੋਈ ਮਸੀਤੀ ।
 ਦੇਹ ਦੁਆਇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਮਿਲਨ ਅਸਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ । (171)

ਰਾਹ ਛੱਡ ਐਤੜ ਨੂੰ ਬੀਆ, ਮਤ ਪਿਛੋਂ ਕਦੀ ਆਵੈ ।
 ਭੁੱਖ ਤਿਹਾਇਆ, ਨਾ ਰਹੇ ਰਹਾਇਆ। ਭੁੱਖਾ ਰੋਂਦਾ ਜਾਵੈ।
 ਕੰਧੀ ਉਤੇ ਥੇਹੁ ਦਿਸਦਾ ਦੂਹੋਂ ਨਦਰੀ ਆਵੈ ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਵੇਖੋ ਦਸ, ਰਹਾਂ, ਜੇ ਡਾਢੇ ਭਾਵੇਂ । (172)

ਵਹਿਆ ਬਸਤੀ, ਤਮੇਂ ਪੇਟ ਦੇ, ਕਿਛ ਟੁਕੜਾ ਮੂੰਹ ਪਾਈ ।
 ਵੇਖ ਸੁਆਣੀ ਸੁਆਲ ਕੀਤੁਸੁ ਜੋ ਹਿਕ ਫੁਹੜੀ ਦੇਵਾਈ ।
 ਉਤੋਂ ਢੱਠਾ, ਜਿਮੀਂ ਪਛਾਇਆ, ਮੈਂਡਾ ਕੋਈ ਕਿਥਾਉ ਨਾਹੀਂ ।
 ਕੁਤੇ ਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਨਿਮਾਣੇ ਇਜ਼ਤ ਲਹਿੰਦੇ ਨਾਹੀਂ। (173)

ਤੂੰ ਬਹੁ ਮੈਂਡੀਆ ਅੱਖੀਂ ਉਤੇ, ਚੌਖਨੀਐ ਮੈਂ ਵੰਡਾਈ ॥
 ਬਖਤਾਂ ਬਾਰੂੰ ਲਹਾਂ ਨਾ ਨਾਠੀ, ਬਾਅ ਕਰਨ ਅਸਾਹੀ ।
 ਰੱਤਾ ਪਲੰਘ, ਸੁਪਦ ਨਿਗਲੀ ਤੱਕ ਦੇਵਾਂ ਘਤ ਵਿਛਾਈ।
 ਚਿੱਤ ਸਵਾਣੀ ਈਹ ਕੀਤਾ, ਮੈਦਾ ਕੱਦੂ ਪਕਾਈ । (174)

ਲੱਗੀ ਆਣ ਸਵਾਣੀ ਯਾਰੇ ਖਵਾਵਣ ਰਾਂਝੇ ਤਾਂਈ ।
 ਆਯਾ ਝਾਨ ਸੁ ਝਸਮ ਘਰੋ ਦਾ ਬਲੇ ਵੇਖਦਿਆ ਹੀ।
 ਬਖਤਾਂ ਬਾਂਦੀ ਲਹਾਂ ਨੇ ਨਾਠੀ, ਬੀਆ ਕਰਮ ਅਸਾਹੀਂ ।
 ਚੇਤਾ ਕਰਹਿ ਸਵਾਣੀ । ਹੋਵੈ, ਮੰਦਾ ਕੱਢ ਪਕਾਈ । (175)

ਦਸਤਪੇਸ਼ੀ ਮਿਲ ਦੇਹਾਂ ਕੀਤੀ, ਧੀਂਦੇ ਬਹੁੰ ਸੁਖ ਪਾਇਆ।
 ਮੱਖਣ ਮੈਦਾ ਤੇ ਦੁਧ ਮਾਸਾ, ਬੈਠ ਪਲੰਘ ਤੇ ਖਾਇਆ।
 ਭਲੀ ਤਰਾਂ ਸਿਉ ਖਿਜਮਤ ਕੀਤੀ, ਦੁਧ ਪੀਤਾ ਪੰਜ ਅਘਾਇਆ।
 ਆਮ ਦਮੇਦਰ ਖਿਜਮਤ ਕਰ ਕਰ, ਵੱਡੇ ਪਲੰਘ ਸੁਆਇਆ। (176)

ਭਲਾ ਸਹਿਜ ਸਿਉਂ ਸਮ ਕਰ ਉਠਿਆ, ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਖਨ ਪੁਛਾਇਆ ।

ਕੇ ਹੋ ਜਾਤ ? ਕਵਣ ਕੁਲ ਵਿਚਹੁੰ ? ਪਿਉ ਕੇਹੜਾ ਜਿਸ ਜਾਇਆ।
ਬਾਝੋਂ ਕਜੀਏ ਵਤਨ ਨਾ ਤਜਿਆ, ਹਾਲ ਭਲੇਰੇ ਆਇਆ ।
ਕੁਲ ਹਕੀਕਤ ਆਖ ਅਸਾਨੂੰ, ਤੈਥੋਂ ਸੁਖਨ ਪੁਛਾਇਆ । (177)

ਜੇ ਕੋਈ ਅੱਗਾ ਪਿੱਛਾ ਹੋਵਮ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ।
ਨਾ ਕੋਈ ਲੂਹ ਨੇ ਤਕੀਆ ਮੈਂਡਾ, ਕੋਈ ਕਿਥਾਉਂ ਨਾਹੀਂ ।
ਉਤੋਂ ਢੱਠ ਜਿਸੀਂ ਪਛਾੜਿਆ, ਮੈਡਾ ਕੋਈ ਨਾ ਸਾਈਂ।
ਕੇਹੜਾ ਮਾਂ ਪਿਉ ਆਖਾਂ ਤੈਨੂੰ, ਨਾ ਡਿੱਠੇ ਸੁਣੇ ਕਿਥਾਈਂ । (178)

ਜੇ ਤੂੰ ਰੁਸ ਘਰਾਂ ਤੇ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਹੁ ਮੈਂ ਤਾਈਂ ।
ਦੇਵਾਂ ਉੱਠ ਤੇ ਘੜੀ ਬੱਚਰ, ਦੇਵਾਂ ਮੱਛੀ ਗਾਈ ।
ਦੇਵਾਂ ਖੁਹ ਸਿਲਾਬੇ ਬੰਨੇ, ਦੇਵਾ ਕਿੱਤੀ ਵਾਈ।
ਜੇ ਹਰਿਮ ਕਾਈ ਲੈਣ ਫਤੀਜੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੁਆਇ ਬੰਨ੍ਹਾਈ । (179)

ਤਾਂ ਹੱਸ ਸੁਖਨ ਅਲਾਇਆ ਪੀਦੇ, ਹਿੰਮਤ ਭਲੀ ਵਧਾਈ ।
ਰਹਿਮਤ ਤੈਨੂੰ ਆਦਰ ਦਿੱਤੀ, ਅਸਾਂ ਲੂਹ ਨਾ ਕਾਈ।
ਦਿਲੋਂ ਬਜਾਨੋਂ ਭਲੀ ਕੀਤੀਆਈ ਰਹਿਮਤ ਤੈਨੂੰ ਭਾਈ ।
ਜ਼ਿਆਰਤ ਕਰ ਆਵਾਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਸਾਂ ਇੱਤੇ ਜਾਈ। (180)

ਉਠ ਵਿਦਿਆ ਲੈ ਚਲਿਆ ਪੀਦੇ, ਚੱਲਣ ਤੇ ਚਿਤ ਚਾਇਆ।
ਵੱਡੀ ਮਜਲ, ਵਤੇਰੇ ਪੈਂਡੇ, ਸਾਬ ਨੇ ਕੋਈ ਚਾਇਆ।
ਜੰਗਲ ਰੋਹੀ" ਬਲਾਈ ਬੱਲੇ ਕਿਸਮਤ ਨੱਪ ਚਲਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਬਣੀ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਕ ਸਿਆਲੀ ਆਇਆ। (181)

ਪੰਜਾਂ ਪੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਣਾ

ਆਣ ! ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿਣ ਕੀਤੇਈ. ਵਹੇ ਚਨਾਉਂ ਕਿਨਾਰੇ ।
ਦਿਲ ਬੀਆ ਕੰਧੀ ਦੇ ਉਤੇ, ਕੀਤੇ ਬਹਿਣੇ ਵੀਚਾਰੇ ॥
ਬਹਿ ਕੰਧੀ ਤੇ ਫਿਕਰ ਕੀਤੇਸੁ ਤਿੰਨ ਕਰ ਵੰਝਲੀ ਮਾਰੇ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹਿੱਕ ਬੇੜੀ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪਈ ਦਰਿਆਰੇ । (182)

ਕੀਤਾ ਰਾਗ ਬੰਬੀਹਾ ਬੋਲਿਆ, ਪੀਰਾਂ ਬੜੇ ਵਿਚ ਸੁਣ ਪਾਇਆ।
ਸੁਣ ਕਰ ਖੁਸ਼ੀ ਥੀਏ ਬਹੁਤਰੇ, ਚਲਣੇ ਤੇ ਚਿਤ ਚਾਇਆ ।
ਕੀਤੀ ਨਜ਼ਰ ਡਿੱਠ ਨੇ ਕੰਧੀ, ਬੇੜਾ ਹਾਕ ਚਲਾਇਆ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਚੰਝੇਟਾ ਡਰਵਰ ਹੋਆ, ਜਾਂ ਉਸ ਨਦਰੀ ਆਇਆ। (183)

ਤਾਂ ਕੱਧੀ ਤੇ ਬੜਾ ਆਇ ਲੱਗਾ, ਲੱਖੇ ਪੀਰ ਤਦਾਈਂ ।
ਹੱਥੀਂ ਮਿਲ ਬੈਠੇ ਪੰਜ ਪੀਰ ਛੇਵਾ ਧੀਦੇ ਮਜਲਸ ਤਾਈਂ ।
ਕੁਲ ਹਕੀਕਤ ਪੀਰਾਂ ਲੀਤੀ, ਧੰਦ ਆਖ ਸੁਣਾਈ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੁਲ ਪੁਛਾਈ, ਰਾਤ ਦੱਸੀ ਭਾਈ। (184)

ਤਾਂ ਪਿੱਨ ਹਕੀਕਤ ਰਾਜੀ ਹੋਏ, ਰਾਂਝੇ ਵੰਝਲੀ ਵਾਹੀ ।
ਲਲਤ ਰਾਗ ਵਿਚ ਵਾਹੀ ਵੰਡਲੀ, ਪੀਰਾਂ ਚੰਗੀ ਭਾਈ।
ਹਿੱਕ ਹਿੱਕ ਵਬ ਦਿੱਤੀ, ਲੈ ਹਭਣਾ, ਖਾਤਰ ਏਹ ਰਜਾਈ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੀਰ ਵਲੀਹਾ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪਾਈ। (185)

ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪੀਰ ਗਏ, ਹੀਰ ਨੂੰ ਸੁਖਨ ਸੁਣਾਇਆ।
ਝਾਂਵਾਂ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਕੰਨ, ਮਰੋੜ ਸਿਝਾਇਆ।

ਚੇਤਾ ਕਰੇ ਨਾ ਕਬੂਲੇ ਹੋਰ ਕੋਈ, ਵਿਚ ਇਰਾਦੇ ਆਇਆ।
ਸੁਣ ਕੁੜੀਏ ਏਹ ਗੱਲ ਅਸਾਡੀ, ਅਸਾਂ ਤੋਂਡੇ ਪੱਲੇ ਧੀਦੇ ਪਾਇਆ। (186)

ਕਰ ਕਰ ਮੁਹਕਮ ਗੱਲ ਸੰਪੂਰਨ, ਪੀਰਾਂ ਦੁੱਧ ਪੀਵਾਇਆ।
ਸਭ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ਧੀਦੇ ਪਾਈ, ਸੱਭ ਕਿਛ ਨਦਰੀ ਆਇਆ।
ਵੇਖਦਿਆਂ ਵਿਕਾਣਾ ਰਾਸ਼ਾ, ਵਰ ਪੀਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਇਆ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਪੀਰ ਸਿਧਾਣੇ, ਕਿਛ ਰਾਂਝੇ ਨਦਰੀ ਆਇਆ। (187)

ਧੀਦੇ ਦਾ ਲੁੱਡਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ

ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਉਠਿਆ ਰਾਂਝੇ ਬੇੜੀ ਧਿਰ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ।
ਜਿਉਂ ਕਰ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਦੀ ਚਾਲੀ, ਤਿਉਂ ਹਾਲ ਅਜੇਹੇ ਆਇਆ।
ਕੰਢਣ ਪਾਇ ਰੱਤਾ ਤਿੰਨ ਕਪੜਾ ਭੀ ਚੜਿਉਸ ਰੰਗ ਸਵਾਇਆ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹਾਲ ਨਵੇਲੇ ਬੇੜੀ ਉਤੇ ਆਇਆ। (188)

ਤਾਂ ਲੁੱਛਣ ਅੱਗੇ ਖੜਾ ਉਚੇਚਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨਦਰੀ ਆਇਆ।
ਵੇਖਦਿਆਂ ਵਿਕਾਣਾ ਤੀਵਰ, ਲਹੜੇ ਜੋਗ ਬੁਲਾਇਆ।
ਦੇ ਸਨੇਹੇ ਬਰਖੁਰਦਾਰਾ ! ਪਿੱਛੋਂ ਕਿੱਦੇਂ ਆਇਆ ?
ਅੱਗੇ ਕਿੱਦੇ ਵੈਸੀ ਬੇਟਾ ? ਲੁੱਡਣ ਏਵ ਪੁਛਾਇਆ। (189)

ਕਿਮਤ ਰੋਜ ਨ ਫਿਰੈ ਪਿਛੇਹੀਂ, ਲੀਤੀ ਫਿਰ ਅਸਾਹੀਂ।
ਬੀ ਸੈਲਾਨੀ, ਫਿਰਾਂ ਵੇਖਦਾ ਸਾਰ ਨ ਸੈਨ ਕਿਦਾਈਂ।
ਖੁੰਡੀ ਵੰਡਲੀ, ਇਹ ਦੁਇ ਸਾਥੀ, ਏਹ ਸਬਦ ਵਿਗਾਈਂ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਇਤ ਬਿਧ ਧੀਦੇ, ਮਿਲਿਆ ਲੁੱਡਣ ਤਾਈਂ। (190)

ਤਾਂ ਮਿਨਤ ਲੁੱਡਣ ਬਹੁਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਿੱਨ ਸਕੰਦ ਵਗਾਈਂ।
ਆਖਣ ਮੰਨ ਲਇਆ ਭੀ ਧੀਦੇ, ਵੰਝਲੀ ਫੇਰ ਵਗਾਈ।
ਸ਼ੀਂਹ, ਬਿਰੰਡੇ, ਚੀਤੇ, ਮੰਨੀ, ਸਭ ਤਮਾਸੇ ਆਈ।
ਅਜਗਰ ਨਾਗ ਚੁਟੇਇਨ ਪਿੰਡਾ, ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਸਧਾਈ।
ਲੁੱਡਣ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਖੀਵਾ, ਵਾਤੋਂ ਝੱਗ ਵਹਾਈ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਲੁੱਡਣ ਆਖੇ ਰਾਂਝੇ ਚਾਇ ਰਹਾਈ। (191)

ਲੁੱਡਣ

ਆਖੇ ਲੁੱਡਣ ਬਰਖੁਰਦਾਰਾ | ਕੁਝ ਆਖੇਂ ਤੁੱਧ ਦਿਵਾਈ।
ਮੰਝੂ ਮੰਡੀ ਤੇ ਦੁਇ ਅੰਰਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਵਾਂ ਤੋਂ ਰਾਈ।
ਇਹ ਨਸੀਬ ਹੋਵਣ ਸਭ ਤੈਨੂੰ ਅੱਵਲ ਆਖਰ ਤਾਈ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੱਭੇ ਵੱਸਤੂ, ਤੈਥੋਂ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ। (192)

ਰਾਂਝਾ

ਮੰਗਣ ਕੋਲੋਂ ਮਰਣ ਚੰਗੇਗਾ ਕੀਕਣ ਆਪ ਮੰਗਾਹਾਂ।
ਮੱਤੀ ਗਾਈਂ ਤੁਧ ਮੁਬਾਰਖ, ਨਾਹੀਂ ਕੰਮ ਅਸਾਹਾਂ।
ਸਰ ਪਰ ਰਾਜੀ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਹੋਰ ਨ ਕੁਝ ਮੰਗਾਹਾਂ।
ਆਖੇ ਤਾਂ ਦੁਇ ਘੜੀਆ ਚਾਚਾ ਪਾਸੇ ਪਲੰਘ ਸਮਾਹਾਂ। (193)

ਇਹ ਗਲ ਸੁਣ ਚੁਪ ਕੀਤੀ ਲੁੱਡਣ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਮੂਲ ਅਲਾਇਆ।
ਰਿਹਾ ਉਡੀਕ ਤਕਦਾ ਰਾਂਝਾ ਕੇ ਮੈਂ ਮੰਗਿਆ ਪਾਇਆ।

ਨਾ ਕੁਝ ਆਖਿਉਸ, ਨਾ ਮੂੰਹੋਂ ਬੁਲੇਂਦਾ, ਨਾਕ ਜਥਾਬ ਸੁਣਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਬਹੁਤ ਉਡੀਕੇ ਰਾਸ਼ਾ ਕਾਵੜ ਆਇਆ। (194)

ਰਾਂਝਾ

ਕੁੜੀ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਕੁੜਾ ਆਲਮ, ਕੁੜੇ ਲਾਰੇ ਦੇਂਦਾ।
ਮੈਂ ਨਾ ਰਾਜੀ ਮੰਗਣ ਉਤੇ ਘੱਤ ਸੁਆਲ ਮੰਗੋਂਦਾ ।
ਜਾਂ ਮੈਂ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਘੰਟੇ ਲੱਗਾ, ਮੂਲ ਜਵਾਬ ਨ ਦੇਂਦਾ।
ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਸਾਵਣ ਨਾ ਦੇਵੇ ਰੰਨਾਂ ਮੁੜੀ ਕੀਕਣ ਦੇਂਦਾ । (195)

ਲੁੱਡਣ

ਧੀ ਚੁਚਕ ਦੀ ਭੇਣ ਪਠਾਣੇ, ਕਰਦੀ ਏ ਮਨ ਦੇ ਭਾਣੇ ।
ਜਾਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਮਾਰੇ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣੇ।
ਚਾਰੇ ਨਈਂ ਨਿਵਾਈ ਉਸ ਹੁਕਮੀਂ ਹੰਢਦੀ ਚੜ੍ਹੀ ਕਮਾਣੇ।
ਅਕਬਰ ਕੋਲੋਂ ਡਰੇ ਨ ਮੂਲ, ਹੋਂਦੇ ਮੁਗਲ ਨਿਤਾਣੇ । (196)

ਨਾ ਮੈਂ ਲਹਿਣਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ, ਨਾ ਮੈਂ ਖਤ ਲਿਖਵਾਇਆ।
ਨਾ ਮੈਂ ਦਾਵਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ, ਸੀਉਂ ਨਾ ਬੰਨਾ ਵਾਹਿਆ ।
ਸੱਬਰ ਧੁਏ ਸਦਾ ਸਾਈਂ ਅੱਗੇ ਕੈ ਪਲੰਘ ਵਿਛਾਇਆ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕਰ ਕਰ ਗੱਲਾਂ, ਜੁੱਤੀ ਚਾਤ੍ਰ ਸਿਧਾਇਆ। (197)

ਲੁੱਡਣ ਧਾਇ ਚਲਿਆ ਪਲ ਪਿਛੁੰ, ਤਾਂ ਫੜ ਕੁੱਛੜ ਚਾਇਆ ।
ਜੇ ਮੈਂ ਮੁਇਆ ਤਾਂ ਸਦਕੇ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਰੋਮਾਂਟੇ ਦੇ ਆਇਆ ।
ਵਾਰ ਬੁਢੇਂਦੀ ਹੁਣ ਮਰ ਵੰਦਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਹਰ ਸਿਧਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਧੀਦੇ ਤਾਈਂ ਆਣਕੇ ਪਲੰਘ ਸਵਾਇਆ। (198)

ਤਾਂ ਪੀੰਘ ਚੜ੍ਹਾਈ ਪਾਰੇ ਹੀਰੇ, ਪਲੰਘ ਤੇ ਸੱਤਾ ਨਦਰੀ ਆਇਆ।
ਮਾਰਿਆ ਧੱਕ ਪਈ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ, ਸਰਨਾਈ ਤੁਲ੍ਹਾ ਨ ਚਾਇਆ।
ਆਤਣ ਹੋਇ ਹੈਰਾਨ ਖਲੋਤਾ, ਇਸਦੇ ਜੀ ਕੇ ਆਇਆ ?
ਬਰਬਰ ਪਇਆ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਆਤਣ, ਹੱਸੀ ਸੁਖਣ ਪਛਾਇਆ। (199)

ਅੰਬਰ ਭੂਟੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ, ਹਰਣੀ ਛੁੱਟੀ ਬੱਧੀ ।
ਦੁਆਈ ਦੇਨ ਤੇ ਪੀਰ ਸਰੇਨੀ, ਸਾਈਂ ਲਾਏ ਕੱਧੀ।
ਹੋਇ ਹੈਰਾਨ ਖਲੋਤਾ ਆਤਣ, ਗਲ ਨਾ ਵੰਡੇ ਲੱਧੀ ।
ਐਬ ਸਵਾਬ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛੁਟੇ ਕਾਈ ਨੇ ਬੱਧੀ। (200)

ਹੱਥੇ ਤਿਤੇ ਵੇਲੇ ਪਈਆਂ, ਲਹਿਰੀ ਕੱਪਰ ਚਾਈਆਂ।
ਘੜੀ ਬੁੰਦ ਵੰਡਨ ਘੜੀ ਸਿਰ ਕੱਢਨ, ਹੱਥੇ ਤਾਰ ਆਹੀਆਂ।
ਆਜਜ਼ ਹੋਇਕੇ ਵਿੱਚ ਨਈਂ ਦੇ, ਗੋਤੇ ਖਾਣ ਸਵਾਈਆਂ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਤੀਰ ਵਾਹ ਤਲੇਗੇ, ਪੱਤਣ ਕੱਲ੍ਹ ਆਈਆਂ। (201)

ਤਾਂ ਕਾਬਾਂ ਵੰਨ ਸਿੱਧੀਆਂ ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਰੋਂਦੀ।
ਘੜੱਮ ਘੱਸਤਾ ਪੱਦੀ ਚੱਲੀ, ਨਮ ਠਮ ਪੈਰ ਧਰੋਂਦੀ ।
ਕਵੜ ਨਾਲ ਪਘਾਰਾ ਪੈਂਦਾ, ਹੱਥ ਮਰੇੜ ਲੈਂਦੀ ।
ਬੇੜੀ ਮਜਲ ਹੋਈ ਹੀਰੇ ਨੂੰ, ਕਦੋਂ ਕੁ ਉਥੇ ਵੈਂਦੀ। (202)

ਤਾਂ ਲੁੱਡਣ ਦੂਰੋਂ ਡਿਠਾ ਲੰਕਾ ਕਟਕ, ਰਬਾਣਾ ਆਈ ।

ਪੀਲਾ ਮੂੰਹ ਹੋਆ ਝੀਵਰ ਦਾ, ਦਿੱਤੀ ਹੀਰ ਦਿਖਾਈ।
ਰਹੀ ਜਬਾਨ ਜਬਾਬ ਦੇਵਣ ਤੋਂ; ਗੱਲ ਨਾ ਆਵਸ ਕਾਈ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਲੁੱਡਣ ਜਾਤਾ, ਜੁ ਮੌਤ ਅਸਾਡੀ ਆਈ। (203)

ਪੁੱਛੇ ਹੀਰ ਸੁਣ ਤੂੰ ਲੁੱਡਣ ! ਸੱਦ ਹਜੂਰ ਬੁਲਾਇਆ।
ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਚਿਤ ਮੌਤੇ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਕਬਰ ਕਿਨਾਰੇ ਆਇਆ ।
ਹਿਕ ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਕੋਈ ਰਾਠ ਕਢੇਤਾ ਹਿਕੇ ਤਾਂ ਤੁਧ ਲੁਭਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਡਰਦੇ ਲੁੱਡਣ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਖਨ ਅਲਾਇਆ। (204)

ਇਹ ਵਲੀ ਖਸਮ ਦਾ ਪੁਰਾ, ਇਸ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਖਤਾ ਨਾਹੀਂ ।
ਮੰਗਿਆ ਸਵਣ ਤੁਸਾਰੁ" ਮੰਜੇ, ਕੀਕਣ ਨਾਂਹ ਕਰਾਈਂ ।
ਜੇ ਨਾਹ ਕਰੀਂ, ਤਾਂ ਤੈਥੋਂ ਡਰਦਾ ਮਤ ਕਿਫ ਹੋ ਵੰਡੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਈ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਲੁੱਡਣ ਏਹੋ, ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੀਰ ਭਾਈ । (205)

ਭਈਏ ਮੁਈਓ ਵੈਦਾਂ ਨੇ ਹੋ ! ਕਰ ਕਰ ਪੀਰ ਸਵਾਇਆ।
ਪੈਂਦੀ ਮਾਰ ਮੂੰਹੇ ਮੂੰਹੇ ਡਾਢੀ ਤਾਂ ਅਧਮੁਆ ਕਰਾਇਆ ।
ਰੱਤ ਵਿਰੁੱਤੀ ਪਿੰਡਾ ਹੋਇਆ, ਅਜੇ ਨ ਅਰਮਾਨ ਚੁਕਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਧੱਕ ਦਿਤੇ ਈ ਲੁੱਡਣ ਨਈਂ ਸਿਧਾਇਆ। (206)

ਹੀਰ ਨੇ ਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਡਮਕ ਮਾਰਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ

ਕੀਤਸ ਹੁਕਮ ਮਾਰਿਓ ਮੰਜ, ਸੁੱਤਾ ਸਿਆਲੀ ਸੱਦਾ ਸੱਬਾ ।
ਕਾਈ ਕਾਂਬ ਨਾ ਵੰਡੇ ਜੁੱਜੇ, ਅਰਮਾਨ ਸਭ ਹੀ ਲੱਖਾ।
ਗਤੀ ਸੁਣ, ਮੂੰਹ ਕੀਤੁਸ ਨੰਗਾ, ਚੰਨਣ ਵੰਨਾ ਮੱਥਾ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੁੱਲ ਵਹਾਈਆਂ ਜਾਲੀ ਫੜਕ ਮੁਏ ਜਲ-ਮੱਛਾ। (207)

ਬੇੜੀ ਛੇੜ, ਕੁਦਿਆ ਕੰਧੀ ਤੇ, ਡਾਕ ਮਾਰ ਫਿਰ ਆਇਆ।
ਹੀਰ ਕੁਦੀ ਵੱਖ ਤਿੱਤੇ ਵੱਲ, ਬਾਹ ਪਕੜ ਨਧਾਇਆ।
ਡਰਦਿਆਂ ਧੀਦੇ ਵੇਖ ਕਟਕ ਨੂੰ, ਹੱਥੋਂ ਉੱਛਲ ਆਇਆ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਬਹੁੰ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ, ਜਾ ਰਾਂਝੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਪੱਲ੍ਹ ਲਾਹਿਆ। (208)

ਜਾਂ ਧੀਦੇ ਪਲੰਘ ਤੋਂ ਟੱਧ ਖਲੋਤਾ, ਪਿੱਛੋਂ ਚੂਦਕ ਜਾਈ ਜਾਏ ।
ਪੁੱਛੇ ਹੀਰ, ਕੇ ਕੱਢ ਤੈਡੇ ਵਿਚ, ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਦਸਾਂਹੇ।
ਤਾਂ ਵੰਝਲੀ ਤੇ ਬੰਬੀਹਾ ਦੇਵੇਂ, ਰਾਂਝੇ ਕੱਚ ਵਿਖਾਏ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੀਰ ਤਦ ਆਖੇ, ਹਿਕ ਵਾਰ ਤੂੰ ਵੰਝਲੀ ਵਾਂਗ। (209)

ਤਾਂ ਰਾਂਝੇ ਹੱਥ ਵੰਬਲੀ ਕੀਤੀ, ਕੋਹੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਅਲਾਈਆਂ ।
ਸੁਕਣ, ਕਾਹਿ, ਕੁਕਾਇ, ਬੰਬੁਲਾਂ, ਸੁਕਣ ਬੂਟੇ ਕਾਈਆਂ।
ਸੀਹ, ਬਿਰੰਡੇ, ਚੀਰੇ, ਮੰਨੀ, ਸਭ ਜ਼ਿਆਰਤ ਆਈਆਂ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੀਕਣ ਦਿੱਸਣ, ਜਾਣ ਈਦ ਦੇ ਸਿਜਦੇ ਪਾਈਆਂ। (210)

ਤਾਂ ਡਿੱਠਾ ਲੁੱਡਣ, ਜੋ ਮੈਂ ਸਿਰ ਥੀਆ, ਸੋ ਇਸ ਸਿਰ ਥੀਆ ਆਹੀ ।
ਲੁੱਡਣ ਕੂਕ ਸੁਣਾਇਆ ਦੂਰੋਂ, ਹੱਥੋਂ ਕਟਕ ਰਹਾਈ।
ਹਿਕ ਬੰਬੀਹਾ ਤੂੰ ਬਿਆਂ ਮਗਾਏਂ, ਕੀਕਣ ਅਸੀਂ ਜੀਵਾਈਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੱਥੋਂ ਵੰਝਲੀ ਚਾਇ ਰੱਖੀ, ਮਤ ਖੀਵੇ ਕਾਈ ਅਜਾਈ । (211)

ਲੁੱਡਣ ਢੂੰਡ ਲਈ ਰਣ ਵਿਚਹੰ, ਮੁੱਠੀ ਭਰੇ ਤਿਵਾਈ ।
ਲੱਧੀ ਜਾਗਾ, ਤਾਂ ਸਦਿਉਸ ਚਾਚਾ ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਕੀਤੀ ਆ।

ਏਹ ਜੇਹਾ ਮਹੀ ਲੜੀਂਦਾ, ਸੋ ਮੇਲਿਓ ਆਣ ਅਸਾਹੀਂ ।
ਦੇਰੋ ਦੁਇ ਮਸ਼ੀ ਇਹ ਵੇਲੇ ਭੈਣਾਂ, ਚਿਕ ਤਿਆਵ ਕਾਈ । (212)

ਜੇ ਆਹਾ ਲਾਇਕ ਬਾਬ ਤੁਸਾਡੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਲੰਘ ਸਵਾਯਾ ।
ਮਿੰਨਤ ਮੈਂ ਕਰ ਹੁੱਦਾ ਬਹੁਤੀ ਰਹੈ ਨ ਮੂਲ ਕਹਾਇਆ।
ਕੀਤੇ ਸੱਚ ਨ ਡਿਠੇ ਅੱਖੀਂ ਮੈਂ ਆਰਮਇਆ ਕਰਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸੁਣ ਧੀਏ ਹੀਰੇ ਮੈਂ ਮੇੜਾ ਢੰਗਾ ਪਾਇਆ। (213)

ਹੀਰ

ਪਰ ਤਕਸੀਰ, ਮੈਂ ਅੰਗਣਹਾਰੀ, ਮੈਂ ਭੁਲੀ ਨਾ ਸ਼ਰਮ ਤੁਸਾਹੀਂ ।
ਜੇਕਰ ਬੇਟਾ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜੇ, ਬਾਪ ਸਟੈਂਦਾ ਨਾਹੀਂ ।
ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲੂ, ਦਸਤ ਪੰਗਾਂ 'ਤੇ, ਝੜ ਪੈਰੀਂ ਪਈ ਤਿਵਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਲੁੱਡਣ ਹੌਸੇ, ਫੜ ਲਈ ਉਸ ਫੇਰ ਉਤਾਂਹੀਂ । (214)

ਧੀਏ ਪਕੜ ਲੀਤਈ ਹੀਰੇ, ਲੈ ਕੰਧੀ ਤੇ ਆਈ ।
ਤੇ ਸੌ ਸੱਠ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲੈ, ਸਾਹਿਬ ਖੇਡ ਬਣਈ।
ਬੱਧੀ ਉਤੇ ਮਜਲਜ ਬੈਠੇ, ਧੀਏ ਚੂਚਕ ਜਾਈ ।
ਕਾਈ ਨ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਲੋਂਦੀ, ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਆਈ। (215)

ਤਾਂ ਚੋਰੀ ਵੇਖੋ ਹੀਰ ਸਿਆਲੀ, ਮੂੰਹੋਂ ਨੇ ਮੂਲ ਅਲਾਏ।
ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਲੀਕਾਂ ਖੱਟੇ, ਆਖ ਨਾ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਾਏ।
ਅੰਦਰ ਗੱਲ ਹੰਢਾਏ ਨੰਗਰ, ਦਿਲ ਵਿੱਖ ਫਿਕਰ ਟਿਕਾਏ ।
ਜੇ ਸੱਚ ਜਾਣਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ, ਤਾਂ ਪੀਰਾ ਪੱਛ ਪਾਏ। (216)

ਅੰਦਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਹੰਢਾਈ, ਮੂੰਹੋਂ ਨ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ।
ਜਿਮੀਂ ਖੁਦੇਂਦਾ ਤੇ ਹਲੇ ਤਕਦਾ ਧਰਤੀ ਨਜ਼ਰ ਲਗਾਈ।
ਡਰਦਾ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਕੁਦੇ ਧੀਏ, ਅਜੇਹੀ ਹਾਲਤ ਆਈ।
ਕਰੇ ਕਿਆਸ ਚਿਤ, ਫਿਕਰ ਸਹੀ ਸਚ, ਮੈਂਡੇ ਪਲੇ ਪੀਰਾਂ ਏਹਾ ਪਾਈ । (217)

ਤਾਂ ਹਿੱਕ ਬੋਲ ਉਠੀ ਸਲੇਟੀ, ਭੈਣਾਂ ਪਸੰਦ ਕਰੀਂ।
ਕੇ ਵਿਸਾਹ ਸਹੀਆ ਦੇਮ ਦਾ, ਤਾਂ ਢਿੱਲ ਅਸੀ ਛੜੀਹਾਂ ।
ਨਾਹੀਂ ਇਹ ਮੁਨਾਸਬ ਅਸਾਂ, ਜੇ ਚਾਇ ਤਹੰਬਲ ਦੀ।
ਹੀਰੇ ਆਖੇ ਕੰਮ ਜੇ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿਕ ਕਰੀਗਾ । (218)

ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਬੋਲ ਸਨੇਹੇ ਦਿੱਤੇ, ਕੇ ਤੁਧ ਗੱਲ ਸਵਾਰੀ ।
ਲੱਜਾ ਗੱਲ ਰਨਾਇਣ ਸੰਦੀ ਸ਼ਰਮ ਨ ਕਰਣੈ ਹਾਰੀ ।
ਵੱਤ ਨਾ ਬੋਲੇ ਸੁਣ ਵਣ ਕੁੜੀਏ ! ਗੱਲ ਨ ਤੁਧ ਸਵਾਰੀ ।
ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਮੰਗੀਆ ਹੋਈਆ-ਹਿੱਕਾ ਮਹੀ ਕੁਆਰੀ । (219)

ਤਾਂ ਵੀਰ ਨਾਉ ਤੁਮੇਟੀ ਛੋਹਿਰ, ਬੋਲ ਉਠੀ ਸਤ੍ਤਾਣੀ ।
ਸਾਉਜ਼ਾਦੀਆਂ ਤੁਸਾਂ ਲੱਜ ਗਵਾਈ ਗੱਲ ਨ ਸੱਚ ਵਖਾਣੀ ।
ਗੰਦ ਗਹੀਰ ਗੁਲਾਮ ਕਿ ਜਾਪੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਨ ਜਾਣੀ।
ਤੁਸੀਂ ਸਾਉਜ਼ਾਦੀਆਂ ਬਣਦਾ ਨੀਹੇ, ਬਾਂਥੇ ਕੰਮਣਿਆਣੀ । (220)

ਤਾ ਰੋਂਦੀ ਹੀਰ ਨਾ ਬੱਲੇ ਵਾਤ ਜ਼ਰਾ ਬਲੋਂਦੀ ਨਾਹੀਂ ।
ਦੁਖ ਨ ਬੰਮੇ ਡਸਕੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਬੂਝ ਸਕੇ ਨਾਹੀਂ।
ਰੋਂਦੇ ਨੈਣ, ਕਰੋਂਦੀ ਜਾਰੀ ਕੈਥ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਈਂ ।

ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਹੱਸੀ ਪੁੱਛੋ, ਫਿਰ ਫਿਰ ਹੀਰੇ ਭਾਈ। (221)

ਹੱਸੀ ਪੁੱਛੋ ਕਿਤਨੂੰ ਰੱਦੀ ਦੇਹੁ ਜਵਾਬ ਅਸਾਹੀ ।
ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕਦਾਹਾਂ ਕੁੜੀਏ, ਜੇ ਆਇਓ ਭਾਣਾ ਨਾਹੀਂ ।
ਦੱਸੋ ਬਾਰਹੁ ਦੁਖ ਅਸਾਡਾ, ਕੀਕਣ ਅਸੀਂ ਬਤਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਬੋਲੋ ਬਾਇਹੁ ਵੇਦਨ ਜਾਪੈ ਨਾਹੀਂ। (222)

ਸੁਣ ਨੀਂ ਹੱਸੀ ਕੇ ਸਮਤਾਈ, ਵੇਦਨ ਕੋਇ ਨਾ ਜਾਣੀ ।
ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਕੇ ਆਖਾਂ, ਅੱਖੀ ਏਹੁ ਕਹਾਣੀ।
ਅੰਦਰ ਤਾਦਾ ਦੁਖ ਅਸਾਨੂੰ, ਬੈਲ ਨਾ ਤੁਧ ਵਖਾਣੀ ।
ਬਾਬੇ ਦੀ ਸਰ੍ਹੁ ਸੁਣ ਤੂੰ ਹੱਸੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਮਿਲਕਰ ਪੱਛਤਾਣੀ। (223)

ਇਤ ਬਿਧ ਕਰ ਮਿਲ ਪਛਤਾਣੀ, ਆਸਾਂ ਫਿਕਰ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ।
ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਅਗੇ ਆਣੀ, ਜੇ ਹੋਵਿਮੁ ਵਰਸਾਂਦਾ ।
ਅੰਦਰ ਸੰਦੀ ਕੰਨੂੰ ਆਖਾਂ, ਜੰਬਨ ਕਲਾਮਾਂ ਖਾਂਦਾ ।
ਜੇ ਦਿਨ ਰਾਂਝਣ ਬਾਂਝੇਂ ਗੁਜ਼ਰੇ, ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਤਾਓ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ। (224)

ਜਿਗਰਾ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਵੇਖੋ ਮਤਾਂ ਦਸਾਵੇਂ ।
ਕਦਮਾਂ ਉਤੇ ਕਦਮ ਟਿਕ'ਏ, ਪਲ ਸੇ ਪਲਕ ਨੇ ਲਾਵੇਂ।
ਖਾਓ ਮਰੀਓਂ ਜੇ ਇਸ ਵੰਡਾਏ, ਮੱਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾਵੇਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਜਾਨ ਅਸਾਡੀ, ਅੱਖੀ ਉਤੇ ਰਖਾਵੇਂ। (225)

ਪਲ ਸੇ ਪਲਕ ਲਏਸਾਂ ਨਾਹੀਂ ਆਖ ਕੇ ਤੁੱਧ ਸੁਣਾਈ।
ਕਦਮਾਂ ਉਤੇ ਕਦਮ ਟਿਕੇਸਾਂ, ਵਿਸਾਹ ਨ ਮੈਂ ਕਰਸਾਂਈ।
ਪਾਵਾਹੇ ਆਣ ਛੁਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ, ਅੱਜਾ ਤਿਸਦੇ ਤਾਈਂ ।
ਜੇ ਪਿਉ ਭਾਈ ਸਭ ਦਿਸੀਸੀ, ਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨੱਸ ਰੋਸਾਈਂ। (226)

ਹੀਰੇ ਸਭ ਉਠਾਈਆਂ ਕੁੜੀਆਂ, ਹੱਸੀ ਦੂਰ ਬਹਾਈ।
ਉਹ ਪੀਘਾਂ ਉਤੇ ਵੰਬਰ ਇਥੇ ਬਹੁ ਨਾ ਕਾਈ ।
ਆਪ ਇਕੱਲੀ ਹੋਇ ਹਿਰ, ਹੱਸੀ ਦੂਰ ਬਹਾਈ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਨੱਧ ਰੰਝੇਟਾ ਪਿੰਨ ਘਲੰਘ ਪਰ ਆਈ। (227)

ਨਾ ਕੋਈ ਆਖਹੁ 'ਹੀਰ' ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਕੋਈ ਕਰੋ ਸਲੋਟੀ ।
ਜਾਤ ਸਨਾਤ ਪਛਾਣੇ ਨਾਹੀਂ, ਮੈਂ ਚਾਣੇ ਨਾਲ ਚਕੇਟੀ ।
ਕਦੋਂ ਚੂਚਕ ਮਾਂ ਪਿਉ ਮੈਂਡਾ ਮੈਂ ਕਦਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ।
ਦਾਵਣ ਆਇ ਲਰੀ ਮੈਂ ਡੈਡੇ ਜੇ ਪਵਾਂ ਕਬੂਲ ਜਟੇਟੀ। (228)

ਤੇਰਾ ਤਟ ਗਇਆ ਹੀਰੇ ਦਾ, ਜੇ ਬੋਲੀ ਇਤ ਭੱਤੀ।
ਹੱਸੀ ਭਾਕ ਜ਼ਿਮੀਂ ਦਾ ਲੰਕਾ, ਰਹੀ ਉਸ ਮਣੀ ਨਾ ਰੱਤੀ ।
ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲ੍ਹੀ ਦਸਤ ਪੈਰਾਂ ਤੇ, ਇਸ਼ਕ ਮਚਾਈ ਮੱਤੀ ।
ਜਿਉਂ ਪੀਰਾਂ ਰਾਝੇ ਨੂੰ ਰੱਤਾ ਤਿਉਂ ਹੀਰ ਰੰਝੇਟੇ ਰੱਤੀ। (229)

ਬੋਹੜ, ਪਿੱਪਲ, ਅਵਰ ਸਰੀਹਾ, ਉਥੇ ਸੱਥ ਬਬਾਣੀ ।
ਹੋਲੀ ਟਰੇਂ, ਤੇ ਮਿੱਠਾ ਬੱਲੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਮੰਗੇ ਪਾਣੀ ।
ਮੂੰਹ ਤੇ ਢਾਲ ਦੇਵ ਲੜੀ ਲੱਝੀ ਗੱਲ ਨ ਬਹੁਤ ਬਖਾਣੀ।
ਇਹ ਨਸੀਹਤ ਕਰ ਉਠ ਸਲੋਟੀ, ਅੱਗ ਆਪ ਸਿਧਾਣੀ। (230)

ਹੀਰ ਦੀਆਂ ਮਾਉਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ

ਮਾਏ ਨੀ ਮੈਂ ਚਾਕ ਲਧੱਟੀ, ਨਿੱਤ ਉਠ ਮੱਤੀ ਚਾਰੇ ॥
 ਬਰਕਤ ਜੱਦੀ ਘਾਹੂ ਨਾ ਸੁੱਕੇ, ਮੱਸ ਨ ਭੱਟੀ ਹਾਰੇ ।
 ਰੇੜਾ ਮੂਲ ਨ ਲਗੈ ਕਦਾਹੀ ਸਾਵਣ ਵੱਸਣ ਛੁਹਾਰੇ ।
 ਅਜੇਹਾ ਚਾਕ ਲਬੰਸੀ ਮਾਏ ! ਅੱਗੇ ਬਖਤ ਤਿਹਾਰੇ । (231)

ਰਾਂਝਾ ਆਇਆ ਝੰਗ ਜਿਆਲੀ, ਮਿਲਿਆ ਚੂਚਕ ਤਾਈ ।
 ਚੂਚਕ ਖਾਨ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਆਇ ਰਾਂਝੇ ਧੋਣ ਨਿਵਾਈ।
 ਸਭੇ ਸਿਆਲ ਪੁੱਛਣ ਉਠ ਲੱਗੇ, ਕਿੱਦੇ ਆਇਓਂ ਭਾਈ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ ਰਾਂਝੇ ਛੁਹ ਜੁ ਲਾਈ। (232)

ਆਖ ਸਨੇਹੇ ਪਾਂਧੀ ਮੈਕੂ, ਤੂੰ ਆਇਓਂ ਕੇਹੜੇ ਬੇ।
 ਸਭ ਸੰਦੇਸਾ ਦੇਸਾਂ ਲੱਗਾ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਰਾ ਜਲੇਹੂ ।
 ਪੇਟਰਾਂ ਕੁੱਖਾ, ਤਰੰਹ ਆਜ ਕੀਤਾ ਆਇਆ ਦੇਹੁ ਬਿਦੇਹੋ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਚੂਚਕ ਸਦ ਕੀਤਾ, ਜੁ ਹੀਰੇ ਪਾਣੀ ਦੇਹੋ। (233)

ਲੱਗੇ ਦੁੱਧ, ਤੇ ਨੰਗੇ ਮੱਖਣ, ਬਾਬਲ, ਮੈਂਡੇ ਕੋਲ ਨਾ ਕੋਈ ।
 ਬਿੱਲੀਆਂ, ਕੁੱਤੇ ਬਹੁਤ ਫਿਰਦੇ, ਆਵਣ ਮਹੀ ਨਾ ਹੋਈ ।
 ਜੂਠਾ ਮਿੱਠਾ ਟੁੱਕਰ ਬਹੁਤਾ, ਕਮੀ ਨਾਹੀਂ ਕੋਈ ।
 ਅੰਦਰ ਭੇਜ ਦੇਹ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਜੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਇਆ ਕੋਈ। (234)

ਅੱਗੇ ਹੀਰ ਨੇ ਚੂਰੀ ਕੁੱਟੀ, ਉਤੇ ਖੰਡ ਰਲਾਈ।
 ਰੱਤਾ ਪਲੰਘ ਵਿਛਾਇਆ ਛੋਹਿਰ, ਘੱਤ ਸੁਪੌਦ ਤੁਲਾਈ ।
 ਘਿਉ ਮੰਦਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੰਕਰ ਰੋਟੀ, ਦੁੱਧ ਮਲਾਈ ਪਾਈ ।
 ਪੱਖਾ ਲੇਕਰ ਹੱਥ ਖਲੇਤੀ, ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਖਲਵਾਈ। (235)

ਪੂਣੀ ਤੇ ਧਰ ਪੁਣੀ ਲੋਕਾ ਸਲੋਟੀ ਸ਼ਗਾਨ ਕਰੇਂਦੀ ।
 ਲੱਸੀ ਹੱਥ ਤੇ ਪਾਏ ਬੁੰਦਾਂ, ਪੱਲੂ ਗਲ ਪਉਂਦੀ ।
 ਲੇਹੇ ਮੇਖ ਜਹਾਨ ਚੌਬੈੜੀ ਇਹ ਮੈਂ ਰਈਯਤ ਤੈਂਡੀ ।
 ਲੱਜਾ ਮੈਂਡੀ ਧ ਗਲ ਰਾਂਝਣ, ਮੈਂ ਸਦਕਾ ਤੇਥੋਂ ਵੈਂਦੀ । (236)

ਉਠ ਕਰ ਰਾਂਝਾ ਹੀਰੇ ਪਾਸਹੁੰ, ਪਾਸ ਚੂਚਕ ਦੇ ਆਇਆ।
 ਆਖੇ ਚੂਚਕ ਰਾਂਝੇ ਤਾਂਹੀਂ, ਪਿੱਛੋਂ ਕਿੱਦੇਂ ਆਇਆ।
 ਬਾਝਹੂੰ ਕਜੀਏ ਵਤਨ ਕਾ ਤਜਿਆ, ਵੀਰਾਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖਾਇਆ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਚੂਚਕ ਪੁੱਛੇ, ਤੂੰ ਪੁੱਤਰ ਕਿਸਦਾ ਜਾਇਆ । (237)

ਤਖਤ ਹਜ਼ਾਰਾ ਰਾਇਆ ਵਾਲਾ, ਮੈਂ ਚਲ ਤਿੱਥੋਂ ਆਇਆ।
 ਜਾਤ ਰਝੋਟਾ, ਨਾਉਸੁ ਧੀਦੇ, ਮੌਜਮ ਸਦਾ ਜਾਇਆ।
 ਮੌਜਮ ਮੁਆ ਮੁਹੱਬਾ ਚੁੱਕਾ, ਭਾਈਆਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖਾਇਆ।
 ਮਾਰਨ ਕਾਰਣ ਮਤਾ ਕੀਤੇਨੇ, ਮੈਂ ਤੱਕ ਤੁਸਾਨੂੰ ਆਇਆ। (238)

ਚੰਗਾ ਕੀਤੀਂ ਆਇਓਂ ਮੈਥੇ, ਅੱਖੀਂ ਉਤੇ ਰਖਾਈ।
 ਉਠ ਘੋੜੇ ਮੈਂ ਤੱਕੂ ਦੇਵਾ, ਅੱਗੇ ਮੱਬੀਂ ਤੇ ਗਾਈਂ ।
 ਦੇਸਾਂ ਖੂਹ ਸਿਲਾਬ ਬੰਨੇ, ਦੇਵਾਂ ਕਿੱਤੀ ਵਾਹੀ।
 ਆਪੇ ਰੱਡ ਤੇ ਆਪੇ ਚਾਈਂ ਹਾਕਮ ਦੇਖਣ ਦੇਸਾਂ ਨਾਹੀਂ ।
 ਭਲਾ ਕੀਉਂਦੀ ਜੇ ਤੂੰ ਆਇਓਂ ਰਾਜੀ ਹੋਇ ਅਸੀਂ ਆਹੀ।
 ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਸਭਮੇ ਦਵਣ ਜੰਗਾ ਕਿਸੇ ਅੜੰਦਾ ਨਾਹੀਂ । (239)

ਰਾਂਝਾ

ਸੋਨਾ ਰੁੱਧਾ, ਮਾਲ ਖਜੀਨਾ, ਢੁੱਕਣ ਸੱਤੇ ਪਾਹੀਂ ।
 ਤੂੰ ਸਭ ਕਿਛ ਹੈਂ ਦੇਵਨ ਜੱਗਾ, ਕਿਤੇ ਅਨੰਦਾ ਨਾਹੀਂ ।
 ਜੋ ਮੰਗਸਾਂ ਸੇ ਦੇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਤਾ ਸਹੀ ਅਜਾਹੀ।
 ਜੇ ਤੂੰ ਰਾਜੀ ਰੱਖਣ ਉੱਤੇ, ਤਾਂ ਮੰਸੀ ਦੇਹ ਚਰਾਈ । (240)

ਤਾਂ ਚੁਚਕ ਚੁਪ ਕੀਤੀ, ਯਾਰੋ। ਇਹ ਨਲਾਇਕ ਕੋਈ।
 ਜਿਮੰਦਾਰੀ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਚਾਕਾ ਕੰਮ ਭਣਦੀ।
 ਏ ਰਹਿਉਸ ਘੋੜੀ ਉਠ ਜੜਾ, ਮੂਲ ਨ ਮਨੰਦਾ ਕਦੀ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਸੁਣ ਕਰ ਚੁਚਕ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਫਿਕਰ ਕੀਤੋਈ। (241)

ਚੁਚਕ

ਆਖੇ ਖਾਨ ਸੁਣ ਮੀਆਂ ਰਾਂਝਾ । ਤੱਕ ਮੱਤ ਦਿਵਾਈ।
 ਦੋਵਾਂ ਘੋੜੀ ਤੇ ਦੇਇ ਉਠ, ਇਹ ਸਿਰਪਾਉ ਤੁਸਾਹੀ ।
 ਕੰਮ ਨਾ ਚਾਕਾਂ ਸੰਦਾ ਚੰਗਾ, ਚਾਰਨ ਮੱਥੀਂ ਗਾਈ ।
 ਦੇਕਰ ਬੇਟਾ ਨਾਲ ਤੁਸਾਡੇ, ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਚਲਾਈ। (242)

ਰਾਂਝਾ

ਆਇਆ ਤੱਕ ਤੁਸਾਡੀ ਸਾਮੈਂ, ਨਾ ਫਿਰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਈਂ ।
 ਗਲੀਆਂ ਕੱਖ ਅਸਾਡੇ ਵੇਰੀ, ਚੰਗਾ ਜਾਵਣ ਨਾਹੀਂ ।
 ਕੇਤੀ ਤੈਂਡੇ ਪਿਛੇ ਖਾਂਦੀ, ਕਮੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਮੂਲ ਨ ਭਉ ਕਰ ਦੋਦੇ ਖੂੰਡੀ ਮਹੀਂ ਚਰਾਈ। (243)

ਚੁਚਕ ਦੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ

ਤਾਂ ਚੁਚਕ ਫਿਰ ਮਤਾ ਪਕਾਯਾ, ਸੱਦੇ ਵੀਰ ਤਦਾਹੀਂ ।
 ਮੌਜਮ ਦਾ ਪੁੱਤੁ* ਛੱਡ ਹਜ਼ਾਰਾ ਆਇਆ ਤੱਕ ਅਸਾਹੀ ।
 ਏ ਰਹਿਉਸ ਘੋੜੀ, ਉਠ ਜੱਗਾ, ਮੂਲ ਮਨੰਦਾ ਨਾਹੀਂ ।
 ਆਓ ਭਾਈ ਕੀਕਣ ਕੀਦੇ, ਬਿਨ ਮਤੀ ਚਾਰਨ ਤਾਈ। (244)

ਗੁੱਸੇ ਇਤ ਸਦਾਇਆ ਅਸਾਂ, ਮਸਲਤ ਏਹੁ ਕਰੋਂਦਾ ।
 ਅਸਾਂ ਜਾਤਾ ਅਜ ਕਲ ਕੋਈ ਜੇ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮਰੋਂਦਾ ।
 ਧੁਪ ਨਾਲ ਧੌਲੀ ਦਾੜੀ ਹੋਈਆ, ਦੁਧ ਵਾਤੇ ਨੂੰ ਮੱਦ ਦੇਂਦਾ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਮਸਤੀ ਤੈਨੂੰ, ਮਈ ਜਾਣ ਵੰਝਦਾ। (245)

ਭਾਈ ਮੈਂ ਕਰ ਬੱਕਾ ਮਿਨਤ ਬਹੁਤੇਰੀ, ਮੁਲੇ ਹੱਥ ਨ ਆਵੇ ।
 ਸਰਪਰ ਚਾਰਨ ਮੱਸੀ ਮੰਗੇ, ਹੋ ਨ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇ ।
 ਸੂਰਤ ਇਸ ਦੀ ਵੇਖ ਨ ਭੁੱਲੋ ਚਾਕਾਂ ਕੰਮ ਹਿਤਾਵੇ ।
 ਜੇ ਕੁਝ ਆਖੇ ਸੋਈ ਕੀਚੈ, ਜੋ ਹੋਇ ਅਸਾਂ ਬੀ ਆਵਾ। (246)

ਚਾਕ ਚੌਰਾਸੀ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇਰੇ ਵਿਚ, ਖਿਜਮਤ ਏਹ ਕਰੀਹਾਂ।
 ਜਿਦੋਂ ਪੁੱਭੜ ਹੋਵੇ ਛੱਪੜ ਤਿਦੇ ਖਪਾਉ ਮਰੀਹਾ ।
 ਇਕ ਵੀ ਵਹਿਣ ਲੁੜ ਵੰਝਨ ਜਿਦੇ, ਖੱਧ ਬੰਦ ਕਰੀਹਾਂ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਇਸੇ ਰਉਸੇ ਗਲੋਂ ਕਲੰਕ ਚੁਕੀਹਾ । (247)

ਤਾਂ ਆਖੇ ਖਾਨ ਰੰਝੇਟੇ ਤਾਈਂ, ਤੈਨੂੰ ਮੰਗ ਦੇਂਦੇ ।
 ਮਿੱਠਾ ਟੁੱਕਰ, ਸੰਭ ਸਬਾਹੀ, ਤੈਨੂੰ ਸੌਣ ਕਰਦੇ ।
 ਜਮੇਰਾਤ ਦੇ ਦਿਹੁੰ ਤੁਸਾਨੂੰ, ਮੱਝੀ ਸਾਥ ਰੇਂਦੇ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਰਾਂਝੇ ਤਾਈ, ਚੂਚਕ ਦੇਹ ਵਰਮੈਂਦੇ । (248)

ਤਾਂ ਇਹ ਪਸੰਦ ਕਰੇਂਦੇ ਸਾਊ ਇਉਂ ਕਰ ਖਾਨ ਬਣਾਈ ।
 ਕੜਿਆ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਸੱਕਰ ਰੈਟੀ ਮੰਦੇ ਸੰਦੀ ਪਾਈ ।
 ਸੱਦਿਆ, ਧੀਓ ਪਿਨ ਨਿਵਾਲਾ, ਕੁਲ ਕਬੀਲੇ ਭਾਈ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਖਾਵਣ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਅਜ਼ਮਤ ਚਾਕ ਵਿਖਾਈ। (249)

ਪਹਿਲਾ ਘੱਨ ਨਿਵਾਲਾ ਧੀਦੇ, ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਖਾਇਓ।
 ਬੀਆ ਕਹੁਰ ਨਾ ਕਹਰਾਂ ਜੇਹਾ, ਬਹੁਤਾ ਕਾਵੜ ਆਇਓ।
 ਤਰਸ ਨ ਕੀਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਦਾ, ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਕਰ ਪਾਇਓ।
 ਆਖੇ ਧੀਦੇ ਮੰਦਾ ਕੀਤੇ ਖਾਨਾ ! ਮੱਝ ਕਈ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਇਓ । (250)

ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਣ ਖਾਨ ਹੈਰਾਨੀ ਲੱਗੀ, ਜਾਂ ਇਸ ਈਵ ਅਲਾਇਆ।
 ਕੇ ਕੇਹ ਪੀਰ, ਕਿ ਵਲੀ ਸਚਾਵਾ, ਆਖਿਆ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਣਾਇਆ।
 ਕੇ ਇਸ ਕੋਈ ਖਾਬ ਲਧਾਈ ਕੇ ਕੋਈ ਸੁਧਨਾ ਪਾਇਆ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਕਹਿੰਦਾ ਚੂਚਕ, ਫਿਰ ਧੀਦੇ ਨੂੰ ਅਜਮਾਇਆ। (251)

ਕੀਕੂ ਈ ਜਾਤੀ ਧੀਦੇ, ਸੁਣਕੇ ਹੈਰਤ ਆਈ ।
 ਲੱਧੇ ਖਾਬਕਿ ਅਜ਼ਮਤ ਕੀਤੀ ਕੇ ਕਹੀ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ।
 ਅਜਾਂ ਉਮਰ ਵੰਡਾਈ ਨਾਲ ਮਹੀਦੇ, ਅਸਾਂਨ ਅਟਕਲ ਆਈ ।
 ਆਖ ਸੁਣਾਇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀਵੇ, ਖਾਨ ਨੇ ਗਲ ਪੁਛਾਈ। (252)

ਤੀਜੇ ਸੂਏ ਤੇ ਰੰਗ ਰੱਤੀ, ਮੱਥੇ ਢੁੱਲੀ ਨਾਹੀਂ ।
 ਕੱਟੀ ਛੀ ਮਾਹ ਦੀ ਸੱਟੀ, ਮਾਝੀ ਗਇਆ ਕਿਦਾਈਂ ।
 ਖਾਧੀ ਜੇਰ ਸੜੀ ਵਿਚ ਬੋਲ ਨਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਸਾਈਂ।
 ਤਿਸ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪਿਵਾਇਓ ਮੈਨੂੰ, ਅਜੇ ਨ ਗੜ੍ਹੀ ਕਿਥਾਈ (253)

ਕੇ ਇਹ ਪੀਰ ਕੇ ਵਲੀ ਸਚਾਵਾਂ ਅਜ਼ਮਤ ਕੀ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ।
 ਬਿਨ ਬੋਲੇ, ਬਿਨ ਆਖੇ ਬਾੜੇ, ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਲਾ ਦਿਖਾਈ ।
 ਹਭਨਾ ਨੌਂ ਹੀ ਗਈ ਤਸੱਲਾ, ਬਹੁ ਹਭਨਾ ਹਿਤ ਆਈ ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਨਿਸ਼ਾ ਹੋਈਆ ਨੇ, ਇਹ ਚਰੇਸੀ ਭਾਈ । (254)

ਰਾਜੀ ਰਾਨ ਹੋਏ ਸਭ ਗੱਲੀ, ਸਭਣਾਂ ਏਹੋ ਭਾਇਆ ।
 ਇਹ ਸੁਣ ਸਾਦੀ ਕੀਤੀ ਚੂਚਕ, ਟੰਮਕ ਦਲ ਧਰਾਇਆ।
 ਸੁਣਿਹੋ ਯਾਰ ਸੁਣੈ ਚਿਰਾਵੇ, ਮੈਂ ਚਾਕ ਨਵੇਲਾ ਪਾਇਆ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਸੁਣਕਰ ਟੰਮਕ, ਆਲਮ ਉੱਛਲ ਆਇਆ। (255)

ਪਛਤਾਓ ਕਰੇਂਦਾ ਆਲਮ, ਜੇ ਕਹੀਂ ਨਦਰੀਂ ਆਇਆ ।
 ਇਹ ਮਹਿਤਾਬ ਦਿਸੀ ਦਾ ਸਾਊ, ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਆਣ ਰਹਾਇਆ।
 ਆਖਣ ਕੁੜੀਆਂ, ਮਿਲੇ ਅਸਾਨੂੰ, ਰੱਖੀਏ ਸਿਰ ਕਰ ਸਾਇਆ।
 ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਅਸਾਂ ਕੇ ਹੋਆ, ਚਾਕ ਭਿਲਾੜਾ ਆਇਆ। (256)

ਖੂੰਡੀ ਚੁੰਮ ਚਲਾਇਆ ਮੰਛੂ, ਬੋਲੇ ਵੜਿਆ ਆਈ।
 ਟੇਆ ਖੱਟ ਥਲਾ ਹਿੱਕ ਕੀਆ, ਨਾਲੋਂ ਧੁਈਂ ਪਾਈ।
 ਮੰਡ ਛੇੜ, ਬੋਲੇ ਵਿਚ ਫੜਿਆ, ਜਰ ਰਾਂਝੇ ਪਾਈ।

ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਤਦੋਂ ਰਾਂਝੇ ਰਹਿਣ ਕੀਤੇਈ ਭਾਈ । (257)

ਗਿਰਦੇ ਚਾਕ ਕਰੋਂਦੇ ਵੱਤਨ, ਜੋ ਚੂਚਕ ਫਰਮਾਇਆ।
ਦੇ ਵਲ ਘੋਲ ਰਹੋਂਦੇ ਬੇਲਾ, ਮਨ ਮਹਿ ਫਿਕਰ ਟਿਕਾਇਆ।
ਵੇਖਹੁ ਬੰਮੂਣੀਆਦਾ, ਹਭਣਾ ਮਾਰਣ ਚੰਗਾ ਭਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਬੋਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਚਾਕਾਂ ਮੰਝੂ ਵਹਾਇਆ। (258)

ਜਾਂ ਦਿਹੁੰ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਤਕਾਲਾਂ ਪਈਆਂ, ਮਨ ਮਹਿ ਫਿਕਰ ਹੰਢਾਇਆ।
ਸਿਆਲ ਤਕਦੇ ਹੰਸਨ ਪੈਂਡਾ: ਰਾਂਝੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ?
ਜਲ੍ਹਰ ਛੋਡ, ਸਦੀਹਾਂ ਮੰਸਾਂ, ਮਤ ਖਸਮਾਂ ਮੰਦਾ ਭਾਇਆ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਚੜ੍ਹ ਟਾਲ੍ਹੀ ਤੇ ਧੀਦੇ ਰਾਗ* ਉਠਾਇਆ। (259)

ਚੜ੍ਹ ਧੀਦੇ ਵੰਝਲੀ ਜਦ ਵਾਹੀ, ਕੋਹੀਆਂ ਸੁਗ ਉਠਾਈਆਂ ।
ਸੀਹ, ਬਿਰੰਡੇ, ਚੀਤੇ, ਮੰਨੀ, ਸਭ ਜ਼ਿਆਰਤ ਆਈਆਂ!
ਅਜਗਰ, ਨਾਗ, ਚਟੋਇਨ ਪਿੰਡਾਂ, ਸਹੀਅੜ ਮੰਨੀ ਸਾਈਆਂ।
ਸੁਣ ਕਰ ਮੇਹੀਂ ਕੰਨ ਫੜਕੇ ਨਾ ਵਾਤ ਕਹੀ ਪਾਈਆਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੀਕਣ ਧੀਰਨ ਗੋਪੀਆਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬੁਲਾਈਆਂ । (260)

ਤਬਮੇਹੀਂ, ਸ਼ਹਬਰੰਡੇ, ਚੀਤੇ, ਮੰਨੀ, ਅੰਤ ਨਾ ਜਾਵੇ ਪਾਇਆ।
ਜੱਲ੍ਹ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਰੰਝੇਟੇ, ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆਇਆ।
ਸ਼ੀਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਹੱਥ ਫਿਰੋਂਦਾ, ਬਹੁਤ ਦਿਲਾਸਾ ਲਾਇਆ ।
ਸਾਨੂੰ ਕੇ ਦਿਨ ਭਾਈ ਸੁਣਿਹੈ, ਕਿਸਮਤ ਆਣ ਬਹਾਇਆ। (261)

ਚਲਿਆ ਚਾਕ ਸਾਬ ਲੈ ਮੰਨੂ ਸਾਉ ਖਲੇ ਤਕਦੇ ।
ਕਵਣ ਕਜ਼ਾਇ ਅਵੇਲਾ ਬੀਆ, ਥੱਕੇ ਸਭ ਉਡਕੇਂਦੇ ।
ਧੂੜ ਅਕਾਸ਼ ਚੜ੍ਹੀ ਪਲ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ ਇਦੋਂ ਮੰਝੂ ਵੈਦੇ ।
ਅਪਣੇ ਘਰ ਵੰਤ ਵੜੀਆਂ ਮੱਸੀ, ਤਾਂ ਸਾਉ ਸਭ ਚੁਏਦੇ। (262)

ਭਾਂਡੇ ਲੈਕਰ ਚੋਇਣ ਆਏ ਤਾਂ ਅਜਮਤ ਚਾਕ ਵਿਖਾਏ।
ਭਾੜੇ ਵਾਲੀ ਨਾ ਮੰਗੇ ਭਾੜਾ, ਹੱਥ ਨ ਪੈਰ ਹਿਲਾਏ ।
ਕੱਟੀ ਵਾਲੀ ਚਿੱਤ ਨ ਕੱਟੀ, ਆਪ ਖਲੀ ਚੁਆਏ।
ਜੋ ਖੱਟਰ ਮਿਲ ਆਪ ਖਲੋਤੀ, ਚੜ੍ਹਦੇ ਰੰਗ ਸਵਾਏ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਇਹ ਛਿੱਠਾ ਰਾਨਾਂ, ਸਭ ਚੂਚਕ ਪੈ ਆਏ। (263)

ਤਾਂ ਪਈ ਕੁਕ ਵਿਚ ਝੰਗ ਸਿਆਲਾਂ, ਚਾਕ ਨਾ ਮੂਲ ਛੁੜੀਹਾਂ ।
ਜਾ ਜਾਂ ਆਸ ਹਯਾਤੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਕਿਛੁ ਦੀਹਾਂ ।
ਇਹ ਵਲੀ ਹੈ ਪੂਰਾ ਸੂਗਾ, ਅਜਮਾਏ ਦਾ ਕਿਆ ਅਜਮੀਂਹਾ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਚਾਕ ਸਚਾਵਾ ਵਿਸਾਹ ਨ ਇਸੇ ਕਰੀਹਾਂ। (264)

ਚੜ੍ਹਾਇ ਲੈ ਆਇਆ ਮੱਸੀ ਧੀਦੇ, ਚਾਕਾ ਭਲੀ ਨ ਭਾਈ ।
ਕੀਕਰ ਛਿੜਸੀ ਰਾਤ ਰੰਝੇਟਾਂ, ਸ਼ੀਹਾਂ ਘੁੰਮਰ ਪਾਈ।
ਅਜਗਰ ਨਾਗ ਫਸਦੇ ਭਾਰੇ, ਲੈ ਪੈਰ ਧਰੇ ਉਤ ਜਾਈ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸਭਨਾਂ ਚਾਕਾਂ ਏਹੋ ਮਤਾ ਪਕਾਈ । (265)

ਨਾਲ ਨਿਮਾਸੀ ਨਹੀਂ ਤਾਈ ਰਾਂਸ਼ਾ ਵਸਤੀ ਆਇਆ ।
ਵੰਝਲੀ ਮਾਰ ਸਦਾਵੇ ਮੈਝੂ, ਚੇਟਕ ਧੀਦੇ ਲਾਇਆ।
ਸੁਣ ਮੇਹੀਂ ਸਰਦ ਸਚਾਵਾ, ਚੱਲਣ ਤੇ ਚਿਤ ਚਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੀਕਣ ਧੀਰਨ ਗੋਪੀਆਂ ਕਾਹਨ ਬੁਲਾਈਆਂ । (266)

ਵੰਝਲੀ ਮਾਰ ਸੁਣਾਈ ਹੀਦ, ਮੇਰੀ ਸਭ ਰਿਭਾਈਆਂ।
 ਮਹਰਕ ਤੇੜਨ ਕਤਹੂੰ ਨਾ ਧੀਰਨ, ਚੱਲਣ ਤੇ ਸਧਰਾਈਆਂ।
 ਪੇਖੜ ਤੇੜ ਧਿਕਾਣੇ ਜੁੱਲੀਆਂ, ਰਹਿਣ ਨਾ ਮੂਲ ਰਿਹਾਈਆਂ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੀਕਣ ਧੀਰਨ, ਗੋਪੀਆਂ ਕਾਹਨ ਬੁਲਾਈਆਂ। (267)

ਮੰਝੂ ਲੈ ਚੜਾਇਆ ਧੀਦੇ, ਪਿਨ ਸਵੇਲੇ ਆਇਆ।
 ਰੱਸਾ ਵੱਟ ਬਣਾਈ ਜੱਲ੍ਹ, ਉਪਰ ਆਸਣ ਲਾਇਆ।
 ਅਉਝੜ ਝੰਗ ਬੋਲਾ ਬਹੁ ਘਾਟਾ, ਮੰਝੂ ਵਿਚ ਗਡਾਇਆ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਪਸੂ ਪਰਿੰਦੇ ਧੀਦੇ ਸਭਨਾਂ ਭਾਇਆ। (268)

ਮਿਲਮਿਲ ਚਾਕਾ ਮਸਲਤ ਕੀਤੀ 'ਅਸੀਂ ਏਹ ਚਾਕ ਮਰੀਹਾਂ।
 ਅੱਧੀ ਰਾਤੀਂ ਕੌੜੇ ਸੰਤੇ ਇਸ ਕੱਪ ਨਈਂ ਸਟੀਹਾਂ।
 ਕਿਹੜੇ ਲਸ਼ਕਰ ਚੜਸਨ ਪਿੱਛੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਤਹੱਥਲ ਦੀਹਾਂ।
 ਟੁੱਕਰ ਖੱਜ ਚਕੇਰੇ ਲੀਤਾ, ਅਸੀਂ ਗਲੋਂ ਕਲੰਕ ਚੁਕੀਹਾਂ। (269)

ਮਾਰਨ ਮਸਲਤ ਚਾਕਾਂ ਕੀਤੀ ਬੁਰੀਆਂ ਨੀਤਾਂ ਚਾਹੀਆਂ।
 ਸ਼ਸਤਰ ਤੇਜ਼ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇਨੇ, ਚੰਗੀ ਪਿੱਨ ਸਰਵਾਹੀਆਂ।
 ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਵਹਾਰ ਵਸੰਦੀ, ਮੇਢੇ ਤੇ ਰੱਖ ਚਾਈਆਂ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਬੋਲੇ ਆਏ, ਜਣੇ ਚੇਰਾਸੀ ਸਾਈਆਂ। (270)

ਆਦਮੀ ਭੇਜ ਕੇ ਸਹੀ ਕੀਤਨੇ, ਬੈਠਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾਏ।
 ਧੂਹ ਮਿਆਨ ਤੇਗਾਂ ਕੱਢੀਆਂ, ਐਲੀ ਐਲੀ ਕਰ ਧਾਏ।
 ਕਾਲੇ ਜੋੜੇ, ਕਾਲੇ ਘੋੜੇ, ਲਖ ਲਸ਼ਕਰ ਨਦਰੀਂ ਆਏ।
 ਅੱਡੀ ਲਾਦਿ ਪਟਿਆਨੇ ਪਿੱਛੇ, ਨੱਠੇ ਚਾਕ ਸਵਾਏ। (271)

ਕਈ ਮੁਏ ਪਿੜ ਉਤੇ ਲੋਕਾਂ, ਕਈ ਬਾਹਾਂ ਭੰਨ ਵੰਡਾਏ।
 ਨਾਹੀਂ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਲੰਕਾ, ਜੇ ਨਾਂ ਨੀਰ ਚੁਆਏ।
 ਮਾਰ ਬਹੁਤ ਨਠੇ ਨੇ ਤਥ ਹੀ, ਬਹੁ ਅਰਮਾਨ ਕਰਾਏ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਬਤ ਅਕੇਲੇ ਛਧ ਕਰ ਆਏ। (272)

'ਪਿੱਟਣ' ਨਾਰੀ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ, ਸੱਭ ਸਿਆਪੇ ਆਈ।
 ਤਾਂ ਸੁਣ ਖਾਨ ਹਕੀਕਤ ਸਾਰੀ, ਕਹੀਏ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ।
 ਸਹੀ ਕਰਿਹੋ ਏਹ ਚਾਕ ਅਸਾਡਿਆਂ, ਕੀਤੀ ਜਾਇ ਲੜਾਈ।
 ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸੱਦੇ ਚੂਚਕ, ਤਦਾਂ ਸੁ ਗੱਲ ਪੁਛਾਈ। (273)

ਟੁੱਕਰ ਸੰਧਾ ਤਮਾਂ ਕੀਤੇਸੇ, ਬਹਿ ਕਰ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ।
 ਮਾਚਣ ਧੀਦੇ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸਭ ਮਹਾਇਣ ਧਾਇਆ।
 ਕਾਲੇ ਜੋੜੇ, ਕਾਲੇ ਘੋੜੇ, ਅਰੋਂ ਲਸ਼ਕਰ ਆਇਆ।
 ਲੈ ਸਮਸ਼ੀਰਾ" ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ, ਅਸਾਂ ਨੱਸਣ ਤੇ ਚਿਤ ਚਾਇਆ।
 ਸੁਣ ਕੇ ਚੁਦਕ ਅਸਾਂ ਤਮਾਸਾ, ਇਹ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰੀ ਆਇਆ। (274)

ਹੋਈ ਨਿਸ਼ਾ ਨਿਹਾਇਤ ਚੂਚਕ, ਇਹ ਗਲ ਖਾਲੀ ਨਾਹੀਂ।
 ਬਰਕਤ ਬਾਝੋਂ ਖਾਲੀ ਨਾਹੀਂ, ਹੋਈ ਨਿਸ਼ਾ ਅਸਾਹੀਂ।
 ਬਰਕਤ ਦੰਦ ਸਹੀ ਸਚ ਹੈ ਇਹ ਅਜ਼ਮਾਏ ਦਾ ਕਿਆ ਅਜ਼ਮਾਹੀ।
 ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਦਿਹੁੰ ਦਿਹੁੰ ਰੋਸਨ, ਥੀ'ਦਾ ਚਾਕ ਤਦਾਹੀਂ। (275)

ਤਰੁਟ ਉਮੀਦ ਗਈ ਚਾਕਾਂ ਦੀ, ਕੈਨੂੰ ਫੇਰ ਅਖਾਹਾਂ।

ਟੁੱਕਰ ਖੱਸ ਚਕਰੇ ਲੀਤਾ, ਨਹੀਂ ਨਸੀਬ ਅਸਾਹਾਂ ।
ਜਾਂ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਨਸੀਬ ਖਧੰਸੇ ਹੁਣ ਕੀਕਰ ਫੇਰ ਖਵਾਹਾਂ ।
ਛੱਡਿਓ ਤਾਂਘ ਚੂਚਕ ਕਦੀ ਭਾਈ, ਲਕੜੀ ਘਾਹੁਲਗਾਹਾਂ । (276)

ਆਪੇ ਛੇੜੇ ਤੇ ਆਪੇ ਢੋਏ, ਥੱਲੇ ਰਹੇ ਦਿਵਾਦੀ ।
ਬੇਲਾ ਬੈਠਾ ਸਿਵਾਤੇਸੁ ਸਭੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੂਟੇ ਕਾਹੀਂ ।
ਸੀਹ, ਬਿਰਡੇ, ਬਿਸੀਅਰ, ਸੂਕਣ ਦੇ ਸਭ ਮਿੱਤ੍ਰ ਤਸਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕਾਮਲ ਰੰਝੇਟਾ, ਮਹਿਰਮ ਥੀਆ ਸਭ ਜਾਹੀ। (277)

ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਧੁੰਮ ਪੈਣੀ

ਜਾਂ ਦੁਇ ਮਾਹ ਗੁਜਰੇ ਈਵੇਂ ਹੀ, ਚਉ ਚਉ ਪਈਆਈ।
ਆਤਣ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀਰ ਹੱਸੀ ਨੂੰ ਖਿਜਮਤ ਇਹ ਦਸਾਈਂ ।
ਚੂਗੀ ਕੁੱਟ ਪਏਦੀ ਮੰਗਰ ਉਤੋਂ ਖੰਡ ਰਲਾਈ ।
ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਚ ਚ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਆਤਣ ਚੱਲ ਆਈ। (278)

ਦੇ ਦੇ ਚੱਲ ਪਈ ਵਿਚ ਕੜੀਆਂ ਡਰਦੀਆਂ ਆਖਣ ਨਾਹੀਂ।
ਰਾਈ ਗਈ, ਸਲੇਟੀ ਭੈਣੋਂ । ਇਹ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨਾਹੀਂ ।
ਬਾਝੋਂ ਮੁੱਲ ਵਿਕਾਇ ਬਲੰਤੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਤ ਦੇਵਾਹੀਂ ।
ਕਹੇ ਦਮੇਦਰ ਫਿਕਰ ਕੀਓਨ ਹੋਈਆਂ ਆਖਣ ਤਾਂਈ। (279)

ਹੱਲੀ ਹੀਰੋ ! ਹੱਲੀ ਭੈਣੋਂ ! ਗੱਲ ਤੁਸਾਡੀ" ਹੱਲੀ ।
ਹੁਣੇ ਤਾਂ ਚੂਚਕ ਬਾਪ ਸੁਣਦਾ, ਤਾਮ ਨ ਪੱਕੇ ਚੱਲੀ।
ਚਾਕਾਂ ਨਾਲ ਕਰੋ ਅਸ਼ਨਾਈ ਫਿਰਨੀਏ ਕੋਸੋ ਖੁੱਲੀ ।
ਸੁਣ ਤੂੰ ਸੱਚ ਸਿਆਣੀ ਕੁੜੀਏ । ਚਾਕਾਂ ਉਤੇ ਭੁੱਲੀ । (280)

ਜਾਂ ਜਾਂ ਕੰਜ ਕੁਆਰੀ ਹੈਸੀ, ਗੁੱਡੀਆਂ ਤਾਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ।
ਜਾ ਸਹੁ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਲਾਵਾਂ ਘਿਨੇ, ਫਿਰ ਚਿਤ ਆਵਸ ਨਾਹੀਂ ।
ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਕਾਮਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਪਾਇਆ, ਕੁਝ ਲੁੜੀਂਦਾ ਨਾਹੀਂ ।
ਬੇੜੀ ਪੀਘਾਂ ਤੁਸਾਂ ਮੁਮਾਰਖ, ਅਸਾਂ ਸੁ ਰਾਂਝਨ ਸਾਈ। (281)

ਤਾਂ ਸਹੀਆ ਸੁਣਕੇ ਚੁਧ ਕੀਤੀ। ਜਾਂ ਉਸ ਈਵ ਸੁਣਾਇਆ ।
ਹੋਈਆਂ ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਸਹੇਲੀਆਂ, ਸਾਫ ਜਵਾਬ ਵੰਡਾਇਆ ।
ਅੱਗ ਰਹੇ ਰੂਈ ਵਿਚ ਕਿੱਕਣ, ਮੱਥੇ ਇਸ਼ਕ ਜਣਾਇਆ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੀਕਣ ਲੁਕਸੀ, ਅਚਰਜ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ। (282)

ਤਾਂ ਚਉ ਚਉ ਚੱਲ ਪਈ ਵਿਚ ਆਲਮ ਝੰਗ ਜਿਆਲ ਆਈ।
ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਪਈ ਸਭ ਥਾਈਂ ਗਈ ਚੂਚਕ ਦੀ ਜਾਈ।
ਬੀਆ ਕਹਰ ਨਾ ਕਹੁਂਗ ਜੇਹਾ, ਚਾਕੇ ਸੌ ਅਸ਼ਨਾਹੀ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਚਉ ਚਉ ਚੱਲੀ, ਚੂਚਕ ਖਬਰ ਨਾ ਪਾਈ। (283)

ਪਿੰਡ ਚੌਗਸੀ ਸਭ ਚੂਚਕ ਦੇ ਹੋਰ ਨ ਗੱਲ ਕਰੋਂਦੇ ।
ਗਲੀਆਂ ਕੱਖ ਭਾਰਾਂ ਸਭ ਪੱਖੀ, ਖਲੇ ਉਗਾਹੀ ਦੋਂਦੇ ।
ਧੀ ਚੂਚਕ ਦੀ ਵਿਗੜੀ ਲੇਕਾ ਲੇਕੀ, ਗਿਲਾਂ ਕਰੋਂਦੇ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਸਭ ਕੋਈ ਆਖੇ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਘੁੱਟ ਮਰਦੇ । (284)

ਜਾਂ ਦਿਹੁੰ ਦੇ ਤ੍ਰੈ ਗੁਜਰ ਗਿਆ ਨੀ, ਤਾਂ ਗੁੱਸੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਾਈ।
ਹੋਇਆ ਰੰਗਾ ਆਲਮ ਸਾਰੇ, ਗਈ ਚੂਚਕ ਦੀ ਜਾਈ ।

ਕਸਬਾ ਕੁੱਲ ਨਾ ਡਰੇ ਆਖਣ ਤੋਂ, ਸਭ ਬਿਅਦਬ ਬੀਆਈ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਅਜੇ ਇਤ ਵੇਲੇ, ਘਰ ਚੂਚਕ ਨਹੀਂ ਆਈ । (285)

ਖਾਨ ਹਿੱਕ ਦਿਨ ਵੱਡੇ ਵੇਲੇ, ਬੰਨ੍ਹ ਖਟਾਵਣ ਆਇਆ ।
ਕਸਬਾ ਸਭ ਸਦਾਇਆ ਚੂਚਕ, ਕੰਮ ਸੱਭ ਹੀ ਲਾਇਆ।
ਕੰਮ ਕਰੋਂਦੇ ਸਭ ਕੰਮੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੁੰਹੋਂ ਅਲਾਇਆ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਪੜਦਾ ਅਜੇ ਸਾਈ ਚੂਚਕ ਦਾ ਨਹੀਂ ਲਾਹਿਆ। (286)

ਹੋਰ ਸ਼ਰੀਕ, ਤਿੰਨਾ ਦੀਆਂ ਨਾਰੀ, ਕਿੱਸਾ ਸੁਣ ਸਰ ਪਾਇਆ ।
ਕਰ ਕਾਰੜ ਉਠਿਆ ਕਰੀਲਾ, ਘਰ ਚੂਚਕਾਣੇ ਆਇਆ ।
ਮਿਲੀਆਂ ਆਣ ਹਾਂ ਚੂਚਕ ਨੂੰ, ਓਹਨਾ ਅੱਗੇ ਲਾਖ ਸੁਣਾਇਆ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਡਰੀ ਨਾ ਕਾਈ, ਕੁੱਲ ਸਰੀਕਾ ਆਇਆ (287)

ਸੁਣ ਬੇਬੇ ਹਿੱਕ ਗੱਲ ਅਸਾਡੀ ਦੁਖਾਇਕੇ ਤੁੱਧ ਕਰਦੇ ।
ਕੇ ਜੀਂਦੇ, ਕੇ ਮੁਏ ਦਿਨੀਂਦੇ ਸੁਣ ਸੁਣ ਚੁਪ ਕਰ ਦੇ ।
ਕੇ ਗਈ ਬੁੱਧ ਅਸਾਡੀ ਬੇਬੇ । ਆਪੇ ਜਾਣ ਕਰੋਂ ਦੇ।
ਸੁਣ ਬੇਬੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੁਨਾਸਬ ਜਾਤੀ ਦਾਗ ਲਏਦੇ। (288)

ਬੋਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਨੇ ਅੱਗੇ ਤੁਸਾਂ ਕੇ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ।
ਅਜ ਕਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਨਵੇਲਾ, ਚੁਚਕ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾਇਆ ।
ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਹੀ ਲੁੱਟ ਨਾ ਲੀਤੀ, ਨਾ ਕੰਈ ਖੋਜ ਅਸਾਡੇ ਆਇਆ।
ਕੇ ਕੋਈ ਪਿਛੋਂ ਮੁਆ ਅਸਾਡਾ ਕਹੀਏ ਆਣ ਸੁਣਾਇਆ।
ਆਪ ਬੀਬੀ! ਸੱਚ ਹਕੀਕਤ, ਕਹੀਂ ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਭਛਾਇਆ। (289)

ਨਾ ਕੋਈ ਪਿਛੋਂ ਮੋਇਆ ਸੁਣਿਆਂ, ਨ ਖੋਜ ਤੁਸਾਡਾ ਆਇਆ।
ਅਕਬਰ ਗਾਜੀ ਰੰਜ ਨ ਬੀਆ, ਨਾ ਕਹੀ ਜਾਦਿ ਭਛਾਇਆ।
ਏਥੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਸਦਿਆਨੇ, ਤੁਸਾਂ ਨਾ ਸੁਣ ਹੈ ਪਾਇਆ।
ਸੁਣ ਬੇਬੇ ਜੋ ਪੇਟੋਂ ਜਾਈ, ਇਹ ਤਿਸੇ ਅਲਾਬਾ ਲਾਇਆ। (290)

ਬੇਬੇ ਉਠ ਘਰ ਜਾਵਹੁ ਆਪਣੇ, ਸਾਨੂੰ ਫੱਟ ਅਵੱਲਾ ਲਾਇਓ।
ਫਾਟੇ ਹੱਥ ਤੇ ਬਣ ਹਿਲਾਇ, ਮੱਥੇ ਤੇ ਹੱਥ ਲਾਇਓ ।
ਮਹੁਰਾ ਖਾਇ ਮਰੀਹਾਂ ਹੱਥੇ, ਜੀਵਾਂ ਕੇ ਸੁਖ ਪਾਇਓ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਵਾਰ ਬੁਢੇ ਦੀ ਪਿਉ ਦਾਗ ਲਗਾਇਓ। (291)

ਭਰਜਾਈਆਂ ਨੇ ਹੀਰ ਨੂੰ ਆਖਣਾ

ਮਿਲ ਬਹਿ ਮਸਲਤ ਕੀਤੀ ਨਾਰੀ, ਇਹ ਪਸੰਦ ਕਹਾਂ ॥
ਆਵੇ ਹੀਰ ਬੈਠ ਸਮਤੇਹਾ, ਭੇਦ ਨ ਕਿਸੇ ਦੀਹਾਂ।
ਮਤ ਖੜਦਾ ਰਹਿਸੁ ਬੁਢੇਦੀ ਵਾਰੀ ਗੱਲ ਨ ਮੂਲ ਚਲੀਹਾ ।
ਆਪ ਦਵਿੰਦਰ ਬੈਠ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਆਤਣ ਵਿਚ ਉਡਕੀਹਾਂ। (292)

ਜਾਂ ਠੀਕ ਦੁਪਹਿਰ ਪੂਰੇ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਹੀਰ ਸਲੇਟੀ ਆਈ ।
ਕਰ ਕਰ ਸੰਦ ਪੁਕਾਰਾ ਹੀਰੇ, ਭਰਜਾਈਆਂ ਸਦ ਬਹਾਈ ।
ਸਦਕੇ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਲਖ ਵਾਰੀ । ਸਦਕੇ ਮੈਂ ਭਰਜਾਈ ।
ਅਸਾ ਸੁਣਿਆਂ ਸਚ ਸਹੀ ਕਰ, ਤੇਰੀ ਚਾਕੇ ਸੰ ਅਸ਼ਨਾਈ । (293)

ਕਰ ਕਾਵੜ ਕਹਿੰਦੀ ਸਲੇਟੀ, ਭਾਬੀ ਜੋਗ ਸੁਣਾਇਆ।
ਮੰਦਾ ਚੰਗਾ ਸੁਣ ਖਾਂ ਨੀ ! ਹੋ ਕੇ ਮੈਂਡਾ ਨਦਰੀ ਆਇਆ।

ਬੱਲ ਖਲਾਫਤਈ ਦੀਆਂ ਪੰਡੀ ਕਿਉਂ ਮੈਂਡਾ ਜੱਸ ਤਾਏਗਾ ।
ਨਹੀਂ ਮੁਨਾਸ਼ ਖਾਨਾ ਹਾਏ, ਬਿਨ ਡੱਠਿਆ ਆਖਣ ਆਏਗਾ। (294)

ਬਾਬਲ ਬਾਜ਼, ਤੇ ਚਰਗ ਭੜ੍ਹੀਏ, ਸਿਕਰੇ, ਬਾਬੇ ਭਾਈ ।
ਮਾਉ ਘੁਮਾਈ ਕੁੰਜ ਬੀ ਉਡਸੀ ਸੀਦਾਨੇ ਭਰਜਾਈ।
ਕਦੀ ਸਮਝ ਸਿਆਣੀ ਧੀਏ ! ਮੱਤ ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਕਾਈ ।
ਕੈਂਦੀ ਧੀ ਤੇ ਨੂੰਹ ਕੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਸੀਂ ਵਧਾਈ। (295)

ਤਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਿਚ ਸੰਗ ਜਿਆਲੀ, ਦਿਹੁੰ ਦਿਹੁੰ ਚੜ੍ਹੇ ਸਵਾਈ ।
ਤਦੋਂ ਥਕ ਪਈਆਂ ਭਰਜਾਈਆਂ, ਚੋਰੀ ਸੱਸ ਬੁਲਾਈ।
ਸੁਣ ਭਾਬੀ ਤੂੰ ਵਾਰੀ 'ਹੀਰ' ਕਿਤ ਕੁੱ ਛੂਟ ਵਿਆਈ।
ਗਲ ਥੀਂ ਨਾੜਾ ਨਾ ਕੰਪਿਓਈ, ਭਾਹਿ ਅਵੱਲੀ ਜਾਈ। (296)

ਤਾਂ ਕੰਦੀ ਸੁਣ ਚੁੰਨੀ ਲੋਹੂ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਏਹ ਸੁਣਾਈ ।
ਕੁੱਲ ਸਰੀਕ ਨਿਵਾਏ ਅਸਾਂ ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਧੀ ਆਈ।
ਜੇ ਜਾਣਾ ਅੱਗ ਪੇਟ ਜੰਮੀਂ, ਕੱਪ ਨਾ ਗਰਦਨ ਲਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਰੋਂਦਾ ਮਹਿਰੀ, ਦੁਖੀ ਬਹੁਤ ਤਿਵਾਈ । (297)

ਹੀਰ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਹਾਲ

ਤਾਂ ਮੰਨ ਮੰਦਾ ਕੀਤਾ ਮਹਿਰੀ, ਚੋਰੀ ਹੀਰ ਸਦਾਈ।
ਸੁਣ ਬੇਣੀ ਮੈਂ ਵਾਰ ਬੁਢਦੀ, ਤੂੰ ਸੈਂ। ਪੱਣੇ ਜਾਈ।
ਮਰਾਂ, ਕਿ ਜੀਵਾਂ, ਕੇ ਸਿਰ ਧੀ ਕੇ ਮੈਂ ਮਹੁਰਾ ਖਾਈ।
ਆਖੇ ਮਹਿਰੀ ਸੁੰਸੀ ਧੀਏ ! ਮੈਨੂੰ ਉਧੀ ਆਈ। (298)

ਸੁਣ ਮਾਏ ! ਤੈਂਡੇ ਜੀਵਣ ਜਾਏ, ਕੈ ਤੈਂਡੀ ਪਿੰਡੀ ਤਾਈ ।
ਬੇ ਤਕਸੀਰ ਕੇ ਡਿੱਠੇ ਮੈਂਡਾ, ਕੁੜੀ ਬਦੀ ਉਠਾਈ ।
ਮੈਂ ਕੇ ਜਾਣਾ ! ਕੰਜ ਕੁਆਰੀ, ਰੋਂਦੀ ਕੇ ਅਸ਼ਨਾਈ।
ਆਖ ਦਮੇਦਰ ਕੁੰਦੀ ਮਹਿਰੀ, ਹੀਰੇ ਸਹੀ ਵਲਾਈ । (299)

ਸੁਣ ਧੀਏ ਤੂੰ ਦੁਧ ਨਿਪੁੰਨੀ, ਸਦਕੇ ਸਹੀ ਵੰਡਾਈਓ !
ਕੈਂਦੀ ਬੇਟੀ, ਤੂੰ ਨੂੰਹ ਕੈਂਦੀ, ਭੁਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਾਈਂ ।
ਨਾਲ ਸੁ ਅਕਬਰ ਦਾਵਾ ਜਾਂਦਾ ਢੁੱਕਣ ਸੱਤੇ ਪਾਹੀ ।
ਕਦੀ ਤਾਂ ਸਮਝ ਸਿਆਣੀ ਧੀਏ ! ਇਹ ਮੁਨਾਸ਼ ਨਾਹੀਂ । (300)

ਸੁਣ ਮਾਏ ! ਤੈਂਡੇ ਜੀਵਣ ਜਾਏ | ਕੇ ਤੁਧ ਨੂੰ ਆਖ ਸੁਣਾਈ |
ਪੁੱਤ ਪਰਾਇਆਂ, ਕਿਸਮਤ ਆਦਿਆ, ਇੱਜਤ ਇਸ ਨਾ ਕਾਈ।
ਚਾਕੇ ਚਾਕ ਸਦੇਦੇ ਸੰਭੇ, ਸਿਆਲਾ ਲੱਜ ਨਾ ਕਾਈ ।
ਸੁਣ ਵਣ ਮਾਏ। ਤੈਨੂੰ ਆਖਾਂ, ਮੈਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਕਾਈ। (301)

ਸੁਣ ਨੀ ਹੀਰੇ ! ਗੁਣੀ ਗਹੀਰੇ | ਤੁਧ ਭਲੇਰੀ ਚਾਈ।
ਘਰ ਘਰ ਗੱਲ੍ਹ ਤੁਸਾੜੀ ਹੀਰੇ, ਸੁਣਜਨ ਸੱਕੇ ਭਾਈ ।
ਜੇ ਮਰ ਜਾਵੇ ਚਾਕ ਕਿਵੇਂ ਹੀ, ਅਸਾਂ ਉਧੀ ਆਈ।
ਨਿੱਜ ਆਵੰਦਾ, ਕਿੱਦਾਂ ਆਇਆ, ਲੱਗ ਕਾਨੀ ਕਾਈ ।
ਆਖੇ ਮਾਉ ਸਿਆਣੀ ਧੀਏ ! ਰੋਂਦੀ ਬਹਿ ਭਰਜਾਈ। (302)

ਸੁਣ ਮੈਂ ਆਖਾਂ ਮੈਂਡੀ ਮਾਏ ! ਤੈਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਏ ।
ਭਰੇ ਵਾਤ ਚਉਲਾਂ ਤੇ ਬੈਠੀ, ਨ, ਪੁਣ ਪੁਤਰ ਪਰਾਏ ।

ਸਮਝ-ਇਆਣੀ, ਥੀਉ ਸਿਆਣੀ, ਬੁਝੇ ਜਹੀਂ ਬੁਝਾਏ ।
ਤੇਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਿਝਾਂਪੇ ਮਾਏ ! ਜੇਹੋ ਪੇਟੋਂ ਜਾਏ। (303)

ਮੱਥਾ ਠੋਕ ਉਠੀ ਮਹਿਰੇਟੀ, ਜਾਂ ਉਸ ਈਵ ਸੁਣਾਈ ।
ਵੱਜੀ ਤਾਰ ਰਾਗ ਮੈਂ ਲੱਧਾ, ਜੇ ਤੈਂ ਗੱਲ ਅਲਾਈ।
ਉਠੀ ਰੋਇ ਕਰ ਕਾਵੜ ਮਹਿਰੀ, ਬੋਲੀ ਫੇਰ ਨਾ ਭਾਈ ।
ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਹਾਲ ਭਲੇਰੇ ਉਟੀ ਭੁੰਣੀ ਆਈ । (304)

ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੁਚਕ ਨੂੰ ਮਿਹਣਾ ਦੇਣਾ

ਹਿਕ ਦਿਨ ਚਚਕ ਬਾਹਰ ਆਇਆ, ਪਾਣੀ ਬੰਨ੍ਹ ਖਟਾਇਆ ।
ਘਿੱਨ ਬੁਲਾਇਆ ਕਸਬਾ ਸਾਰਾ, ਕੰਮ ਸਭ ਹੀ ਲਾਇਆ ।
ਭਲੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਚਰਕ ਖਾਨਾ ! ਨਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਿਵਾਇਆ।
ਹੀਰ ਸੁ ਲੀਕ ਲਏਦੀ ਤੈਨੂੰ ਕਹੀਂ ਗਵਾਰ ਸੁਣਾਇਆ। (305)

ਇਹ ਸੁਣ ਪੇਟ ਪਤੀ ਚੁਚਕ, ਫਿਰ ਆਇਆ ਅੰਦਰ ਭਾਈ ।
ਮੱਥੇ ਤੀਉੜੀ ਤੇ ਮੂੰਹ ਪੀਲਾ, ਬੁੱਝ ਨਾ ਸਕੇ ਕਿਵਾਈ ।
ਛੱਡ ਦਲਾਨ ਸੁਫ਼ਾ ਤੇ ਕੇਠਾ, ਕੋਠੀ ਵੱਖਿਆ ਤਾਹੀਂ ।
ਆਖ ਦਮੋਦਰ ਮਹਿਰੀ ਰੁੰਨੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਖਾਲੀ ਨਾਹੀਂ । (306)

- [ਮੁੱਖ ਪੰਨਾ : ਦਮੋਦਰ ਹੀਰ](#)
- [ਮੁੱਖ ਪੰਨਾ : ਪੰਜਾਬੀ-ਕਵਿਤਾ.ਕਾਮ ਵੈਬਸਾਈਟ](#)

[Contact Us...](#)